



Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Π.Μ.Σ στην Οικονομική Ανάλυση

Τίτλος:

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων.

ZAGANA ΦΩΤΕΙΝΗ meα 11007

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρ. Θωμάκος Δημήτριος

Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής:

- 1.
- 2.
- 3.

Χρόνος Κατάθεσης: 11/01/2013

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πρόλογος – Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία αφορά τον προσδιορισμό των τρόπων και των πρακτικών που θα οδηγήσουν την Ελλάδα στο δρόμο της εξόδου από την οικονομική κρίση. Θα αναφερθούν παραδείγματα από το παρελθόν και θα εστιαστεί η πρόταση για ανάπτυξη συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας οι οποίοι μπορούν να στηρίξουν την προσπάθεια για αυτή.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πίνακας Περιεχομένων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....	5
2.1. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT.....	5
2.1.1. <i>Δυνατά Σημεία</i>	5
2.1.2. <i>Αδυναμίες</i>	6
2.1.3. <i>Ευκαιρίες</i>	7
2.1.4. <i>Κίνδυνοι</i>	8
2.2. ΑΝΑΛΥΣΗ PEST.....	9
2.2.1. <i>Πολιτικό περιβάλλον</i>	10
2.2.2. <i>Οικονομικό περιβάλλον</i>	13
2.2.3. <i>Κοινωνικό περιβάλλον</i>	16
2.2.4. <i>Τεχνολογικό περιβάλλον</i>	19
3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ – ΑΠΟ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1929 ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΒΑΘΥΤΕΡΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ 2004 23	
3.1. ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ.....	23
3.1.1. <i>Η κρίση του 1929</i>	23
3.1.2. <i>Οι Πτωχεύσεις της Ελλάδας</i>	26
3.1.2.1. <i>1827: Τα δάνεια του επαναστατικού αγώνα</i>	26
3.1.2.2. <i>1843: Η δεύτερη πτώχευση</i>	26
3.1.2.3. <i>Από το 1893 στο 1898</i>	27
3.1.2.4. <i>1932: Η ήττα του '22 και το κραχ του '29</i>	28
3.1.3. <i>Αργεντινή</i>	29
3.1.3.1. <i>Το βάρος του δανεισμού</i>	30
3.1.3.2. <i>Ο γείτονας πουλούσε φθηνότερα</i>	31
3.1.3.3. <i>Μετά τη χρεοκοπία, η ανάκαμψη</i>	32
3.1.3.4. <i>Εκ νέου χρεοκοπία?</i>	33
3.2. ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ.....	33
3.2.1. <i>Λίγο Πριν τη Μεταπολίτευση</i>	33
3.2.2. <i>Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων μέχρι το 1980</i>	34
3.2.3. <i>Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων την δεκαετία του 1980</i>	37
3.2.4. <i>Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων την δεκαετία του 1990</i>	41
3.2.5. <i>Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων την δεκαετία του 2000</i>	44
3.2.6. <i>Ανακεφαλαίωση</i>	47
3.3. 2004, ΤΟ ΚΡΙΣΙΜΟ ΣΗΜΕΙΟ.....	48
3.4. ΕΠΣΚΟΠΗΣΗ.....	50
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	52
4.1. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ.....	52
4.1.1. <i>Εισαγωγή</i>	52
4.1.2. <i>Ο τουρισμός στη Μεσόγειο</i>	54
4.1.2.1. <i>Η Τουρκία</i>	55

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.1.2.2.	<i>Η Κροατία</i>	57
4.1.2.3.	<i>Η Κύπρος</i>	57
4.1.2.4.	<i>Οι πρωτοπόροι του Μεσογειακού τουρισμού</i>	58
4.1.2.5.	<i>Ο Ελληνικός τουρισμός σήμερα</i>	58
4.1.3.	<i>Ο Θαλάσσιος τουρισμός</i>	59
4.1.3.1.	<i>Υποδομές ελλειμνισμού</i>	60
4.1.3.1.1.	Εισαγωγή	60
4.1.3.1.2.	Προτάσεις – προοπτικές	61
4.1.3.2.	<i>Θαλαμηγά σκάφη αναψυχής – yachting</i>	62
4.1.3.2.1.	Εισαγωγή	62
4.1.3.2.2.	Προτάσεις – προοπτικές	63
4.1.3.3.	<i>Ναυπηγόεπισκευαστική δραστηριότητα</i>	64
4.1.3.3.1.	Εισαγωγή	64
4.1.3.3.2.	Προτάσεις – προοπτικές	64
4.1.3.4.	<i>Κροναζιέρες</i>	65
4.1.3.4.1.	Εισαγωγή	65
4.1.3.4.2.	Προτάσεις – προοπτικές	66
4.1.3.5.	<i>Καταδύσεις αναψυχής</i>	67
4.1.3.5.1.	Εισαγωγή	67
4.1.3.5.2.	Προτάσεις – προοπτικές	68
4.1.3.6.	<i>Θαλάσσια πάρκα</i>	69
4.1.3.6.1.	Εισαγωγή	69
4.1.3.6.2.	Προτάσεις - προοπτικές	70
4.1.3.7.	<i>Αθλητικός θαλάσσιος τουρισμός</i>	70
4.1.3.7.1.	Εισαγωγή	70
4.1.3.7.2.	Προτάσεις - προοπτικές	71
4.1.3.8.	<i>Αλιευτικός τουρισμός</i>	71
4.1.3.8.1.	Εισαγωγή	71
4.1.3.8.2.	Προτάσεις - προοπτικές	72
4.2.	<i>ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ – ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ</i>	72
4.2.1.	<i>Κατηγοριοποίηση του ελαιολάδου</i>	72
4.2.2.	<i>Ενδείξεις αναγνώρισης ποιότητας</i>	73
4.2.3.	<i>Βιολογικά Προϊόντα</i>	75
4.2.4.	<i>Η αγορά του ελαιόλαδου</i>	76
4.2.5.	<i>Κύρια χαρακτηριστικά</i>	77
4.2.6.	<i>Η αγορά του ελαιόλαδου</i>	79
4.2.7.	<i>Η τιμή του ελαιόλαδου</i>	79
4.2.8.	<i>Η εγχώρια παραγωγή</i>	80
4.2.9.	<i>Εξωτερικό εμπόριο</i>	80
4.2.9.1.	<i>Εισαγωγές</i>	80
4.2.9.2.	<i>Εξαγωγές</i>	81
4.2.10.	<i>Η Ευρωπαϊκή Ένωση</i>	81
4.2.11.	<i>Η Ελληνική αγορά</i>	82
4.2.11.1.	<i>Το μέγεθος της εγχώριας αγοράς</i>	82
4.2.11.2.	<i>Μερίδια αγοράς</i>	83
4.2.12.	<i>Κριτική για τον κλάδο</i>	84
4.3.	<i>ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ</i>	85
4.3.1.	<i>Οι ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας στις ευρωπαϊκές χώρες</i> ..	85
4.3.2.	<i>Η πορεία της Ελλάδας</i>	95

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

.....	98
4.4. Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	101
4.4.1. Η αξία της μεταλλευτικής δραστηριότητας στην Ελληνική οικονομία	101
4.4.2. Στοιχεία για την εκτίμηση του ορυκτού πλούτου της Ελλάδας	106
4.4.2.1. Μεταλλεύματα	106
4.4.2.2. Πετρέλαιο (υδρογονάνθρακες).....	111
4.4.2.3. Το φυσικό αέριο	112
4.4.2.4. Διεθνές ενδιαφέρον.....	112
4.5. ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ	113
4.5.1. Το Νομοθετικό Πλαίσιο του <i>Fast Track</i>	113
4.5.2. Πως Λειτουργεί το <i>Fast Track</i>	114
4.5.3. Αποτύπωση των Επενδυτικών Σχεδίων.....	116
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	123
5.1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	123
5.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	124
5.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	125
5.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΟΡΥΚΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ.....	126
5.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ FAST TRACK	127
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	129
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	130

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Κατάλογος Πινάκων – Διαγραμμάτων

Πίνακας: Η Εξέλιξη του Δημοσίου Ελλείμματος.....	38
Πίνακας: Η Εξέλιξη του Δημοσίου Χρέους.....	38
Πίνακας: Αύξηση του δυνητικού προϊόντος (επιχειρηματικός τομέας)	39
Διάγραμμα: Χρέος Γενικής Κυβέρνησης.....	41
Διάγραμμα: Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης.....	41
Διάγραμμα: Εσωτερικό – Εξωτερικό Χρέος.....	46
Πίνακας: Πλεονεκτήματα και Εφαρμογές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	88
Διάγραμμα: Ποσοστό κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ευρώπη	92
Διάγραμμα: Συνολική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας χωρών με το υψηλότερο πραγματικό ΑΕΠ.....	94
Πίνακας: Εξέλιξη εγκατεστημένης ισχύς μονάδων ΑΠΕ την τελευταία δεκαετία.....	98
Διάγραμμα: Μερίδιο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην Ελλάδα	98

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί η προσέγγιση του θέματος των προτάσεων τρόπων για την έξοδο της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Αρχικά θα γίνει μια προσέγγιση της υφιστάμενης κατάστασης του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος της χώρας μέσα από τα εργαλεία της ανάλυσης SWOT και της ανάλυσης PEST, στη συνέχεια, μέσω μιας ιστορικής αναδρομής θα διαπιστωθεί αν η Ελλάδα έχει ξαναβρεθεί στην παρούσα δυσχερή οικονομική θέση.

Έπειτα, θα διερευνηθούν τα αίτια της σημερινής οικονομικής κρίσης μέσα από την ανάλυση των πολιτικών των κυβερνήσεων από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Θα αποτυπωθούν προτάσεις για την ανάπτυξη ορισμένων κλάδων της οικονομίας οι οποίοι μπορούν στηρίξουν την Ελληνική οικονομία και να την ωθήσουν στην ανάπτυξη.

Τέλος, παρουσιάζεται το πλαίσιο της ταχείας αδειοδότησης (fasttrack) μέσω του οποίου η Ελλάδα θα μπορέσει να προσελκύσει επενδυτές απ' όλο τον κόσμο.

Τα συμπεράσματα της εργασίας αποτυπώνουν ότι η Ελληνική οικονομία μπορεί μέσα από την ανάπτυξη συγκεκριμένων κλάδων με συστηματικό και ποιοτικό τρόπο, να πετύχει την έξοδό της από την οικονομική κρίση τόσο μέσα από μεγάλα έργα υποδομών, όσο και από τη δημιουργία νέων χρηματικών ροών, αλλά και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας ώστε να καταπολεμηθεί το φαινόμενο της ανεργίας που μαστίζει την Ελληνική κοινωνία.

Abstract

In this paper we try to approach the methods for Greece to walk out from the financial crisis. Firstly, the internal and the external environment of the country will be approached through the tools of SWOT and PEST analysis, then through a historical recursion we will find out whether or not Greece has found itself in this difficult financial position before.

Then, we will investigate the causes of the current economic crisis through the analysis of the policies of the governments from the dictatorship until today. We will make proposals for the development of certain sectors of the, which can support the Greek economy and boost it towards growth.

Finally, we will present the framework of fast track through which Greece will be able to attract investors from around the world.

The conclusions of this paper will illustrate that the Greek economy can expand and exit the recession through the systematic and qualitative development of certain sectors both through major infrastructure projects, and the creation of new cash flows, that can produce new jobs and reduce the unemployment which is a major social issue.

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αφορά προτάσεις για τρόπους εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Η χώρα κατά τα τελευταία χρόνια βασίστηκε σε ένα λάθος μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα το ξέσπασμα μιας τεράστιας οικονομικής κρίσης, η οποία οδήγησε σε ύφεση όχι μόνο την οικονομία αλλά και ολόκληρη την κοινωνία. Σκοπός της εργασίας είναι να εντοπίσει συγκεκριμένους κλάδους της Ελληνικής οικονομίας οι οποίοι είτε έχουν παρακμάσει, είτε έχουν παραμεληθεί, είτε ακόμα που μπορεί να βρίσκονται στο στάδιο της ανακάλυψης και να προσπαθήσει να αποτυπώσει τις προοπτικές που μπορεί αυτοί να προσφέρουν στην οικονομία, μέσα από τον ποιοτικό εκσυγχρονισμό τους και την συστηματοποίησή τους.

Η μεθοδολογία της εργασίας θα βασιστεί σε βιβλιογραφική έρευνα για την άντληση γνώσης μέσα από γνώμες ειδικών και αποτύπωσή τους σε μια δομημένη μορφή.

Εν συντομία, η παρούσα θα αναλύσει το χρηματοοικονομικό περιβάλλον (εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας), μέσα από την ανάλυση SWOT και την ανάλυση PEST, θα παρουσιάσει μια ιστορική αναδρομή από την κρίση του 1929, μέχρι τις πτωχεύσεις της Ελλάδας κατά το παρελθόν, θα αναλύσει το παράδειγμα της Αργεντινής και θα κάνει αποτύπωση των πολιτικών των κυβερνήσεων της χώρας από την μεταπολίτευση μέχρι και σήμερα. Μέσα από τα παραπάνω θα αναζητηθούν τα αίτια της σημερινής οικονομικής κρίσης. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας, η εξέλιξη των οποίων θα μπορούσε να οδηγήσει στην ανάπτυξη. Επίσης, θα αναλυθεί η πρόταση της ταχείας αδειοδότησης των δημόσιων έργων για την αποφυγή της γραφειοκρατίας και την επιτάχυνση

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

των μεγάλων έργων υποδομών. Τέλος, θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα και ο επίλογος.

Εισαγωγικά θα μπορούσε να αναφερθεί ότι αδιαμφισβήτητα οι οικονομικές κρίσεις αποτελούν ένα συχνό φαινόμενο, καθώς απασχολούν την ανθρωπότητα τουλάχιστον από τότε που αναδύθηκαν οι κοινωνίες της αγοράς. Διερωτάται όμως κανείς, πώς είναι δυνατόν μέχρι σήμερα να μη γνωρίζουμε πώς να αποφύγουμε τέτοια φαινόμενα? Μια απάντηση στο ερώτημα είναι ότι η ανθρώπινη φύση παραμένει αναλλοίωτη και επαναλαμβάνει τα λάθη της. Είτε γιατί έχει προηγηθεί μία πολιτική κρίση, είτε γιατί η κερδοσκοπία «βασίλεψε» το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Επενδυτές σε πανικό, εκτόξευση των τιμών, πλήθος ανέργων και πολλές αλυσιδωτές αντιδράσεις που οδηγούν την παγκόσμια οικονομία σε κρίση.

Μια οικονομική κρίση συμβαίνει όταν οι συμμετέχοντες σε μια οικονομία χάνουν την εμπιστοσύνη τους ότι τα δάνεια που έχουν δώσει θα ξεπληρωθούν από τους χρεώστες. Αυτό κάνει τους δανειστές να περιορίσουν τα δάνεια και να προσπαθήσουν να ανακτήσουν τα υφιστάμενα δάνεια. Μια τέτοια μικρή συστολή στον δανεισμό μπορεί να οδηγήσει σε μια δραματική συστολή στην διαθεσιμότητα χρημάτων.

Οι εναλλασσόμενοι κύκλοι ύφεσης θεωρούνται ένα σύνθητες κομμάτι της ζωής σε ένα κόσμο με αβέβαιες ισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Το ποιος παράγοντας μετατρέπει μια συνήθη ήπια και σύντομη ύφεση ή οικονομικό κύκλο σε μια γενικευμένη κατάπτωση αποτελεί αντικείμενο συζήτησης. Άνθρωποι της διανοήσης δεν έχουν συμφωνήσει ως προς τα ακριβή αίτια και τη σχετική τους συμβολή στην κρίση. Η αναζήτηση των ευθυνών είναι στενά συνδεδεμένη με το ερώτημα του πώς να αποφευχθεί μια μελλοντική κρίση και ως εκ τούτου οι πολιτικές απόψεις τους

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αναμειγνύονται σε μια ανάλυση ιστορικών γεγονότων οκτώ παρελθουσών δεκαετιών.

Το μεγαλύτερο ερώτημα εστιάζεται στο κατά πόσο επρόκειτο για μια αποτυχία της ελεύθερης αγοράς ή για μια αποτυχία εκ μέρους των τραπεζών να προλάβουν την κατάρρευση τους, τον επακόλουθο πανικό και περικοπές στα χρηματικά αποθέματα. Εκείνοι που υποστηρίζουν σε ένα σημαντικό ρόλο του κράτους στην οικονομία, πιστεύουν ότι επρόκειτο κυρίως για την αποτυχία των ελεύθερων αγορών, ενώ εκείνοι που πιστεύουν στην ελεύθερη αγορά υποστηρίζουν την άποψη πως η κρίση οφειλόταν στην αποτυχία της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Η πλέον εμφανής επίπτωση της ύφεσης και της οικονομικής κρίσης είναι η μείωση της ζήτησης εργασίας η οποία αυξάνει τον αριθμό των ανέργων.

Έχοντας ως κριτήριο τα αίτια δημιουργίας των κρίσεων, διακρίνονται τρεις κατηγορίες:

- i. Οι κρίσεις πρώτης γενιάς είναι αυτές των οποίων οι αιτίες εντοπίζονται στη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική των χωρών. Τέτοιες κρίσεις προέκυψαν στις χώρες της Λατινικής Αμερικής κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970.
- ii. Οι κρίσεις δεύτερης γενιάς είναι εκείνες που οφείλονται σε αντικυκλικές πολιτικές σε ανεπτυγμένες χώρες. Σε αυτές ανήκει η κρίση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος στις αρχές της δεκαετίας του 1990 καθώς και σε αυτοεκπληρούμενες κρίσεις που οφείλονται σε φημολογία και πανικό που αναπτύσσεται στις τάξεις των επενδυτών χωρίς να υπάρχει στην πραγματικότητα ανισορροπία σε κάποιο τομέα της οικονομίας.
- iii. Οι κρίσεις τρίτης γενιάς οφείλονται σε ηθικό κίνδυνο, ασύμμετρη πληροφόρηση καθώς και σε εξάρσεις του διεθνούς δανεισμού και

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

τοποθετήσεις «φούσκες». Τέτοιες ήταν οι κρίσεις του Μεξικού το 1994 και των χωρών της Νοτιανατολικής Ασίας το 1997.

Πηγές: Mazower, M., 2002., Αλογοσκούφης, Γ., 2009, Αντωνάκου, Γ., 2008, Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ., 2010, Μαθιοπούλου, Μ., 2007, Μαθιοπούλου, Μ., 2011, Μαρμάρου, Γ., 2008, Σιδηρόπουλος, Γ., Μ., 2008, Χάουαρντ, Ζ., 2008

2. Ανάλυση του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος της χώρας

2.1. Ανάλυση SWOT

Μέσω του εργαλείου της ανάλυσης SWOT, επιχειρείται η αναγνώριση της υφιστάμενης κατάστασης του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος και συγκεκριμένα των Δυνατών Σημείων (Strengths), τις Αδυναμίες (Weaknesses), τις Ευκαιρίες (Opportunities) και τους Κινδύνους (Threats) μιας δράσης. Το συγκεκριμένο εργαλείο, έχει τις βάσεις του σε ένα ερευνητικό σχέδιο, της δεκαετίας του 1960, που διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, με την οποία έγινε εξέταση των πλέον κερδοφόρων επιχειρήσεων των ΗΠΑ. Η έρευνα έδειξε ότι ακόμα και οι πλέον επιτυχημένες επιχειρήσεις χρειάζονταν σαφή στοχοθέτηση, ώστε να μεγιστοποιήσουν τα αποτελέσματά τους. Την σαφήνεια αυτή μπορεί να την προσφέρει η ανάλυση SWOT (Krogerus, M., και Tschappeler, R., 2011)

Η παρούσα παράγραφος βασίζεται στην ανάλυση SWOT που έγινε στο πλαίσιο της εκπόνησης της αιτιολογικής έκθεσης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα – Κύπρος» (ΕΠΔιασυνοριακής Συνεργασίας, 2010).

2.1.1. Δυνατά Σημεία

- Τα σύνορα της χώρας αποτελούν πύλη εισόδου – εξόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τρίτες χώρες τόσο στην Ασία όσο και στην Αφρική.
- Η Ελλάδα διαθέτει αρκετές περιοχές με πλούσιο φυσικό περιβάλλον.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Κατέχει πολύ σημαντικά στοιχεία ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
- Η τουριστική υποδομή της χώρας μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρκετά ανεπτυγμένη.
- Η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα είναι διαρκής και το τουριστικό προϊόν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ποιοτικό.
- Υπάρχει σημαντικός αριθμός επώνυμων τοπικών προϊόντων με πιστοποίηση ή δυνατότητα πιστοποίησης ως Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης.
- Στη χώρα υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός τόσο Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων όσο και ερευνητικών κέντρων.
- Ύπαρξη υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικού και ερευνητικού ιστού με δυνατότητες ανάπτυξης και διάχυσης καινοτομιών.
- Υψηλό μορφωτικό επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού.

2.1.2. Αδυναμίες

- Φυσική απομόνωση που προκύπτει από το νησιωτικό χαρακτήρα της χώρας.
- Δυσχέρεια στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας και επικοινωνιών λόγω νησιωτικού χαρακτήρα.
- Προβλήματα καθολικής κάλυψης και προσβασιμότητας σε υπηρεσίες υγείας λόγω της γεωμορφολογίας της χώρας.
- Ενδοπεριφερειακές / ενδονησιωτικές ανισότητες.
- Μικρού μεγέθους επιχειρήσεις με στόχευση στην τοπική αγορά.
- Μειωμένη εξωστρέφεια τοπικών προϊόντων λόγω υψηλού κόστους μεταφορών.
- Χαμηλή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της πληροφορικής και νέων τεχνολογιών.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Ανεπαρκείς Υποδομές μεταφορών ιδιαίτερα στις λιμενικές υποδομές.
- Χρονική και χωρική υπερσυγκέντρωση της τουριστικής κίνησης και δραστηριότητας.
- Εξάρτηση από τον τουριστικό τομέα και μονοδιάστατη ανάπτυξη σύμφωνα με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού.
- Τουριστική ανάπτυξη χωρίς να ληφθεί υπόψη η φέρουσα ικανότητα και η αιεφορία με συνακόλουθα προβλήματα (συγκρούσεις στις χρήσεις γης, άναρχη δόμηση, υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος).
- Ανεπαρκής διαχείριση κοινής πολιτισμικής κληρονομιάς και περιοχών NATURA 2000.
- Χωροταξικά άναρχα οργανωμένες περιοχές.
- Έλλειψη / ανεπάρκεια υδάτινων πόρων.
- Χαμηλά ποσοστά στις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη, Περιορισμένη ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Περιορισμένη συνεργασία επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων.

2.1.3. Ευκαιρίες

- Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της επιλέξιμης περιοχής.
- Ανάδειξη της χώρας ως σημαντικό διαμετακομιστικό σταθμό εμπορίου από και προς τρίτες χώρες, καθώς η περιοχή αποτελεί την νοτιοανατολική πύλη εισόδου και εξόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ανάδειξη της χώρας σε ένα πόλο καινοτομίας.
- Διαχείριση και ανάδειξη ιστορικών τόπων – μνημείων – Συμμετοχή σε θεματικά διακρατικά δίκτυα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού.
- Αξιοποίηση της κοινωνίας της πληροφορίας και των Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας και παροχή τεχνογνωσίας προς άλλα γειτονικά κράτη.
- Ανάπτυξη θαλάσσιων συνδέσεων με διευρωπαϊκά δίκτυα.
- Ανάδειξη περιοχής ως Κέντρο Τηλεματικών Εφαρμογών και Υπηρεσιών.
- Σταδιακή εξοικείωση στην εφαρμογή δράσεων τηλεϊατρικής – τηλεκατάρτισης – τηλεργασίας.
- Διεύρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Εξάπλωση της περιβαλλοντικής φιλικά γεωργίας – βιολογικά προϊόντα.
- Αξιοποίηση των προϊόντων που μπορούν να δώσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστικών χωρών.
- Αξιοποίηση τοπικών επώνυμων προϊόντων και ενδυνάμωση της γεωγραφικής τους προέλευσης.
- Δυνατότητες διασυνοριακής συνεργασίας (εμπόριο – τουρισμός).
- Αξιοποίηση υφιστάμενων ιστορικών και οικονομικών δεσμών.

2.1.4. Κίνδυνοι

- Περαιτέρω περιφερειοποίηση των νησιών ως η πλέον απομακρυσμένη περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ανάδειξη νέων ανταγωνιστών στο χώρο του τουρισμού.
- Άναρχη τουριστική ανάπτυξη με κίνδυνο, σε περίοδο ύφεσης, σοβαρού κλονισμού της οικονομίας πολλών επαγγελματικών τάξεων.
- Συνεχής συσσώρευση των οικονομικών δραστηριοτήτων στα αστικά και τουριστικά κέντρα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Τάσεις κυριαρχίας διάσπαρτου μοντέλου ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων και διάχυτου προτύπου οικιστικής ανάπτυξης.
- Αλλοίωση περιοχών με ειδικά περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά.
- Αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων.
- Εξάντληση υδάτινων πόρων.
- Κίνδυνος ερημοποίησης και διάβρωσης των ακτών.
- Ρύπανση του θαλάσσιου χώρου.
- Λαθρομετανάστευση, λαθρεμπόριο.
- Αυξανόμενη εισροή οικονομικών μεταναστών που δημιουργεί ανάγκες ομαλής ενσωμάτωσής τους στην τοπική οικονομία και κοινωνία προς αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Συνεχιζόμενες ελλείψεις σε βασικές υποδομές με αποτέλεσμα, αφ' ενός συγκέντρωση δημοσίων πόρων σε αυτές, αφ' ετέρου παρακώλυση των παραγωγικών / επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

2.2. Ανάλυση PEST

Η ανάλυση PESTόπως και η ανάλυση SWOT, είναι ένα εργαλείο αποτύπωσης, παρουσίασης και ανάλυσης του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος μίας δράσης. Το παρόν εργαλείο αναφέρεται στην ανάλυση του Πολιτικού – Νομικού (Political), του Οικονομικού (Economic), του Κοινωνικού (Social) και του Τεχνολογικού (Technological) Περιβάλλοντος της συγκεκριμένης δράσης (Γκούσκος, Δ., 2005).

Η παρούσα αφορά στην ανάλυση του περιβάλλοντος της Ελλάδας όπως σημειώθηκε ανωτέρω και έχει βασιστεί εξολοκλήρου σε στοιχεία που δημοσιεύονται στην ετήσια αναφορά της CIAγια την Ελλάδα (CIAworldfactbook, 2012).

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

2.2.1. Πολιτικό περιβάλλον

Το πολιτικό – νομικό περιβάλλον αναφέρεται στο νομοθετικό πλαίσιο καθώς και στους φορείς άσκησης της εξουσίας οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία του κράτους, όπως επίσης και των προσώπων (φυσικών και νομικών) που “ζουν” μέσα σε αυτό είτε έμμεσα, είτε άμεσα. Η προσθήκη ή η αφαίρεση ενός νομοθετικού ή ρυθμιστικού περιορισμού από την κυβέρνηση μιας χώρας είναι δυνατό να δημιουργήσει τόσο σημαντικές στρατηγικές απειλές όσο και ευκαιρίες για τα πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη χώρα.

Σύμφωνα με το δημοψήφισμα της 8^{ης} Δεκεμβρίου του 1974 το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Το παραπάνω κατοχυρώθηκε στο Σύνταγμα που ψηφίστηκε από την Ε' Αναθεωρητική Βουλή και τέθηκε σε ισχύ την 11^η Ιουνίου 1975 (Wikipedia, 29/12/2012).

Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας και Αρχηγός του Κράτους, σήμερα, είναι ο Κάρολος Παπούλιας ο οποίος εκλέχθηκε για την πρώτη το Μάρτιο του 2005 και επανεκλέχθηκε τον Φεβρουάριο του 2010.

Για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, συνήθως ένα μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας, συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Βουλής συνεδρίασή της με σκοπό την εκλογή του διαδόχου του. Πρόεδρος εκλέγεται αυτός που στην πρώτη ψηφοφορία θα συγκεντρώσει τα 2/3 του συνόλου των βουλευτών (200 έδρες). Σε περίπτωση που δεν υπάρξει αποτέλεσμα επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία μετά από πέντε μέρες και, αν και πάλι δεν επιτευχθεί αποτέλεσμα, πραγματοποιείται τρίτη ψηφοφορία, πάλι μετά από πέντε μέρες, αλλά αυτή την φορά απαιτείται πλειοψηφία των 3/5 του συνόλου των βουλευτών (180

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

έδρες). Αν και πάλι δεν εκλεγεί Πρόεδρος, η Βουλή διαλύεται μέσα σε δέκα μέρες και προκηρύσσονται εκλογές.

Η Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας είναι η Αθήνα όπου και παρατηρείται η μεγαλύτερη οικονομική δραστηριότητα (Wikipedia, 29/12/2012). Η χώρα χωρίζεται σε 13 περιφέρειες και 1 μοναστηριακή πολιτεία οι οποίες είναι:

- Περιφέρειες (αλφαβητικά)
 - Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
 - Αττική
 - Βόρειο Αιγαίο
 - Δυτική Ελλάδα
 - Δυτική Μακεδονία
 - Ήπειρος
 - Θεσσαλία
 - Ιόνια Νησιά
 - Κεντρική Μακεδονία
 - Κρήτη
 - Νότιο Αιγαίο
 - Πελοπόννησος
 - Στερεά Ελλάδα

- Μοναστηριακή πολιτεία του Αγίου Όρους (Όρος Άθως)

Νομικό Σύστημα

Το νεότερο σύνταγμα της Ελλάδας ψηφίστηκε στις 11 Ιουνίου του 1975. Από τότε έχουν γίνει τρεις τροποποιήσεις, το Μάρτιο του 1986, τον Απρίλιο του 2001 και το Μάιο του 2008. Το νομικό σύστημα του Ελληνικού κράτους βασίζεται στο Ρωμαϊκό Δίκαιο.

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Ο διαχωρισμός των εξουσιών

Η τριχοτόμηση των εξουσιών παρουσιάστηκε από τον Γάλλο φιλόσοφο Μοντεσκιέ, αναπτύσσοντας τον όρο που εισήγαγε για πρώτη φορά ο Άγγλος φιλόσοφος Τζων Λοκ. Σύμφωνα με τον Μοντεσκιέ οι εξουσίες διακρίνονται σε:

1. Νομοθετική
2. Εκτελεστική
3. Δικαστική

Οι εξουσίες στην Ελλάδαςύμφωνα με το άρθρο 26 του Συντάγματος διαχωρίζονται ως ακολούθως:

1. Νομοθετική εξουσία:

Η Νομοθετική Εξουσία, που έχει ως κύρια αρμοδιότητα τη θέσπιση των κανόνων δικαίου, ασκείται από τη Βουλή των Ελλήνων (Κοινοβούλιο) που αποτελείται από 300 βουλευτές οι οποίοι εκλέγονται με άμεση λαϊκή ψήφο και υπηρετούν τετραετείς θητείες, καθώς επίσης και από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Σήμερα, και σύμφωνα με το αποτέλεσμα των τελευταίων εκλογών που πραγματοποιήθηκαν στις 17 Ιουνίου το 2012 τα κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή είναι τα εξής:

- Νέα Δημοκρατία με ποσοστό 29,7% και 129 έδρες
- ΣΥΡΙΖΑ με ποσοστό 26,9% και 71 έδρες
- ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 12,3% και 33 έδρες
- Ανεξάρτητοι Έλληνες με ποσοστό 7,5% και 20 έδρες
- Χρυσή Αυγή με ποσοστό 6,9% και 18 έδρες
- Δημοκρατική Αριστερά με ποσοστό 6,3% και 17 έδρες

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- ΚΚΕ με ποσοστό 4,5% και 12 έδρες

2. Εκτελεστική Εξουσία:

Η Εκτελεστική Εξουσία η οποία αποκαλείται και Διοικητική Εξουσία ασκείται από και την Κυβέρνηση και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, έχει ως κύρια αρμοδιότητα την εκτέλεση των κανόνων δικαίου που θεσπίζει η Νομοθετική Εξουσία.

Επικεφαλής της Κυβέρνησης είναι ο Πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς ο οποίος ορκίστηκε στις 20 Ιουνίου του 2012. Επίσης, η κυβέρνηση αποτελείται από τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου τα οποία ορίζονται από τον Πρωθυπουργό.

3. Δικαστική Εξουσία:

Η Δικαστική Εξουσία έχει ως κύρια αρμοδιότητα την απονομή της δικαιοσύνης. Με άλλα λόγια το περιεχόμενο της Τρίτης Εξουσίας είναι να λύνει διαφορές που προκύπτουν είτε μεταξύ ιδιωτών είτε μεταξύ Κράτους και ιδιωτών και πάντα σύμφωνα με το θεσπισμένο νομικό πλαίσιο.

Η Δικαστική Εξουσία ασκείται από τους δικαστές οι οποίοι διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και θητούν εφ' όρου ζωής, μετά από διαβούλευση με τον δικαστικό συμβούλιο.

2.2.2. Οικονομικό περιβάλλον

Ο δεύτερος συντελεστής της ανάλυσης PESTείναι η αποτύπωση του οικονομικού περιβάλλοντος της χώρας. Η οικονομία αποτελεί μια πολύ σημαντική μεταβλητή (και ίσως τη σημαντικότερη) για όλα τα πρόσωπα που δραστηριοποιούνται μέσα στα σύνορα της χώρας. Αναμφισβήτητα οι μακροοικονομικές εξελίξεις αποτελούν μια κρίσιμη εξωτερική δύναμη η

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

οποία μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό όλους τους συντελεστές της οικονομικής παραγωγής.

Αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης:

- Η οικονομία της Ελλάδας είναι μια καπιταλιστική οικονομία.
- Ο Δημόσιος τομέας υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει το 40% της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας (40% του ΑΕΠ).
- Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ υπολογίζεται ότι ανέρχεται περίπου στα δύο τρίτα του ΑΕΠ των κορυφαίων οικονομιών της ευρωζώνης.
- Η Τουριστική βιομηχανία συνιστά το 15% του ΑΕΠ και είναι ένας από τους κύριους τομείς της οικονομίας.
- Οι μετανάστες αποτελούν σχεδόν το ένα πέμπτο του εργατικού δυναμικού της χώρας, και απασχολούνται κυρίως στην γεωργία και ως ανειδίκευτοι εργάτες.
- Σημαντικό παράγοντα για την χώρα παίζει η βοήθεια που δίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των προγραμμάτων στήριξης και σύγκλησης της Ελληνικής οικονομίας η οποία ισούται περίπου με το 3,3% του ΑΕΠ.
- Η ελληνική οικονομία αυξανόταν με μεγάλους ρυθμούς (σχεδόν 4% ετησίως) μεταξύ του 2003 και του 2007, εν μέρει λόγω των έργων για την κατασκευή των υποδομών που σχετίζονταν με τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004, και εν μέρει στην αυξημένη πίστωση που δόθηκε στους καταναλωτές είτε μέσω δανείων είτε μέσω πιστωτικών καρτών η οποία ώθησε σε επίπεδα ρεκόρ την ιδιωτική κατανάλωση.
- Μοιραία μετά την άνθηση η οποία παρ' όλα αυτά βασιζόταν σε σαθρά θεμέλια, η οικονομία εισήλθε σε κατάσταση κρίσης το 2009, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κατάστασης. Μέχρι σήμερα (τρία χρόνια αργότερα) η οικονομία έχει περιέλθει σε μία

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

κατάσταση βαθιάς οικονομικής ύφεσης με τα σημάδια ανάκαμψης να απέχουν πολύ από τον ορίζοντα.

- Η οικονομική κρίση “χτύπησε” την Ελλάδα μετά την πίεση των πιστωτών για αποπληρωμή των δανείων και στην αποτυχημένη αντιμετώπιση του αυξανόμενου ελλείμματος του προϋπολογισμού από τους αρμόδιους φορείς.
- Το αποτέλεσμα των παραπάνω γεγονότων ήταν η συρρίκνωση της οικονομίας κατά 2,3% το 2009, 3,5% το 2010 και 6,0% το 2011.
- Για την μείωση του ελλείμματος και την επίτευξη των οικονομικών στόχων θεσπίστηκαν μέτρα λιτότητας.
- Το Μάιο του 2010, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και οι κυβερνήσεις της ευρωζώνης εκχώρησαν στην Ελλάδα δάνειο ύψους 147 δισεκατομμυρίων δολαρίων, με σκοπό η χώρα να μπορέσει να αποπληρώσει το χρέος της προς τους πιστωτές.
- Ευρωπαίοι ηγέτες και το ΔΝΤ συμφώνησαν τον Οκτώβριο του 2011 να παρέχουν στην Ελλάδα ένα δεύτερο πακέτο διάσωσης ύψους 169 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Οικονομικά στοιχεία της Ελλάδας:

- ΑΕΠ 293,9 δισεκατομμύρια δολάρια (2011). Κατέχει την 44^η θέση στον κόσμο.
- ΑΕΠ - κατά κεφαλήν 26,300 δολάρια (2011). Κατέχει την 52^η θέση στον κόσμο.
- Σύνθεση ΑΕΠ ανά τομέα της οικονομίας (2011):
 - γεωργία: 3,6%
 - βιομηχανία: 16,8%
 - Υπηρεσίες: 79,6%
- Ο πληθωρισμός το 2011 ανήλθε σε 3,3%.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) η ανεργία τον Αύγουστο του 2012 εκτοξεύθηκε στο 25,4% έναντι του 18,4% τον Αύγουστο του 2011. Πιο συγκεκριμένα, στους άντρες το ποσοστό ανεργίας είναι 22,7% και στις γυναίκες 29%.
- Το 2011 το εργατικό δυναμικό της χώρας ανερχόταν σε 4,9 εκατομμύρια εργαζομένους.
- Οι επενδύσεις το 2011 ανήλθαν μόλις στο 14% του ΑΕΠ γεγονός που κατατάσσει την χώρα στη 141^η θέση παγκοσμίως.

Τομείς της οικονομίας:

- Γεωργία:
Τα κύρια προϊόντα που παράγονται από τον γεωργικό τομέα στην Ελλάδα είναι: σιτάρι, καλαμπόκι, κριθάρι, ζαχαρότευτλα, ελιές και ελαιόλαδο, κρασί, καπνός και κτηνοτροφικά προϊόντα.
- Βιομηχανία:
Οι κύριες βιομηχανίες της Ελληνικής οικονομίας είναι ο τουρισμός, η καπνοβιομηχανία και η κλωστοϋφαντουργία.
- Οι εξαγωγές ανήλθαν στα 28,16 δισεκατομμύρια δολάρια το 2011 ενώ οι εισαγωγές έφτασαν τα 66,04 δισεκατομμύρια δολάρια τον ίδιο χρόνο.

2.2.3. Κοινωνικό περιβάλλον

Το κοινωνικό περιβάλλον αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα του περιβάλλοντος μιας χώρας. Το περιβάλλον αυτό αντιπροσωπεύει το σύνολο των αξιών, των πιστεύω, των ιδανικών και όλων των άλλων χαρακτηριστικών τα οποία κάνουν κάθε κοινωνική ομάδα ξεχωριστή μέσα στο σύνολο του πληθυσμού. Η βαρύνουσα σημασία των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών έγκειται στο γεγονός ότι αυτά θέτουν τους κανόνες και τα

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

όρια για το τι είναι κοινωνικά αποδεκτό και τι όχι. Κάθε οργανισμός και πρόσωπο, είτε φυσικό είτε νομικό, που ζει και δραστηριοποιείται εντός των συνόρων μιας χώρας θα πρέπει να είναι απόλυτα ενήμερο για το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της αλλά και να παρακολουθεί ανελλιπώς τις αλλαγές ώστε να αποφύγει τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Παρακάτω θα γίνει παρουσίαση των στοιχείων που συνθέτουν το κοινωνικό περιβάλλον της Ελλάδας:

- Πληθυσμός:
Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι 10.815.197 κάτοικοι ενώ οι εκτιμήσεις τον Ιούλιο του 2012 αναφέρουν ότι ο πληθυσμός της χώρας ανερχόταν σε 10.767.827 γεγονός που καθιστά την χώρα 78^η στον κόσμο.
- Πυραμίδα του πληθυσμού:
Η διάμεση ηλικία στο σύνολο του πληθυσμού είναι 42,8 χρόνια (41,7 χρόνια για τους άντρες και 43,9 χρόνια για τις γυναίκες).
- Ποσοστό αύξησης πληθυσμού:
Η εκτίμηση του 2012 αναφέρει ότι το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού είναι 0,06% πράγμα που κατατάσσει την Ελλάδα μόλις στην 184^η θέση παγκοσμίως.
- Εθνικές ομάδες.
Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός της χώρας απαρτιζόταν από 93% Έλληνες και 7% αλλοδαπούς. Σημειώνεται ότι τα παραπάνω στοιχεία αντιπροσωπεύουν ιθαγένεια μιας και η Ελλάδα δεν συλλέγει στοιχεία που αφορούν την εθνικότητα.
- Γλώσσες:
Η επίσημη γλώσσα είναι η Ελληνική η οποία ομιλείται από το 99% του πληθυσμού. Παρ' όλα αυτά ένα ποσοστό της τάξης του 1%

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

μιλάει άλλες γλώσσες συμπεριλαμβανομένων και των αγγλικών και γαλλικών.

- **Θρησκείες:**

Η επίσημη θρησκεία είναι η Χριστιανική Ορθόδοξη η οποία και αντιπροσωπεύει του 98% του πληθυσμού. Επίσης, στον Ελλαδικό χώρο ζουν και αρκετοί Μουσουλμάνοι που συνθέτουν το 1,3% του συνολικού πληθυσμού.

- **Αστικοποίηση:**

Η Ελλάδα παρουσιάζει πολύ μεγάλο ποσοστό αστικοποίησης μιας και το 61% του συνολικού πληθυσμού κατοικεί σε αστικά κέντρα. Επίσης, άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι το ποσοστό αυτό εκτιμάται ότι θα έχει αυξηθεί κατά 0,6% μέχρι το 2015. Οι μεγαλύτερες πόλεις της χώρας οι οποίες συγκεντρώνουν σχεδόν το 40% του συνολικού πληθυσμού είναι η Αθήνα (πρωτεύουσα της χώρας) με περίπου 3.252.000 κατοίκους και η Θεσσαλονίκη με περίπου 834.000 κατοίκους.

- **Δαπάνες Υγείας:**

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2009 οι δαπάνες για την υγεία δεν ξεπέρασαν το 7,4% του ΑΕΠ γεγονός που δίνει στην Ελλάδα την 66^η θέση στον κόσμο.

- **Το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση:**

Το προσδόκιμο ζωής έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τα τελευταία χρόνια ως απόρροια της εξέλιξης της ιατρικής αλλά και της φαρμακευτικής επιστήμης αλλά και της τεχνολογίας. Σήμερα στην Ελλάδα ο συγκεκριμένος δείκτης βρίσκεται στα 80,05 χρόνια για το σύνολο του πληθυσμού. (77,48 χρόνια για του άνδρες και 82,79 χρόνια για τις γυναίκες).

- **Δαπάνες για την εκπαίδευση:**

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Οι δαπάνες για την εκπαίδευση ανέρχονται στο ισχνό ποσοστό του 4% του ΑΕΠ πράγμα που κατατάσσει την Ελλάδα μόλις στην 104^η θέση στον κόσμο.

- **Παιδεία:**

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 στην ηλικία των 15 ετών και άνω το 69% του συνολικού πληθυσμού γνωρίζει γραφή και ανάγνωση (97,8% για τους άνδρες και 94,2% για τις γυναίκες).

- **Η ανεργία στις ηλικίες των νέων 15 – 24 και 25 – 34:**

Στις ηλικίες 15 – 24η ανεργία ανέρχεται στο 58% και στις ηλικίες 25 – 34στο 32,9%.

2.2.4. Τεχνολογικό περιβάλλον

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του αιώνα που πέρασε ήταν η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς της επιστήμης. Στην Ελλάδα ο τομέας της Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D) εμφανίζεται να είναι ένας από αυτούς με την μικρότερη εξέλιξη. Παρ' όλα αυτά κατά τα τελευταία χρόνια και με την βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η χώρα έχει κάνει σημαντικά βήματα εμπρός στον τεχνολογικό τομέα.

Παρακάτω θα παρουσιαστούν κάποια στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να συνθέσουν το τεχνολογικό περιβάλλον της χώρας:

- **Παραγωγή ενέργειας στην Ελλάδα**

- **Ηλεκτρική ενέργεια – παραγωγή:**

Η ηλεκτρική παραγωγή στην χώρα ανέρχεται στις 57,11 δισεκατομμύρια kWh. Η Ελλάδα κατέχει την 46^η θέση στον κόσμο

- **Ηλεκτρική ενέργεια – κατανάλωση:**

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Η κατανάλωση της ηλεκτρικής ενέργεια υπερβαίνει την παραγωγή της και ανέρχεται στις 58,71 δισεκατομμύρια kWh

- Ηλεκτρική ενέργεια, εισαγωγές – εξαγωγές:

Η Ελλάδα είναι η 42^η χώρα στον κόσμο σε εξαγωγές ενέργεια με 2,571 δισεκατομμύρια kWh. Από την άλλη πλευρά εισάγει σχεδόν τον τετραπλάσιο όγκο kWh από άλλες χώρες (8,517 δισεκατομμύρια, 24^η θέση στον κόσμο).

- Παραγωγή ηλεκτρισμού από ορυκτά καύσιμα:

Η χώρα παράγει το 70,5% της ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα όπως είναι ο λιγνίτης και βρίσκεται στην 106^η θέση παγκοσμίως.

- Παραγωγή ηλεκτρισμού από υδροηλεκτρικούς σταθμούς:

Η συγκεκριμένη παραγωγή ανέρχεται μόλις στο 17% του συνόλου ποσοστό αρκετά χαμηλό μιας και η Ελλάδα διαθέτει μεγάλο αριθμό ποταμών στους οποίους θα μπορούσαν να έχουν εγκατασταθεί υδροηλεκτρικά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρισμού.

- Παραγωγή ηλεκτρισμού από άλλες ανανεώσιμες πηγές:

Μόλις το 8,5% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρισμού προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το ποσοστό μπορεί να χαρακτηριστεί τουλάχιστον ως ιδιαίτερα χαμηλό αν λάβει κανείς υπόψη του την διάρκεια ηλιοφάνειας στην χώρα.

- Φυσικός και Ορυκτός πλούτος στην Ελλάδα

- Αργό πετρέλαιο – παραγωγή, εισαγωγές:

Η Ελλάδα είναι η 93^η πετρελαιοπαραγωγός χώρα στον κόσμο με ημερήσια παραγωγή 1.751 βαρέλια. Παρ' όλα αυτά η χώρα για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της αναγκάζεται και εισάγει περίπου 355.000 βαρέλια την ημέρα

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

και βρίσκεται στην 25^η θέση της σχετικής λίστας παγκοσμίως.

- Φυσικό αέριο – παραγωγή, κατανάλωση, εισαγωγές:

Η παραγωγή φυσικού αερίου στην Ελλάδα ανέρχεται μόλις σε 1 εκατομμύρια cum. Η κατανάλωσή σε φυσικό αέριο είναι 4,7 δισεκατομμύρια cum γεγονός που καθιστά την εισαγωγή αναπόφευκτη. Οι εισαγωγές φυσικού αερίου ανέρχονται σε 4,8 δισεκατομμύρια cum και η χώρα βρίσκεται στην 34^η θέση παγκοσμίως.

- Τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα:

- Τηλεφωνία:

Σύμφωνα με στοιχεία του 2011 στην Ελλάδα υπάρχουν 5,7 εκατομμύρια γραμμές σταθερής τηλεφωνίας σε χρήση και 12,13 εκατομμύρια αριθμοί κινητής τηλεφωνίας. Η γενική εκτίμηση είναι ότι το σύστημα τηλεφωνίας αξιολογείται ότι είναι σύγχρονό σε όλους τους τομείς και απολύτως επαρκές. Ενώ το δίκτυο της κινητής τηλεφωνίας παρέχει καλή κάλυψη.

- Διαδίκτυο:

Οι συνδρομές διαδικτύου στην χώρα φτάνουν τα 3,2 εκατομμύρια γεγονός που καθιστά την Ελλάδα 32^η στον κόσμο, ενώ σύμφωνα με στοιχεία του 2009 οι χρήστες του διαδικτύου αγγίζουν τα 5 εκατομμύρια.

- Ραδιοτηλεοπτικά μέσα:

Στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα κυριαρχεί ο ιδιωτικός τομέας. Στη χώρα λειτουργούν περίπου 150 ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια, και δώδεκα από αυτά μεταδίδουν πανελλαδικά. Η κρατική τηλεόραση διαθέτει 3 επίγεια κανάλια με εθνική κάλυψη, 1 δορυφορικό κανάλι και 3 κανάλια που εκπέμπουν ψηφιακά. Επίσης υπάρχουν ψηφιακές

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

πλατφόρμες πολλαπλών καναλιών οι οποίες εκπέμπουν είτε μέσω δορυφόρου είτε διαδικτυακά. Τέλος, στην Ελλάδα λειτουργούν πάνω από 1.500 ραδιοφωνικοί σταθμοί που στην πλειοψηφία τους είναι ιδιωτικοί.

3. Ιστορική αναδρομή – από τα δάνεια του επαναστατικού αγώνα στην κρίση του 1929 και στις βαθύτερες επιπτώσεις του 2004

Αφού έγινε η παρουσίαση και ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της χώρας, εντοπίστηκαν τα κύρια πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά της που στην συνέχεια θα βοηθήσουν στην αποτύπωση των προτάσεων των τρόπων εξόδου από την οικονομική κρίση, θα παρουσιαστεί η παρούσα ενότητα όπου θα γίνει μια ιστορική αναδρομή από το μεγάλο κραχ του 1929 και τις 4 χρεοκοπίες της Ελλάδας, ως την Αργεντινή, τις οικονομικές πολιτικές που ακολούθησαν οι Ελληνικές κυβερνήσεις από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα καθώς και στις βαθύτερες επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

3.1. Το μάθημα του παρελθόντος

3.1.1. Η κρίση του 1929

Το κραχ στη WallStreet το 1929, η “Μαύρη Πέμπτη” όπως έμεινε στην ιστορία, ήταν το γεγονός που οδήγησε την αμερικανική και παγκόσμια οικονομία σε μια πρωτοφανή κρίση, που κατέληξε στην ύφεση της δεκαετίας του 1930. Μετά το κερδοσκοπικό ράλι στα τέλη της δεκαετίας του 1920 η WallStreet έκλεισε την Πέμπτη 24 Οκτωβρίου του 1929 με απώλειες 13%. Οι μετοχές είχαν πέσει αισθητά και αναπάντεχα, γεγονός ασυνήθιστο, καθώς οι τιμές είχαν ανοδική πορεία για δέκα συνεχόμενα έτη. Είχε προηγηθεί ένας αγώνας κερδοσκοπίας με αφορμή την ανάδυση νέων τεχνολογιών και συγκεκριμένα του ραδιόφωνου και της αυτοκινητοβιομηχανίας. Σημαντικό ρόλο έπαιξε ο πανικός των επενδυτών, οι οποίοι πουλούσαν μετοχές σε ταχύτατους ρυθμούς, ωστόσο καταλυτικός

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

ήταν ο ρόλος των τραπεζών και της κυβέρνησης. Οι μεν πρώτες συμμετείχαν άμεσα στις κερδοσκοπικές κινήσεις, ενώ η δεύτερη δεν τόλμησε να επέμβει τη στιγμή που ήταν απαραίτητο. Αυτό που ακολούθησε δεν είχε προηγούμενο. Η WallStreet κατέρρευσε, με τους επενδυτές να χάνουν συνολικά 40 δισεκατομμύρια δολάρια.

Παρά τις προσπάθειες των αρχών να σταθεροποιήσουν την αγορά, το 1932 η WallStreet είχε χάσει πλέον το 90% της αξίας της. Ο δείκτης DowJones χρειάστηκε 25 χρόνια για να επιστρέψει στα επίπεδα του 1929. Οι επιπτώσεις για την πραγματική οικονομία ήταν πολύ μεγάλες, καθώς οι Αμερικανοί είχαν επενδύσει τεράστια ποσά στο χρηματιστήριο, με αποτέλεσμα να χάσουν τα χρήματά τους εκατομμύρια οικογένειες της μεσαίας τάξης.

Μέσα σε τρία χρόνια, το ΑΕΠ των Η.Π.Α. είχε μειωθεί κατά το ήμισυ, ένας στους τρεις Αμερικανούς ήταν άνεργος, ενώ οι τράπεζες κατέβασαν ρολά το Μάρτιο του 1933. Τα προβλήματα επιδεινώθηκαν από τις κακές αποφάσεις των αρχών (η κεντρική τράπεζα αύξησε αντί να μειώσει τα επιτόκια για να προστατέψει το δολάριο, ενώ η κυβέρνηση αύξησε τους δασμούς και διατηρούσε δημοσιονομικά πλεονάσματα αντί να “ζεστάνει” την οικονομία με δημόσιο χρήμα). Η αμερικανική οικονομία χρειάστηκε μια δεκαετία για να συνέλθει, με το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο να λειτουργεί λυτρωτικά, καθώς οι τεράστιες στρατιωτικές δαπάνες εκμηδένισαν την ανεργία και εκτόξευσαν την ανάπτυξη.

Αναζητώντας τα βαθύτερα αίτια της κρίσης, εντοπίζουμε μια ανισορροπία στην οικονομία των Η.Π.Α., από όπου και ξεκίνησε η κρίση. Η υπερπαραγωγή πρώτων υλών και γεωργικών προϊόντων οδήγησε στην πτώση των τιμών και τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των αγροτών. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις υπεραισιόδοξες βιομηχανικές

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

επενδύσεις στους αναδυόμενους τεχνολογικούς τομείς, είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μία προσφορά που ξεπερνούσε τη ζήτηση στην αγορά.

Παράλληλα, διεθνώς επικρατούσε ένα ευάλωτο κλίμα. Οι οικονομίες όλων των χωρών ήταν ήδη εξασθενημένες από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το γερμανικό και το βρετανικό εμπόριο είχαν σημειώσει σημαντική πτώση, ενώ ο αμερικανικός προστατευτισμός και η εμμονή στην αποπληρωμή των δανείων από τις Ευρωπαϊκές χώρες επιδείνωσαν περισσότερο το πρόβλημα. Η Γερμανία και η Αυστρία επλήγησαν πρώτες. Στη συνέχεια, ο πανικός εξαπλώθηκε σε όλους τους χρηματιστηριακούς κύκλους της Ευρώπης. Επιχειρήσεις και τράπεζες κατέρρευσαν αλυσιδωτά και επήλθε μία παγκόσμια οικονομική ύφεση. Ο αριθμός των ανέργων εκτοξεύθηκε στα 30 εκατομμύρια.

Οι αντιδράσεις που ακολούθησαν την εκδήλωση της κρίσης δεν ήταν ιδιαίτερα συντονισμένες. Τα επιμέρους κράτη δεν επεδίωξαν την ευρύτερη διεθνή συνεργασία, αλλά προτίμησαν να περιοριστούν στη ρύθμιση της εθνικής τους πολιτικής μειώνοντας τις δαπάνες τους. Στον αντίποδα, βρισκόταν η πολιτική που ακολούθησε ο Αμερικανός πρόεδρος Franklin Roosevelt, σύμφωνα με την οποία η αναθέρμανση της οικονομίας απαιτούσε την αύξηση των κρατικών δαπανών.

Όπως ήταν αναμενόμενο, τις επιπτώσεις της κρίσης δεν απέφυγε ούτε η Ελλάδα. Το Χρηματιστήριο Αθηνών έκλεισε επ' αόριστον και τα αποθέματα της Τράπεζας της Ελλάδος σε συνάλλαγμα και χρυσό εξανεμίστηκαν λόγω της κερδοσκοπίας. Ακολούθησε η μείωση των εισαγωγών και η διαμόρφωση μιας συναλλαγματικής πολιτικής ιδιαίτερα προστατευτικής με έντονο τον κρατικό παρεμβατισμό. Την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος συνόδευσε η επιβολή καθεστώτος αναγκαστικής κυκλοφορίας της δραχμής, κατάργησης της αγοράς συναλλάγματος και

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αναστολής πληρωμής χρεολυσίων και τόκων για το σύνολο των κρατικών δανείων.

Πηγές: Mazower, M., 2002., Αλογοσκούφης, Γ., 2009, Αντωνάκου, Γ., 2008, Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ., 2010, Μαθιοπούλου, Μ., 2007, Μαθιοπούλου, Μ., 2011, Μαρμάρου, Γ., 2008, Σιδηρόπουλος, Γ., Μ., 2008, Χάουαρντ, Ζ., 2008

3.1.2. Οι Πτωχεύσεις της Ελλάδας

Στην συνέχεια θα παρατεθούν ιστορικά γεγονότα τα οποία παρουσιάζουν τις τέσσερις πτωχεύσεις του Ελληνικού κράτους από το 1821 μέχρι σήμερα. Η ανάλυση βασίζεται τόσο σε βιβλία ιστορικού περιεχομένου, αλλά κυρίως στο άρθρο του Γ. Μαλούχου στην εφημερίδα «το Βήμα».

3.1.2.1. 1827: Τα δάνεια του επαναστατικού αγώνα

Για τις ανάγκες του αγώνα του 1821 για την απελευθέρωση της Ελλάδας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, οι Αγγλικές τράπεζες δάνεισαν το υπό σύσταση κράτος με το ποσό των 2.800.000 λιρών της εποχής. Από το προαναφερθέν ποσό μόνο το 20% έφτασε στο σκοπό του κυρίως λόγω της κερδοσκοπίας των τραπεζών. Η πρώτη χρεοκοπία της Ελλάδας ήταν αναπόφευκτη, και μάλιστα ήρθε πριν καν συσταθεί το Ελληνικό κράτος (1827), αφού εντελώς δικαιολογημένα δηλώθηκε αδυναμία εξυπηρέτησης των δανείων. Παρ' όλα αυτά ίσως η πτώχευση να λειτούργησε ευεργετικά για την Ελλάδα αφού οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής συμφώνησαν να βοηθήσουν την υπό σύσταση χώρα στον επαναστατικό της αγώνα για απελευθέρωση (Ναυμαχία του Ναβαρίνου). Ο λόγος της βοήθειας δεν ήταν άλλος παρά τα οικονομικά οφέλη (είσπραξη των δανείων) που θα είχαν οι “μεγάλες δυνάμεις” από το νεοσύσταθέν Ελληνικό κράτος.

3.1.2.2. 1843: Η δεύτερη πτώχευση

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Η δεύτερη πτώχευση του Ελληνικού κράτους ήταν αποτέλεσμα της άρνησης των Αγγλικών και των Γαλλικών τραπεζών να δανείσουν το Ελληνικό κράτος. Ο κύριος λόγος ήταν ότι ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας (ο οποίος δέσμευσε χρήματα από την προσωπική του περιουσία ώστε το νέο κράτος να μπορέσει να λειτουργήσει) ήταν κατά την άποψή τους φιλικά προσκείμενος στη Ρωσία. Πέραν αυτού, οι Αγγλικές τράπεζες ζητούσαν επίμονα αποπληρωμή των δανείων της επανάστασης, οι τόκοι των οποίων ήταν αδύνατο να καλυφθούν. Με τον τρόπο αυτό το κράτος οδηγήθηκε στη χρεοκοπία του 1843. Παρ' όλα αυτά οι Αγγλικές και οι Γαλλικές τράπεζες εν τέλει δάνεισαν την Ελλάδα και τον νέο βασιλιά (Όθωνα) με 60 εκατομμύρια λίρες. Από το παραπάνω ποσό τα 33 εκατομμύρια εισπράχθηκαν αυτόματα από τις τράπεζες για την αποπληρωμή των παλαιών δανείων, άλλα 12,5 εκατομμύρια κατατέθηκαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία για την εξαγορά των επαρχιών της Αττικής της Εύβοιας και της Φθιώτιδας και τέλος 7,5 εκατομμύρια λίρες δόθηκαν για τη συντήρηση του Βαυαρικού στρατού.

3.1.2.3. Από το 1893 στο 1898

Για μεγάλο διάστημα επικράτησε ο εσωτερικός δανεισμός και ο εξωτερικός υποχώρησε αισθητά, μέχρι που από το 1879 ξεκινά μια δωδεκαετία ραγδαίας αύξησής του που οδήγησε τη χώρα το 1893 να χρωστά 585,4 εκατομμύρια φράγκα. Το γεγονός αυτό οδηγεί το Χαρίλαο Τρικούπη (τότε πρωθυπουργό της Ελλάδας) να ανακοινώσει την τρίτη κατά σειρά πτώχευση.

Τα χρήματα χρησιμοποιήθηκαν για να εξυπηρετηθούν τα παλαιότερα δάνεια, επίσης επενδύθηκαν στην ανάπτυξη υποδομών πρωτοφανών για τη χώρα, και σε δράσεις «εθνικής αποκαταστάσεως» (εξαγορά και άλλων επαρχιών στη Θεσσαλία), ακόμη έγιναν προμήθειες πολεμικού υλικού. Παρ' όλα αυτά οι κερδοσκοπικές πιέσεις και πάλι μεγαλούργησαν μιας και

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

υπολογίζεται ότι το 35% των χρημάτων δεν έφτασε ποτέ. Έτσι ο δανεισμός είναι τόσο επαχθής που η πτώχευση είναι αναπόφευκτη.

Τη δεκαετία του 1880 η Ελλάδα είχε επιχειρήσει το μεγάλο εκσυγχρονισμό της με Προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων που υπερέβαιναν κατά πολύ τις δυνάμεις της. Κυρίως είχαν συναφθεί δάνεια με σκοπό την εκτεταμένη κατασκευή σιδηροδρόμων στο δίκτυο Πειραιάς – Αθήνα – Πελοπόννησος και ενός εξίσου φιλόδοξου οδικού δικτύου. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με τους κακούς πολιτικούς χειρισμούς, ώθησαν την χώρα στη χρεοκοπία.

Επιπλέον, το 1897 και μετά τον «Ατυχή Πόλεμο» (οι “δυνάμεις” αναχαιτίσαν τους Τούρκους έξω από τη Λαμία), οι Μεγάλες Δυνάμεις εγκαθιστούν στην Ελλάδα Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο χωρίς να υπάρξει «τυπική» πτώχευση. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η ειρήνη κόστισε στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, και 4 εκατομμύρια λίρες ως πολεμικές αποζημιώσεις.

3.1.2.4. 1932: Η ήττα του '22 και το κραχ του '29

Τον Μάρτιο του 1910 συνάπτονται δάνεια για νέα έργα υποδομής. Ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος που επιβλήθηκε το 1897 και τηρείτε επί δύο δεκαετίες, παραβιάζεται για πρώτη φορά το 1920 με την έκδοση 600 εκατομμυρίων δραχμών που ακολουθούνται από την έκδοση άλλων 500 εκατομμυρίων το 1921 και από ακόμη 550 εκατομμυρίων το 1922. Η έκδοση των 1,65 δισεκατομμυρίων δραχμών έγινε αποκλειστικά για τις ανάγκες του πολέμου της Μικράς Ασίας. Παρά την ήττα η πτώχευση αποφεύχθηκε χάρις το Α' Αναγκαστικό Δάνειο που επιβάλλεται από τον υπουργό Οικονομικών Π. Πρωτοπαπαδάκη, ο οποίος κόβει την αξία των χαρτονομισμάτων στη μέση, κρατά το ένα μέρος στην κυκλοφορία και ανταλλάσσει το άλλο με τίτλους εσωτερικού δανείου. Στην αποφυγή της

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

πτώχευσης το 1922 συμβάλλει και το δάνειο υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών για τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας.

Μπορεί η ήττα του 1922 να μην έφερε πτώχευση, αλλά οι ανάγκες αναδιοργάνωσης του στρατού και περίθαλψης των προσφύγων οδηγούν σε νέο υπερβολικό εξωτερικό δανεισμό καθώς έχουν εκμηδενιστεί τα κεφάλαια. Ο υπέρογκος δανεισμός φτάνει μέχρι το 1929 και τη βίαιη διεθνή οικονομική ύφεση. Τελικά, τον Μάρτιο του 1931, λίγο πριν από την τελευταία πτώχευση του 1932, σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού ο Υπουργός Οικονομικών καθηγητής κύριος Βερβαρέσσου, υπολογίζει ότι η Ελλάδα χρωστάει στο εξωτερικό 2,9 δισεκατομμύρια χρυσά φράγκα. Η πτώχευση είναι και πάλι μοιραία.

Πηγές: Clogg, R., 2002, Hering, G., 2004, Wikipedia, 29/12/2012, Βερέμης, Θ., και Κολιόπουλος, Γ., 2006, Ελεφάντης, Α., 1999, Μαλούχος, Π., Γ., 2009, Μαρμάρου, Γ., 2008, Μήλιος, Γ., 2011, Σβορώνος, Ν., 2007, Τρικούπης, Χ., 1978, Τσακαλογιάννης, Π., 2008, Χάουαρντ, Ζ., 2008.

3.1.3. Αργεντινή

Η κατάρρευση της Αργεντινής το 2002, ήταν συνέπεια ενός συνδυασμού βαθιάς ύφεσης και μέτρων λιτότητας, που είχαν τις ρίζες τους στο σπάταλο κράτος του παρελθόντος, στη φοροδιαφυγή και τη διαφθορά.

Η οικονομία της Αργεντινής μετά από μια επίπονη περίοδο για την κοινωνία, κατάφερε τελικά να ανακάμψει και να εισέλθει σε αναπτυξιακούς ρυθμούς, κάνοντας κάποιους αναλυτές να τη χρησιμοποιούν ως ένδειξη ότι μπορεί να υπάρξει ζωή μετά τη χρεοκοπία. Ο αντίλογος όμως λέει πως η κρίση χρέους της Αργεντινής δεν προκάλεσε κρίση στους πιστωτές, ενώ όταν συνέβη, η διεθνής οικονομία έμπαινε σε περίοδο σταθερής ανάπτυξης, κάτι που βοήθησε και την οικονομία της λατινοαμερικάνικης χώρας.

3.1.3.1. Το βάρος του δανεισμού

Η Αργεντινή βίωσε μια βαθιά οικονομική κρίση από το 1998 έως το 2002, που άλλαξε ριζικά το πρόσωπο της χώρας που μέχρι τότε θεωρείτο οικονομικό θαύμα. Ουσιαστικά, η κρίση άρχισε να πρωτοεμφανίζεται από το 1983, όταν και κατέρρευσε η δικτατορία στη χώρα. Ο δανεισμός που απαίτησε η ανασυγκρότηση του κράτους βάρυνε την οικονομία της Αργεντινής, δημιουργώντας στην αρχή μια πλασματική ευφορία, οδηγώντας όμως στη συνέχεια στην κατάρρευση του νομίσματός της. Οι συνεχείς υποτιμήσεις του νομίσματος και οι αδυναμίες της κυβέρνησης στην οικονομική πολιτική οδήγησαν στον υπερπληθωρισμό. Με τον τρόπο αυτό, το 1991, κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του Ντομίνγκο Καβάγιο, στην θέση του υπουργού Οικονομικών, ελήφθη η απόφαση το νόμισμα να “δεθεί” στο αμερικανικό δολάριο, για να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη και να αντιμετωπίσει τον υπερπληθωρισμό. Η πρακτική αυτή δούλεψε για λίγο. Ο πληθωρισμός έπεσε, η αξία του νομίσματος διατηρήθηκε και πολλοί πολίτες μπορούσαν πια να ταξιδεύουν στο εξωτερικό, να αγοράζουν εισαγόμενα αγαθά και να ζητούν δάνεια σε δολάρια με χαμηλά επιτόκια.

Με την πάροδο του χρόνου, η Αργεντινή αντιμετώπισε τα μειονεκτήματα αυτής της σταθερής ισοτιμίας. Με την υιοθέτηση της ισοτιμίας Δολαρίου – Πέσο, οι Αργεντινή ουσιαστικά ενστερνίστηκε ένα νόμισμα του οποίου το ειδικό βάρος είχε ελάχιστη σχέση με τις οικονομικές συνθήκες της χώρας. Η σύνδεση αυτή μπορεί να υπήρξε ευεργετική σε περιόδους υπερπληθωρισμού, όταν όμως η σταθερότητα επέστρεψε στη χώρα, η αδυναμία του Πέσο να ανταποκριθεί, αποδείχθηκε περισσότερο βάρος παρά όφελος. Τα αποτελέσματα δεν άργησαν να φανούν. Τα προϊόντα της χώρας δεν είχαν πλέον την εξαγωγική δύναμη του παρελθόντος (λόγω του ότι ήταν ιδιαίτερα πιο ακριβά, αποτέλεσμα του δεσίσματος με το δολάριο) και το

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αποτέλεσμα ήταν ότι το ήδη τεράστιο χρέος της χώρας σε δολάρια αυξήθηκε ακόμη περισσότερο. Επίσης, οι ανάγκες για συνεχή δανεισμό και δημόσιες δαπάνες αυξάνονταν σε μια οικονομία όπου η διαφθορά κυριαρχούσε.

3.1.3.2. Ο γείτονας πουλούσε φθηνότερα

Σε συνέχεια των ανωτέρω, αξίζει να σημειωθεί ότι όταν το βραζιλιάνικο Ρεάλυποβαθμιζόταν το 1999, το Πέσο δεν μπόρεσε να ακολουθήσει, καθιστώντας τις εξαγωγές της Αργεντινής πολύ πιο ακριβές από αυτές της όμορης χώρας. Η πτώση των τιμών αγροτικών προϊόντων παγκοσμίως απλά επιδείνωσε τα προβλήματα της Αργεντινής. Οι λιγότερες εξαγωγές περιόρισαν τη δυνατότητα της χώρας να κερδίσει συνάλλαγμα για να αποπληρώνει τα εκφρασμένα σε δολάριο χρέη της. Η πτωτική βιομηχανική δραστηριότητα στέρησε από την κυβέρνηση τη ρευστότητα για να ισοσκελίσει τους ισολογισμούς της, ενώ τα επίπεδα της ανεργίας έφτασαν στο 30%. Οι ξένοι επενδυτές και αγοραστές διαπίστωσαν πως τα δολάρια τους μπορούσαν να αγοράσουν περισσότερα στη Βραζιλία από ότι στην Αργεντινή, με συνέπεια οι ξένες επενδύσεις να εξανεμιστούν και οι εξαγωγές να υστερούν δραματικά. Το 1999 το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 4% και η χώρα εισήλθε σε περίοδο ύφεσης, που κράτησε τρία χρόνια και κατέληξε σε κατάρρευση.

Τον Δεκέμβριο του 2000 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμφώνησε να παράσχει στη χώρα δάνειο 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων ως βοήθεια εξόδου από την κρίση. Το πακέτο όμως που συνόδευε το δάνειο προέβλεπε μέτρα λιτότητας, όπως αυξήσεις της φορολογίας και μειώσεις στα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας. Μετά από μια δύσκολη χρονιά, το Δεκέμβριο του 2001, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανακοίνωνε ότι η χώρα δεν θα εκταμιεύσει την δόση του 1,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μιας τα μέτρα λιτότητας δεν είχαν αποδώσει τα αναμενόμενα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

3.1.3.3. Μετά τη χρεοκοπία, η ανάκαμψη

Ο Ντουάλντε κατάφερε να σταθεροποιήσει σε ένα βαθμό την κατάσταση και στη συνέχεια προκήρυξε εκλογές. Τον Μάιο του 2003 τα ηνία της χώρας πήρε ο Νέστορ Κίρσνερ, διατηρώντας τον υπουργό Οικονομικών του προκατόχου του στη θέση του. Σταδιακά η υποτίμηση του νομίσματος (που ήταν απόρροια της πτώχευσης) άρχισε να δείχνει και το καλό της πρόσωπο. Οι εξαγωγές φθίνυναν, έγιναν ελκυστικότερες και εισήλθαν σε ανοδική πορεία, ωφελημένες και από τη δυναμική εμφάνιση της Κίνας στη διεθνή σκηνή, που άρχισε να επιλέγει τα αγροτικά προϊόντα της Αργεντινής. Η βιομηχανία και η γεωργία μπήκαν σε φάση ανασυγκρότησης, δημιουργώντας σταδιακά νέες θέσεις εργασίας και συμβάλλοντας στη μείωση της ανεργίας, που σε λίγα χρόνια υποχώρησε από το 20% στο 8,5%. Οι οικονομικοί ρυθμοί άρχισαν να αποκτούν υψηλά θετικά πρόσημα. Η κυβέρνηση ενθάρρυνε την υποκατάσταση των εισαγωγών και την πρόσβαση των εταιρειών σε επιχειρηματικό δανεισμό, εφάρμοσε ένα επιθετικό σχέδιο για την είσπραξη φόρων και άρχισε να εξοικονομεί χρήματα για κοινωνική πρόνοια, περικόπτοντας δαπάνες σε άλλους τομείς. Το νέο παραγωγικό μοντέλο σε συνδυασμό με τα μέτρα ελέγχου των δαπανών είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή ανατίμηση του Πέσο. Οι γεωργικές εξαγωγές αυξήθηκαν και ο τουρισμός επανήλθε. Η άνθηση των εξαγωγών έφερε στη χώρα συνάλλαγμα διευκολύνοντας τις προσπάθειες αποπληρωμής του χρέους.

Το 2005 η κυβέρνηση κατέληξε σε συμφωνία, ώστε το μεγαλύτερο κομμάτι των χρεοκοπημένων της ομολόγων να ανταλλαχθεί από άλλα, με χαμηλότερη ονομαστική αξία. Ακόμα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο χαιρέτισε την ανταλλαγή, μπαίνοντας σε νέες διαπραγματεύσεις με τη χώρα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Μετά τις τελευταίες συμφωνίες με τους πιστωτές της η Αργεντινή έχει διευθετήσει περίπου το 92% του χρέους από τη χρεοκοπία της το 2001, ενώ έχει αποπληρώσει τα χρήματα που δανείσθηκε από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Πάντως, η Αργεντινή πληρώνει ακόμα τη χρεοκοπία της. Αν και πέτυχε συμφωνίες με την πλειοψηφία των πιστωτών της, δεν μπορεί ακόμα να δανειστεί από τις ξένες αγορές.

3.1.3.4. Εκ νέου χρεοκοπία?

Παρότι η παραπάνω αναφορά στην οικονομία της Αργεντινής μπορεί να μοιάζει ειδυλλιακή για την Ελλάδα του σήμερα δεν πρέπει να παραγνωριστεί το γεγονός ότι την ημέρα που ανακοινώθηκε η χρεοκοπία, πολλοί άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων με την αστυνομία, ενώ το κέντρο του Μπουένος Άιρες έμοιαζε τουλάχιστον με εμπόλεμη ζώνη. Στα παραπάνω προστίθεται και το γεγονός ότι η Αργεντινή βρίσκεται εκ νέου αντιμέτωπη με την χρεοκοπία. Σύμφωνα με απόφαση του εφετείου των ΗΠΑ η λατινοαμερικανική χώρα υποχρεούται είτε να πληρώσει τους ομολογιούχους που έμειναν εκτός της αναδιάρθρωσης του χρέους του 2005 και του 2010 είτε να χρεοκοπήσει ξανά.

Πηγές: Η χρεοκοπία και η αναγέννηση της Αργεντινής. Lifo01/08/2012, Κυριακόπουλος, Κ., 2011, Μαθιοπούλου, Μ., 2011, Αντιμέτωπη με την χρεοκοπία εκ νέου η Αργεντινή. Σκάι 02/11/2012, Το πείραμα της Αργεντινής, 2011.

3.2. Από τη μεταπολίτευση μέχρι το σήμερα

3.2.1. Λίγο Πριν τη Μεταπολίτευση

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Στις 21 Απριλίου του 1967, αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού υπό τον Συνταγματάρχη Γεώργιο Παπαδόπουλο, κατέλαβαν την εξουσία με πραξικόπημα. Η περίοδος αυτή είναι γνωστή και ως η Χούντα των Συνταγματαρχών. Στις 24 Ιουλίου του 1974 ο Ταξίαρχος Δημήτριος Ιωαννίδης, ο οποίος στις 25 Νοεμβρίου του 1973 (όντας δυσαρεστημένος από τα γεγονότα του Πολυτεχνείου) είχε ανατρέψει τη Χούντα των Συνταγματαρχών, και είχε ορίσει τον στρατηγό Φαίδωνα Γκιζίκη ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον οικονομολόγο Αδαμάντιο Ανδρουστόπουλο ως Πρωθυπουργό, αναγκάστηκε να παραδώσει στην Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή κάτω από το βάρος των Εθνικών – Πολιτικών – Κοινωνικών εξελίξεων.

Παρ' όλα αυτά, η Ελληνική Οικονομία κατά την περίοδο 1954 – 1973 γνώρισε σημαντική άνθιση. Όπως ανέφερε ο πρώην υπουργός οικονομικών κύριος Γιώργος Αλογοσκούφης, σε ομιλία του στις 28 Μαΐου 2009 με θέμα: «Η Ελληνική Οικονομία μετά τη Μεταπολίτευση, η Κρίση και η Οικονομική Πολιτική», η Ελλάδα, για αρκετά έτη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο κατόρθωσε να έχει από τις πλέον εντυπωσιακές επιδόσεις στον χώρο της οικονομίας όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι για την εν λόγω 20ετία, ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας ήταν 7% δηλαδή 2 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ. Επίσης, ο πληθωρισμός κυμαινόταν στο 4% (όσο και ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ). Τέλος, οι κυβερνήσεις μέχρι τα μέσα της δεκαετίας το 1970, ακολουθούσαν το “χρυσό κανόνα” της δημοσιονομικής πολιτικής, ο οποίος επιτρέπει ελλείμματα μόνο στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, με αποτέλεσμα να κρατούν το Δημόσιο Χρέος σε απολύτως βιώσιμα επίπεδα. (Αλογοσκούφης, Γ., 2009).

3.2.2. Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων μέχρι το 1980

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Όπως προαναφέρθηκε, η Ελληνική οικονομία μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο γνώρισε μια περίοδο εκρηκτικής άνθισης και χαμηλού πληθωρισμού. Η επόμενη επταετία (1973 – 1980) χαρακτηρίστηκε από τις 2 πετρελαϊκές κρίσεις που επηρέασαν τις οικονομίες παγκόσμια. Κατά την περίοδο αυτή η Ελλάδα γνώρισε τόσο επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης όσο και ραγδαία αύξηση του πληθωρισμού και των ποσοστών ανεργίας. Επίσης, κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1970, παρουσιάστηκε διεύρυνση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κυρίως λόγω της επιβράδυνσης της παγκόσμιας ζήτησης και του διεθνούς εμπορίου (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Η αύξηση του δημοσίου χρέους άρχισε να γίνεται ολοένα και μεγαλύτερη και κυρίως από το 1978, όταν και άρχισαν οι παρεκκλίσεις από τον “χρυσό κανόνα”, κυρίως κατά τις προεκλογικές χρονιές. Τότε, τα δημοσιονομικά ελλείμματα άρχισαν να εκτοξεύονται κυρίως για το λόγο ότι οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να ικανοποιήσουν τη λαϊκή απαίτηση για αναδιανομή του εισοδήματος και διεύρυνση του ρόλου του κράτους (Αλογοσκούφης, Γ., 2009).

Κυρίως από το 1975 έως και το 1979, οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι οι χαμηλότεροι της εικοσαετίας και η παγκόσμια οικονομική κρίση βρίσκεται προ των πυλών της χώρας. Τα φαινόμενα της αύξησης του πληθωρισμού και της ανεργίας εντείνονται όχι μόνο ενδοχώρια αλλά και παγκόσμια με αποτέλεσμα η κρίση να προσλαμβάνει πλέον το χαρακτήρα της υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου. Με άλλα λόγια: Οι επενδυτές αποφασίζουν να μην ξοδέψουν το κεφάλαιό τους γιατί από την χρήση του τα παραγόμενα κέρδη δεν είναι αρκετά ώστε να εξασφαλιστούν οι επιθυμητοί ρυθμοί κερδοφορίας της επένδυσης και οικονομικής μεγέθυνσης (Μήλιος, Γ., 2010).

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Παρ' όλα αυτά οι, αν και κατά πολύ μειωμένοι, ρυθμοί ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας ξεπερνούν τους αντίστοιχους ρυθμούς των υπόλοιπων κρατών της Ευρώπης (4.7% αντί 3,0%), γεγονός το οποίο καθιστά την περίοδο 1975 – 1979 μεταβατική περίοδο πριν την εκδήλωση της κρίσης. Αξίζει να γίνει αναφορά στον Καθηγητή Πολιτικής Οικονομίας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου κ. Γ. Μήλιο ο οποίος σε άρθρο του αναφέρει ότι: “Νομιμοποιούμαστε δηλαδή να θεωρήσουμε ότι και η περίοδος αυτή εντάσσεται στη μακρά μεταπολεμική φάση πραγματικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας προς τις περισσότερο αναπτυγμένες οικονομίες της Δυτικής Ευρώπης” (Μήλιος, Γ., 2010, σελ. 18).

Πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της επερχόμενης κρίσης έπαιξε και η εσφαλμένη αντίληψη για τον τρόπο αντιμετώπισης της οικονομικής επιβράδυνσης του δεύτερου μισού της δεκαετίας του 1970. Συγκεκριμένα, η μείωση των επενδύσεων οδήγούσε σε μεγάλη μείωση του ρυθμού ανάπτυξης, για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκε η αύξηση των επενδύσεων για την κατασκευή κατοικιών η οποία και αποτελούσε ένα αρκετά σημαντικό κομμάτι του ΑΕΠ. Με τον τρόπο αυτό, δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας ενώ υπήρξε και μια μικρή αύξηση των εισαγωγών. Το γεγονός ότι μέσα σε μια 5ετία η αύξηση των επενδύσεων για νέες κατοικίες ξεπέρασε το 7,5% είναι τουλάχιστον αξιοσημείωτο. Από την άλλη πλευρά οι επενδύσεις σε τομείς πέραν των κατασκευών όπως μηχανήματα, εξοπλισμός, κ.λπ. – οι οποίες δύνανται να αυξήσουν τόσο την αποδοτικότητα όσο και το δυνητικό προϊόν της οικονομίας σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις κατασκευές – μειώθηκαν. Επίσης, οι δημόσιες επενδύσεις άρχισαν πλέον να στρέφονται προς τη μεριά της κατανάλωσης (προεκλογική περίοδος και γενικότερη απαίτηση αναδιανομής του εισοδήματος και διεύρυνσης του ρόλου του κράτους). Με αυτόν τον τρόπο στο τέλος της δεκαετίας οι δημόσιες επενδύσεις συρρικνώθηκαν κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες φτάνοντας μόλις στο 7%. Όπως γίνεται αντιληπτό τα

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

έργα υποδομής ουσιαστικά σταμάτησαν και η Ελλάδα αν και “ραγδαία αναπτυσσόμενη” (σε σχέση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες), εισήλθε στην δεκαετία του 1980 με ισχνή βιομηχανική βάση και αναποτελεσματικό γεωργικό τομέα ο οποίος άγγιζε το 15% του ΑΕΠ (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

3.2.3. Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων την δεκαετία του 1980

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει αναφορά στο ότι την 1 Ιανουαρίου του 1981 τίθεται σε εφαρμογή η Πράξη προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) η οποία είχε υπογραφεί στις 28 Ιουνίου του 1979.

Επί του θέματος, η Ελληνική οικονομία είχε παρουσιάσει μια σημαντική στασιμότητα κατά το τέλος της δεκαετίας του 1970 η οποία και εντάθηκε μετά το ξέσπασμα της 2^{ης} πετρελαϊκής κρίσης το 1979. Η χαλαρή οικονομική πολιτική που επιλέχθηκε να ακολουθηθεί εκείνο το διάστημα έκανε το φαινόμενο ακόμα πιο έντονο. Ειδικότερα και όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι πολιτικές δυνάμεις ενέδωσαν στις λαϊκές απαιτήσεις για αναδιανομή του εισοδήματος και διεύρυνση του ρόλου του κράτους με αποτέλεσμα την συνεχή αύξηση των κρατικών καταναλωτικών δαπανών και μείωση των έργων υποδομών καθώς και των δημοσίων επενδύσεων. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι οι δανειακές ανάγκες του δημοσίου τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν κατά 6,5% μόνο το 1981 φθάνοντας έτσι το 15% (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Η συσσώρευση του χρέους κατά τη δεκαετία του 1980 “γεννήθηκε” από την αύξηση των δαπανών οι οποίες με τη σειρά τους δημιούργησαν ελλειμματικούς προϋπολογισμούς. Όπως φαίνεται από στους παρακάτω πίνακες, ενώ κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970 η Ελλάδα είχε (κατά

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

μέσο όρο) ουσιαστικά ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς οι υπέρογκες κρατικές δαπάνες του '80 οδήγησαν στην δημιουργία ελλείμματος το οποίο ήταν αδύνατο να καλυφθεί. Με τον τρόπο αυτό και για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ταμειακές της ανάγκες η Ελληνική οικονομία προχώρησε σε δανεισμό κεφαλαίων τα οποία ισοδυναμούν με δημόσιο χρέος. Έτσι, και λόγω της συνεχιζόμενης κατάρτισης ελλειμματικών προϋπολογισμών, το χρέος διογκωνόταν συνεχώς με τα αποτελέσματα να φαίνονται ξεκάθαρα στην Ελλάδα του σήμερα (Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ., 2010).

Πίνακας: Η Εξέλιξη του Δημοσίου Ελλείμματος

Δεκαετία	1960 – 1969	1970 – 1979	1980 – 1989	1990 – 1999	2000 – 2009
Δημόσιο Έλλειμμα ως ποσοστό επί του ΑΕΠ	-0,6	1,2	8,1	8,4	5,9

Πηγή: Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ., 2010, σελ. 5

Πίνακας: Η Εξέλιξη του Δημοσίου Χρέους

Έτος	1980	1990	2000	2009
Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό επί του ΑΕΠ	26	71	101,5	115,1

Πηγή: Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ., 2010, σελ. 5

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Την ήδη προβληματική κατάσταση επιδείνωσε ο καλπάζοντας πληθωρισμός που ανερχόταν στο 25% για την διετία 1980 – 1981. Το σύνολο των δυσμενών επιπτώσεων τόσο από την παγκόσμια αύξηση των τιμών στο διεθνές εμπόριο λόγω της πετρελαϊκής κρίσης όσο και η υπέρ του δέοντος χαλαρή οικονομική πολιτική που είχε επιλεγεί έφερε την χώρα στην παγίδα στασιμοπληθωρισμού (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Σημαντική υστέρηση παρατηρήθηκε επίσης στον τομέα της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Παρά το γεγονός ότι η υπήρξε αύξηση στο δυνητικό προϊόν της Ελληνικής οικονομίας, μέχρι και περίπου το 1985, η αύξηση αυτή υποσκελιζόταν από της χρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες και κυρίως από τη συγκέντρωση της βιομηχανικής δραστηριότητας γύρω από παραγωγικούς κλάδους οι οποίοι είχαν “ξεθωριάσει” και δεν μπορούσαν να υποσχεθούν τίποτα για το μέλλον της Ελληνικής οικονομίας.

Πίνακας: Αύξηση του δυνητικού προϊόντος (επιχειρηματικός τομέας)

	Ελλάδα	Ισπανία	Πορτογαλία
Πραγματικό Προϊόν	1,5	2,8	3,0
Δυνητικό Προϊόν	1,4	3,0	3,2
Κεφαλαιακό Απόθεμα	1,9	3,5	2,9
Εργατικό Δυναμικό	0,9	1,0	0,9
Συνολική Παραγωγικότητα Συντελεστών	-0,1	1,3	0,7

Πηγή: Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002 σελ. 13

Η κυβέρνηση η οποία εκλέχθηκε το 1985 με πραγματικό στόχο να αντιμετωπίσει την ραγδαία επιδείνωση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της Ελλάδας, αποφάσισε να σκληρύνει την μακροοικονομική πολιτική της χώρας. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα 1986 – 1987 ήταν γεγονός. Το πρόγραμμα συμπεριλάμβανε μια δέσμη μέτρων τα οποία

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

στόχευαν στην σταδιακή επίτευξη μιας διατηρήσιμης θέσης του ισοζυγίου πληρωμών και η σημαντική μείωση της διαφοράς στον πληθωρισμό μεταξύ της Ελλάδας και των εμπορικών της εταίρων. Η εκπλήρωση των στόχων θα ερχόταν μέσα από μια αρκετά σκληρή εισοδηματική πολιτική η οποία και θα μείωνε δραστικά το κόστος εργασίας. Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε πιστά για την 2ετία (παρά τις αντιδράσεις των εργατικών συνδικάτων) και τελικά κατόρθωσε να αναστρέψει τις δυσθεώρητες μακροοικονομικές ανισορροπίες (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

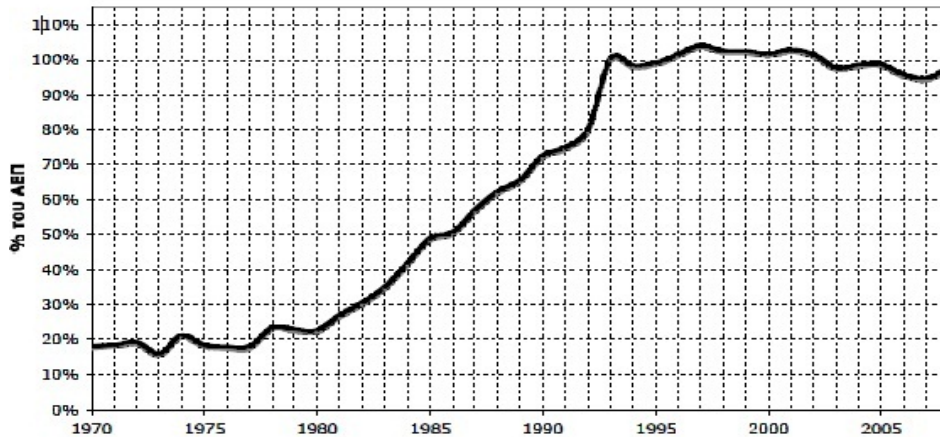
Παρ' όλα αυτά, μετά το τέλος, της διάρκειας του σταθεροποιητικού προγράμματος, η κυβέρνηση με ανακοίνωση της έκανε γνωστό ότι ο προσανατολισμός της θα στοχεύσει στην “προσαρμογή” και την “ανάπτυξη” με αποτέλεσμα την χαλάρωση μια ακόμα φοράς τόσο της μακροοικονομικής όσο και της εισοδηματικής πολιτικής. Ωστόσο, παρά τη χαλάρωση της οικονομικής πολιτικής το πρόγραμμα συνέχισε να αποδίδει θετικά κυρίως λόγω του ευνοϊκού εξωτερικού περιβάλλοντος. Η παραγωγή αυξήθηκε, οι πραγματικές επενδύσεις ανέκαμψαν και ο πληθωρισμός συνέχισε να μειώνεται. Βέβαια, η ανάκαμψη ήταν ιδιαίτερα μικρή, έτσι, το απώτερο αποτέλεσμα της χαλάρωσης της οικονομικής πολιτικής ήταν η ουσιαστική εκμηδένιση των αποτελεσμάτων της 2ετίας. Τα αρνητικά νούμερα της οικονομίας αν και είχαν συγκρατηθεί για λίγο άρχισαν και πάλι να “καλπάζουν” (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Η άκρως δραματική κατάσταση της Ελληνικής οικονομίας συνοψίζεται στα διαγράμματα που ακολουθούν:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

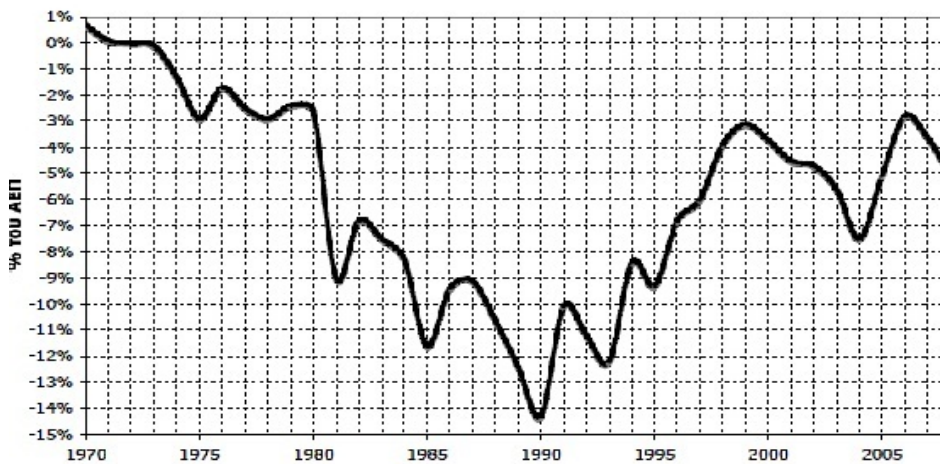
Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Διάγραμμα: Χρέος Γενικής Κυβέρνησης



Πηγή: Αλογοσκούφης, Γ., 2009, σελ. 10

Διάγραμμα: Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης



Πηγή: Αλογοσκούφης, Γ., 2009, σελ. 11

3.2.4. Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων την δεκαετία του 1990

Παρά την θετική διεθνή οικονομική συγκυρία, το τελευταίο έτος της δεκαετίας του 1980, η πολιτική αβεβαιότητα η οποία εντεινόταν από την

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

ανησυχία για την έκβαση των εκλογών, καθώς και ο σχηματισμός κυβερνήσεων συνασπισμού, συνέβαλε δραστικά στην μείωση της εμπιστοσύνης των διεθνών αγορών προς την Ελληνική οικονομία. Με τον τρόπο αυτό και λόγω της περεταίρω χαλάρωσης της οικονομικής πολιτικής, η παραγωγή συρρικνώθηκε, ο πληθωρισμός σκαρφάλωσε σε επίπεδα άνω του 15% και το χρέος της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε στο 70% επί του ΑΕΠ αφήνοντας “βαριά κληρονομιά” στη μελλοντική οικονομία (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Η κυβέρνηση που σχηματίστηκε μετά τις εκλογές του 1990 ανέλαβε αμέσως δράση για να μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα. Παρ’ όλα αυτά, τα μέτρα που λήφθηκαν δεν ήταν αρκετά με αποτέλεσμα, ο πληθωρισμός να εκτιναχθεί στα επίπεδα του 20%, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης να φτάσει σε επίπεδα ρεκόρ και ο δημόσιος χρέος να ανέλθει στο 80% του ΑΕΠ. Τα παραπάνω επιβαρύνθηκαν ακόμη περισσότερο από την μη αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ. Για αυτούς του λόγους, η κυβέρνηση σχεδίασε και εξήγγειλε την εφαρμογή ενός “μεσοπρόθεσμου προγράμματος προσαρμογής” για τα έτη 1991 – 1993. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν η μείωση των πληθωριστικών τάσεων σε επίπεδα κάτω του 8% και η μείωση των ελλείμματος σε ποσοστό κάτω από 3% του ΑΕΠ. Οι Ευρωπαίοι εταίροι συμφώνησαν με το νέο πρόγραμμα και προσέφεραν τριετές δάνειο για να στηρίξουν τις αποφάσεις της κυβέρνησης. Όμως, η πορεία υλοποίησης του “μεσοπρόθεσμου προγράμματος προσαρμογής” ανετράπη και σημειώθηκε μεγάλη απόκλιση στην υλοποίηση των στόχων με αποτέλεσμα την μη εκταμίευση της 2^{ης} δόσης του δανείου το Φεβρουάριο του 1992. Επίσης, ο πολιτικός κύκλος οδήγησε σε μια νέα χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής. Η νέα κυβέρνηση τον Οκτώβριο του 1993 εξήγγειλε εκ νέου μια σειρά μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του 1991. Στην ουσία τα αποτελέσματα ήταν πολύ διαφορετικά μιας και η Ελληνική οικονομία είχε ήδη εξασθενήσει σημαντικά. Οι πολύ μεγάλες

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

δημοσιονομικές ανισορροπίες επέβαλαν πολύ υψηλά πραγματικά επιτόκια τα οποία αποθάρρυναν τις ιδιωτικές επενδύσεις. Η καταγραφή των αποτελεσμάτων τις 3ετίας 1990 – 1993 κάθε άλλο παρά θετική μπορεί να χαρακτηριστεί:

- Αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 0,5%
- Εκτροχιασμός των δημόσιων οικονομικών
- Έκρηξη των πραγματικών επιτοκίων
- Ισχνή οικονομική ανάπτυξη
- Αύξηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης στο 80% του ΑΕΠ το 1990 και στο 110% το 1993

Από την άλλη πλευρά υπήρξε σημαντική μείωση του πληθωρισμού από το 20% το 1990 στο 12% το 1993 ενώ το ισοζύγιο πληρωμών μειώθηκε σε επίπεδα κάτω από 1% κυρίως όμως λόγω τις εξασθενημένης εγχώριας ζήτησης (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Την 1 / 11 / 1993 τέθηκε σε ισχύ η συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία είχε υπεγράφη στις 07 / 02 / 1992. Μέσω της συνθήκης αυτής ορίστηκαν τα κριτήρια τα οποία μια χώρα θα έπρεπε να εκπληρώσει ώστε να ενταχθεί στην υπό δημιουργία “ζώνη του Ευρώ”. Με την έναρξη της δεύτερης φάσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE) τον Ιανουάριο του 1994 η Ελλάδα παρουσίαζε αρκετά σημαντικές αποκλίσεις από τα άλλα κράτη – μέλη κυρίως όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά και τον πληθωρισμό. Υπό αυτές τις συνθήκες η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να συμμετάσχει στην ONE όπως αυτό καθοριζόταν από το πλαίσιο της συνθήκης του Μάαστριχτ. Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση τον Ιούνιο του 1994 θέσπισε ένα νέο πρόγραμμα σύγκλησης το οποίο και θα κάλυπτε την περίοδο 1994 – 1999. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν η μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης στο 1% του ΑΕΠ, ενώ επίσης προβλεπόταν αρχικά σταθεροποίηση και μετά μείωση του δημοσίου χρέους

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

(ως ποσοστό επί του ΑΕΠ). Ένας από τους κύριους στόχους του προγράμματος και βασική προϋπόθεση της συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν και η μείωση των πληθωριστικών τάσεων σε επίπεδα κάτω του 3,5% το 1999. Το πρόγραμμα βασιζόταν κυρίως στην πολιτική της συγκράτησης των μισθολογικών αυξήσεων (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

Τα αποτελέσματα της πιστής τήρησης του προγράμματος 1994 – 1999 ήταν εντυπωσιακά. Πιο συγκεκριμένα, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ της περιόδου 1980 – 1994 ήταν 0,8% και αυξήθηκε στο 3,2% από το 1995 έως το 2000, ξεπερνώντας έτσι το αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ. Η ετήσια μεταβολή της παραγωγικότητας από αρνητική την περίοδο 1980 – 1994, όχι μόνο πέρασε σε θετικό πρόσημο, αλλά αυξανόταν με ρυθμούς αρκετά υψηλότερους από τους αντίστοιχους της ΕΕ (2,6% ετησίως). Η ετήσια μεταβολή πάγιων επενδύσεων από – 2,2% το 1980 – 1994, εκτοξεύθηκε στο εντυπωσιακό ποσοστό του 7,3% για το 1995 – 2000. Συμπεραίνεται ότι η μείωση του πληθωρισμού επιτεύχθηκε μέσα σε συνθήκες μεγάλης οικονομικής ανάπτυξης και ανόδου των πραγματικών εισοδημάτων. Η νομισματική πολιτική η οποία έμεινε γνωστή ως “πολιτική της σκληρής δραχμής” ήταν περιοριστική και στόχευε στην συναλλαγματική ισοτιμία. Τέλος, το αποτέλεσμα της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής ήταν το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης να μειωθεί από το 13,5% του ΑΕΠ το 1993 στο 1% του ΑΕΠ το 2000 (Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002).

3.2.5. Η Οικονομική Πολιτική των Κυβερνήσεων την δεκαετία του 2000

Σύμφωνα με την αναφορά ης Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομική πολιτική της δεκαετίας 2000 – 2010, μπορεί να συνοψιστεί σε 8 βασικά σημεία:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

1. “Η ισχυρή αναπτυξιακή επίδοση της Ελλάδας κατά την τελευταία δεκαετία βασιζόταν σε μη διατηρήσιμους παράγοντες”:

Η μέση αύξηση του ΑΕΠ για την περίοδο ήταν 4% έναντι σε 2% στην Ευρωζώνη γεγονός που κάλυψε σε μεγάλο ποσοστό την εισοδηματική διαφορά Ελλάδας – ΕΕ. Η ανάπτυξη βασίστηκε κυρίως στη ζήτηση και στις επενδύσεις για κατοικίες. Στα εντυπωσιακά αυτά ποσοστά, συνέβαλλαν η αύξηση των πραγματικών μισθών, η πιστωτική μεγέθυνση (η οποία στηρίχθηκε στα χαμηλά επιτόκια που προέκυψαν από την είσοδο της χώρας στο Ευρώ) και στη δημοσιονομική πολιτική η οποία για μια ακόμα φορά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί τουλάχιστον χαλαρή. Από την άλλη πλευρά, το μερίδιο των εξαγωγών στο ΑΕΠ μειώθηκε από 25% σε 19%.

2. “Η εκρηκτική άνοδος της απορρόφησης (συνολικής ζήτησης) και η ασθενής εξωτερική ανταγωνιστικότητα προκάλεσαν ταχεία αύξηση των εξωτερικών ανισορροπιών”:

Η μεγάλη αύξηση των πραγματικών μισθών ήταν σταθερά μεγαλύτερη από τα κέρδη παραγωγικότητας της δεκαετία γεγονός που βασιζόταν στην υπέρμετρη αύξηση των μισθών στο Δημόσιο Τομέα και που απώτερα επηρέασε την εξωτερική ανταγωνιστικότητα της χώρας. Η ραγδαία αύξηση της εγχώριας ζήτησης, σε συνδυασμό με την υποβάθμιση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, κατέληξε στην επιδείνωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών που διαμορφώθηκε στο 14% του ΑΕΠ το 2008.

3. “Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες παρέμειναν σταθερά υψηλές”:

Ο στόχος του νέου προγράμματος σταθερότητας, που η Ελλάδα υπέβαλλε λίγο μετά την απόφαση υιοθέτησης του Ευρώ, το Δεκέμβριο του 2000, για ισοσκελίση της δημοσιονομικής θέσης της χώρας δεν επετεύχθη ποτέ. Παρά το καλό οικονομικό περιβάλλον, η

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

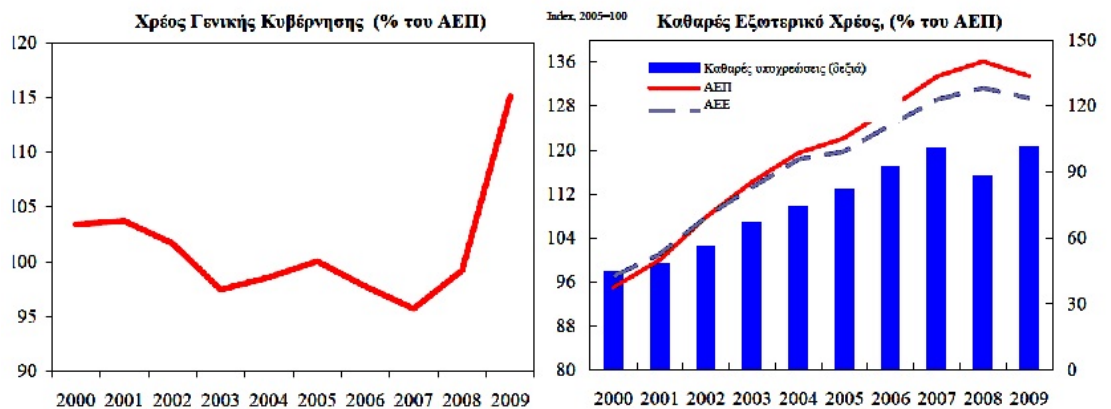
Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αδυναμία του κρατικού φοροεισπρακτικού μηχανισμού, η οποία ώθησε την φοροδιαφυγή, η υπεραισιοδοξία για τα φορολογικά έσοδα, η σχεδόν συστηματική υπέρβαση των δαπανών και η υπερδιόγκωση του δημόσιου τομέα από 44% του ΑΕΠ το 2000 σε 50% το 2009 η οποία και σπατάλησε την εξωτερική χρηματοδότηση και εκμηδένισε την ιδιωτική επένδυση.

4. “Οι συνεχιζόμενες δημοσιονομικές και εξωτερικές ανισορροπίες οδήγησαν σε σημαντική αύξηση του δημόσιου και εξωτερικού χρέους”:

Τα νούμερα μπορούν να χαρακτηριστούν τουλάχιστον απογοητευτικά. Αύξηση του δημοσίου χρέους από 103% το ΑΕΠ σε 115% την περίοδο 2000 – 2009 και αύξηση του καθαρού εξωτερικού χρέους στο 100% του ΑΕΠ από το 45% κατά το ίδιο διάστημα.

Διάγραμμα: Εσωτερικό – Εξωτερικό Χρέος



Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010, σελ 7.

5. “Επιπλέον, η Ελλάδα έχει άκαμπτες αγορές προϊόντων και εργασίας”:

Οι αρνητικές επιδόσεις τις Ελλάδας σε πολλούς τομείς διαρθρωτικής πολιτικής, έχουν επίπτωση στην οικονομία της χώρας. Συγκεκριμένα

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

τα χαμηλά επίπεδα απασχόληση και παραγωγικότητας αντισταθμίζονται από τον αυξημένο αριθμό εργατοωρών.

6. “Η παγκόσμια κρίση του 2008 – 2009 έφερε στο φως τα τρωτά σημεία της Ελλάδας”:

Τα αποτελέσματα της διεθνούς οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα έγιναν αιφνιδίως αισθητά στις αρχές του 2010. Οι υπερβάσεις των δαπανών και η πτώση των κρατικών εσόδων είχε σαν αποτέλεσμα την εκτίναξη του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης σε ποσοστό που εκτιμάται ότι ξεπερνά το 13% του ΑΕΠ το 2009. Επίσης, η αδυναμία του συστήματος εξαγωγής στατιστικών έγκαιρα, καθώς και η παροιμιώδεις αναβλητικότητα των κυβερνήσεων στην επιβολή μέτρων κατέστησαν τη χώρα έρμαιο των οργανισμών αξιολόγησης και της διεθνούς κερδοσκοπίας.

7. “Ο τραπεζικός τομέας, να και δεν ήταν η πηγή της δημοσιονομικής πίεσης επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση και την κρίση εμπιστοσύνης”:

Τα δημόσια κεφάλαια που εισέρευσαν στις τράπεζες βελτίωσαν τον μέσο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Παρ’ όλα αυτά, το τραπεζικό σύστημα επηρεάστηκε σημαντικά από τη μη φερεγγυότητα της χώρας.

8. Τέλος, τα άλυτα οικονομικά προβλήματα, ανάγκασαν τις αρχές να ζητήσουν επίσημα χρηματοδοτική συνδρομή, τον Απρίλιο του 2010.

3.2.6. Ανακεφαλαίωση

Το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας αν και έγινε βίαια την διετία 2009 – 2010 έχει τις ρίζες του στα τέλη τις δεκαετίας του 1970 όταν και άρχισε η σταδιακή χαλάρωση της οικονομική πολιτικής. Την δεκαετία του 1980 τα δημόσια οικονομικά επιδεινώθηκαν και παρόλο που η οικονομική ανάπτυξη του 1994 – 2004 ανέβαλε για λίγο την πτώση, η διεθνής οικονομική συγκυρία του 2008 έφερε τη χώρα προ της οικονομικής

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

κατάρρευσης και πτώχευσης. Η λανθασμένη οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε, η διόγκωση του δυσκίνητου και πολυδάπανου δημόσιου τομέα, η ανικανότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, η έλλειψη κρατικών επενδύσεων, η απαξίωση του γεωργικού τομέα, η παράλογη αύξηση των πραγματικών μισθών καθώς και το γεγονός ότι η ιδιωτική επένδυση περνά όχι μόνο από ένα δυσνόητο νομικό πλαίσιο αλλά και από μια χρονοβόρα γραφειοκρατική αδειοδοτική διαδικασία κατέστησαν τη χώρα να βρίσκεται στη βαθμίδα CCC της πιστοληπτικής ικανότητας σύμφωνα με του διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

3.3. 2004, το κρίσιμο σημείο

Όπως προαναφέρθηκε, η Ελλάδα κατά την δεκαετία 2000 – 2009 γνώρισε σημαντική ανάπτυξη η οποία ήταν σχεδόν διπλάσια από τον ρυθμό ανάπτυξη των κρατών – μελών της ΕΕ.

Σε άρθρο της η Καθημερινή, αναφέρει:

“Η υστέρηση στο πεδίο της οικονομικής ανάπτυξης είναι προφανής, ιδιαίτερα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες και φάνηκε καθαρά πριν ακόμη χτυπήσει η κρίση την Ελλάδα το 2009. Πώς όμως αυτή η διαπίστωση συμβιβάζεται με τον καταγραμμένο υψηλό 10ετή ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά 3,8% ετησίως; Αναλύοντας τις συνιστώσες διαπιστώνουμε ότι η ανάπτυξη ήταν, στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας, εικονική.

1. Δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική άνοδο των εισοδημάτων και της παραγωγής.
2. Με τον τρόπο που χρηματοδοτήθηκε δεν ικανοποιεί τα κριτήρια διατηρήσιμης ανάπτυξης” (Μάρτης, Α., 2011, σελ. 1)

Στο ίδιο άρθρο επισημάνεται ότι υπάρχει σημαντική διαφορά ανάμεσα στις επιδόσεις της Ελληνικής οικονομίας μεταξύ των περιόδων 2001 – 2004 και

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

2005 – 2009. Ειδικότερα, κατά την πρώτη περίοδο, η οικονομία βρισκόταν σε μια ανοδική πορεία κυρίως λόγω της ουσιαστικής εξυγίανσης των προηγούμενων ετών η οποία είχε επέλθει κυρίως λόγω των απαιτήσεων της συνθήκης του Μάαστριχτ για την ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη. Επίσης, η ανταγωνιστικότητα της χώρας αυξανόταν λόγω της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας που ενέπνεε το Ευρώ. Τέλος, η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 αύξησε τις δημόσιες επενδύσεις για έργα υποδομών γεγονός που με τη σειρά του ώθησε τους δείκτες ανάπτυξης (Μάρτης, Α., 2011).

Κατά την περίοδο 2005 – 2009 η Ελλάδα πίστεψε ότι η οικονομική ανάπτυξη θα συνεχίσει να υφίσταται χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια. Η δημόσια δαπάνη για επενδύσεις και έργα υποδομών εξασθένησε ενώ το κόστος δανεισμού ολοένα και αυξανόταν γεγονός που υποβάθμισε τις βάσεις της Ελληνικής οικονομίας. Στην πραγματικότητα ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ μειώθηκε από το 4,5% της περιόδου 2001 – 2004 σε 3,1% την περίοδο 2005 – 2008 (Μάρτης, Α., 2011).

Όπως διαπιστώθηκε και παραπάνω η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας βασίστηκε σε μη διατηρήσιμους παράγοντες όπως οι επενδύσεις και η ζήτηση για κατοικίες. Ενώ η οικονομική ανάπτυξη της τετραετίας 2000 – 2004 στηρίχθηκε σημαντικά στις επενδύσεις, κυρίως για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, στη συνέχεια οι δαπάνες για επενδυτικά σχέδια, τόσο οι κρατικές όσο και οι ιδιωτικές, ακολούθησαν μια καθοδική πορεία. Ειδικότερα, σύμφωνα με την «Παγκόσμια Έκθεση Επενδύσεων 2006» της UNCTAD (Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη) που δημοσιεύτηκε στον ισότοπο του skainews, οι άμεσες ξένες επενδύσεις το 2005 ανήλθαν σε 607 εκατομμύρια δολάρια έναντι 2.101 εκατομμυρίων δολαρίων το 2004 και 1.275 εκατομμυρίων δολαρίων το 2003. Ενώ, στην ΕΕ των 25 η Ελλάδα το 2005 βρέθηκε μόλις στην 23η

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

θέση, πάνω από τη Μάλτα και τη Σλοβενία. Από την άλλη πλευρά οι επενδύσεις της Ελλάδας στο εξωτερικό έφτασαν τα 1.451 εκατομμύρια δολάρια το 2005, έναντι 1.029 εκατομμυρίων δολαρίων το 2004 και 412 εκατομμυρίων δολαρίων το 2003. Τα επενδυτικά σχέδια δημιουργίας νέων παραγωγικών μονάδων εκ του μηδενός το 2005 έφτασαν τα 27, έναντι 57 το 2004, 42 το 2003 και 26 το 2002. (www.skai.gr).

Τα παραπάνω επιβεβαιώνουν ότι από το 2004 και μετά η Ελληνική οικονομία αναπαύθηκε και δεν προσπάθησε να συνεχίσει την οικονομική ανάπτυξη μέσω των επενδύσεων. Η κατακόρυφη μείωση των επενδύσεων ίσων ήταν και η πηγή της σημερινής δραματικής κατάστασης που έχει περιπέσει η Ελληνική οικονομία.

3.4. Επισκόπηση

Από τα όσα αναφέρθηκαν στο 3^ο κεφάλαιο της παρούσας γίνεται αντιληπτό ότι τόσο η οικονομική κρίση όσο και η κατάρρευση της οικονομίας δεν είναι έννοιες πρωτοεμφανιζόμενες τόσο για την Ελληνική όσο και για την παγκόσμια οικονομία. Αντιθέτως, οι έννοιες αυτές ανακυκλώνονται και επανεμφανίζονται. Σημειώνεται ότι η Ελληνική οικονομία έχει περάσει την φάση της χρεοκοπίας (σαφώς μια χρεοκοπία είναι καταστροφική και δεδομένα χειρότερη από την σημερινή κατάσταση) 4 φορές κατά το παρελθόν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι βάσει των ανωτέρων η σημερινή οικονομική κρίση δεν είναι αποτέλεσμα λανθασμένων χειρισμών των τελευταίων ετών αλλά έχει τις βάσεις της 4 δεκαετίες πίσω. Παρ' όλα αυτά θα πρέπει να εκφραστεί η άποψη ότι η κρίση δεν ξέσπασε το 2009 αλλά το 2004 όταν και η Ελληνική οικονομία “απενεργοποιήθηκε”.

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν κλάδοι της οικονομίας οι οποίοι μπορούν, αξιοποιώντας τον φυσικό πλούτο της χώρας και εστιάζοντας στην διαφορετικότητά της να “επανενεργοποιήσουν” την οικονομία της χώρας.

4. Προτάσεις

4.1. Τουριστικός τομέας

Ο Τουριστικός τομέας αποτελεί ίσως την μοναδική “βαριά” βιομηχανία της χώρας. Κατά τα τελευταία χρόνια και σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα η Ελλάδα υποχωρεί στην παγκόσμια κατάταξη των πιο δημοφιλών προορισμών. Η τόνωση του τουρισμού αποτελεί μια ασφαλή οδό για την έλευση ξένου συναλλάγματος στη χώρα.

Στις παραγράφους που ακολουθούν γίνεται ανάλυση του υποσυστήματος του θαλάσσιου τουρισμού ο οποίος μπορεί να προσφέρει στην Ελλάδα τόσο διαφοροποίηση στο τουριστικό προϊόν της, το οποίο σιγά – σιγά παρακαμάζει, όσο και να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία στην οικονομία της χώρας. Η ανάλυση έχει βασιστεί στο «Σχέδιο Δράσης στον Τομέα του Θαλάσσιου Τουρισμού – Yachting» το οποίο εκπονήθηκε το 2009 από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης.

4.1.1. Εισαγωγή

Στις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα ο τουρισμός αναδείχθηκε σε ένα καθοριστικό παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Ο πλούτος των φυσικών, ιστορικών, ανθρωπογενών, πολιτισμικών πόρων διαφόρων περιοχών αποτέλεσε τον πρωταρχικό παράγοντα έλξης για την δραστηριότητα του τουρισμού.

Ακολουθήθηκε ένα μοντέλο με ελάχιστο προγραμματισμό και με εντατική ανάπτυξη εγκαταστάσεων και υποδομών, που δίπλα στις αναμφισβήτητα θετικές επιδράσεις, έγιναν ορατές σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις τόσο στους πόρους όσο και στο περιβάλλον, φυσικό και πολιτισμικό.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Είναι σαφές ότι το μαζικός τουρισμός τα τελευταία χρόνια έχει σε πολλές περιοχές είτε συμπληρώσει τον κύκλο ζωής του, είτε δεν αποτελεί πλέον το ζητούμενο προϊόν.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου κινήτρου και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής. Η δραστηριότητα, συνήθως συνδέεται με την προστασία και την ανάδειξη της τοπικής κουλτούρας, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και την αξιοποίηση τοπικών πόρων και ιδιαιτεροτήτων.

Ενδεικτικά περιγράφουμε τις πιο σημαντικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού:

- **Ταξίδια Αναψυχής:** Πραγματοποιούνται κυρίως για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.
- **Χειμερινός Τουρισμός:** Αφορά κυρίως τα ταξίδια για χειμερινά σπορ.
- **Οικολογικός Τουρισμός:** Θεωρείται η επίσκεψη σε ευαίσθητες οικολογικά περιοχές με σπάνια γεωμορφολογία, έντονες αντιθέσεις και περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας.
- **Αθλητικός Τουρισμός:** Είναι η επίσκεψη ενός προορισμού για την συμμετοχή ή την παρακολούθηση μιας αθλητικής δραστηριότητας.
- **Αγροτουρισμός:** Είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση.
- **Φυσιολατρικός τουρισμός:** Σχετίζεται με την απόλαυση της γλωρίδας και πανίδας, είτε σε οργανωμένες περιοχές όπως πάρκα, περιοχές natura και εθνικοί δρυμοί, είτε στην απλή φυσική της κατάσταση.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- **Θαλάσσιος τουρισμός:** Είναι το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που εστιάζονται γύρω από τη θάλασσα. Οι κύριες μορφές περιλαμβάνουν δραστηριότητες ανοικτής θαλάσσης, όπου εντάσσονται τα θαλαμηγά σκάφη, οι κρουαζιέρες και οι ανάλογες υποδομές.
- **Τουρισμός πόλεων:** Περιλαμβάνει τα ταξίδια συνήθως σύντομης διάρκειας σε αστικές περιοχές με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.
- **Τουρισμός συνεδρίων:** Είναι σημαντικός για δυο λόγους πρώτον γιατί οι επισκέπτες είναι συνήθως μέσης ή ανώτερης εισοδηματικής τάξης, και δεύτερον διότι οι υψηλές περίοδοι συχνότητας συνεδρίων είναι καθαρά συμπληρωματικές στην περίοδο που γίνεται ο συνήθης τουρισμός αναψυχής και ο καλοκαιρινός τουρισμός.
- **Εκπαιδευτικός τουρισμός:** Αναφέρεται σε δυο κατηγορίες. Η μια είναι η κίνηση επαγγελματιών για την παρακολούθηση προγραμμάτων και η δεύτερη είναι τα εκπαιδευτικά ταξίδια.
- **Ιαματικός τουρισμός:** Σχετίζεται με την αξιοποίηση των φυσικών ιαματικών πηγών και υδάτων και συνδυάζεται με την προσφορά υπηρεσιών λουτροθεραπείας και προληπτικής θεραπείας για διάφορες ασθένειες και παθήσεις.
- **Πολιτισμικός / πολιτιστικός τουρισμός:** Σχετίζεται με τον ιστορικό, αρχαιολογικό, μνημειακό πλούτο, της κάθε χώρας καθώς και με τα χαρακτηριστικά ήθη και παραδόσεις.
- **Θρησκευτικός τουρισμός:** Συνδυάζεται με την επίσκεψη θρησκευτικών μνημείων και αξιοθέατων καθώς και με την άσκηση των θρησκευτικών παραδόσεων και συνηθειών.

4.1.2. Οτουρισμός στη Μεσόγειο

Η Μεσόγειος είναι μια περιοχή η οποία επί πολλές δεκαετίες έχει πρωτοστατήσει στην τουριστική ανάπτυξη διεθνώς. Για αυτούς τους

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

λόγους, ο Μεσογειακός τουρισμός μπορεί να λεχθεί ότι αποτελεί την «πτυξίδα» του διεθνούς τουρισμού.

4.1.2.1. Η Τουρκία

Κατά τα τελευταία χρόνια, ο τουρισμός στην Τουρκία, εμφανίζει ιδιαίτερα υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (6η χώρα στη σχετική λίστα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού) και θεωρείται για θέματα θαλάσσιου τουρισμού η πιο σημαντική ανταγωνίστρια της Ελλάδας.

Η γεωγραφική τοποθέτηση της Τουρκίας στο Αιγαίο, καθώς και το γεγονός ότι μπορεί να προσφέρει παρόμοιο φυσικό περιβάλλον με την Ελλάδα, σε ιδιαίτερα χαμηλές τιμές, την καταστούν πιο ελκυστικό προορισμό για τους επισκέπτες κλασσικού – μαζικού τουρισμού.

Επιπλέον η στρατηγική της Τουρκίας, η οποία έχει συγκροτημένες ενέργειες μακροπρόθεσμα και ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη τόσο της ενδοχώρας, όσο για την ανάπτυξη των παραλίων, άλλα και κυρίως για την ανάπτυξη διαφόρων ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Στα πλαίσια της στρατηγικής, ιδιαίτερα το γιώτινγκ και τα σκάφη αναψυχής, οι περιοχές ελλιμενισμού και οι μαρίνες, ο καταδυτικός τουρισμός, καθώς και τα θαλάσσια πάρκα, αποτελούν κύρια σημεία της ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Από άποψη υποδομών ελλιμενισμού, η Τουρκία διαθέτει περισσότερες μαρίνες από την Ελλάδα και παρέχει πολύ πιο ολοκληρωμένες υπηρεσίες με ανταγωνιστικές τιμές και ποιότητα. Έχει καταφέρει να προσελκύσει μεγάλο αριθμό επισκεπτών θαλάσσιου τουρισμού διεθνώς, ακόμα και Έλληνες.

Η Τουρκία έχει καταφέρει να προωθήσει ιδιαίτερα τα σκάφη τύπου «τρεχαντήρι», τα οποία περιηγούνται τα παράλια της Τουρκίας και τα οποία

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

παρέχουν ικανοποιητικές υπηρεσίες θαλάσσιου τουρισμού και περιήγησης, σε συγκριτικά χαμηλές τιμές.

Το συγκριτικό πλεονέκτημα της Τουρκίας βασίζεται σε τρεις κυρίως λόγους:

- i. Λόγω της δυνατότητας προσφοράς παρόμοιων τουριστικών υπηρεσιών σε καλύτερες τιμές.
- ii. Λόγω της μεγάλης ανάπτυξης τουριστικών υποδομών θαλασσιού τουρισμού σε όλη την έκταση παραλίων.
- iii. Λόγω της παροχής πολλών διευκολύνσεων και χαμηλού κόστους χρεώσεων για την επίσκεψη σκαφών από άλλες χώρες, μεταξύ των οποίων βεβαίως και η Ελλάδα.

Όσον αφορά τον τουρισμό κρουαζιέρας, η Τουρκία μπορεί να υπολείπεται της Ελλάδας σε λιμένες προσέγγισης, αλλά η δημιουργία τούρκικων λιμένων ως λιμένων βάσης (homeports) για διεθνείς εταιρείες κρουαζιερών προσφέρει στη χώρα έναν ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό αφίξεων επισκεπτών – χρηστών του συγκεκριμένου τουριστικού είδους. Η Ελλάδα, κυρίως για λόγους προστατευτισμού των θέσεων απασχόλησης (ελληνικών πληρωμάτων), αλλά και λόγω μιας δαιδαλώδους και πολύπλοκης νομοθεσίας, στερείται αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ναυτικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, η δημιουργία λιμένων βάσης θα μπορούσε να αποδώσει στην Ελληνική οικονομία πόρους άνω του 1,2 δισεκατομμυρίων Ευρώ ετησίως, ενώ θα οδηγούσε στη δημιουργία 14.000 νέων θέσεων εργασίας.

Όσον αφορά στα θαλάσσια πάρκα, η Τουρκία έχει ανακοινώσει τη δημιουργία και δευτέρου αρχαιολογικού πάρκου στα παράλια της Μικράς Ασίας το οποίο σε συνδυασμό με τις ήδη ανεπτυγμένες υπηρεσίες

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

καταδύσεων αναψυχής δημιουργεί ακόμα ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι της Ελλάδος.

4.1.2.2. Η Κροατία

Η Κροατία παρά την γεωγραφική της θέση η οποία θα μπορούσε να είναι ένα σημαντικό μειονέκτημα έναντι της Ελλάδας σε θέματα θαλασσιού τουρισμού, δείχνει μια ιδιαίτερη δραστηριότητα και μια αυξητική τάση αφίξεων κατά τα τελευταία χρόνια.

Ο θαλάσσιος τουρισμός της Κροατίας αναπτύσσεται ραγδαία, χωρίς παρ' όλα αυτά να υστερεί και η ανάπτυξη του τουρισμού της ενδοχώρας.

Παρόλο που η Κροατία υστερεί σε σχέση με την Ελλάδα ως προς τις παραλίες για τον παραθεριστικό – μαζικό τουρισμό, η παράκτια φύση της είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Σε σχέση με την δραστηριότητα των σκαφών αναψυχής η Κροατία έχει να επιδείξει αρκετά εκτεταμένη ακτογραμμή λόγω της γεωμορφολογίας και των μικρών νησιών. Επίσης, οι παροχές σε σκάφη αναψυχής βρίσκονται σε πολύ υψηλό επίπεδο γεγονός που την καθιστά έναν από τους κορυφαίους προορισμούς για γιώτινγκ.

4.1.2.3. Η Κύπρος

Η Κύπρος λόγω της απομακρυσμένης θέσης από τις μεσογειακές ζώνης ναυσιπλοΐας αναψυχής, δεν έχει αναπτύξει σημαντικά τον τουρισμό σκαφών αναψυχής, αλλά έχει ιδιαίτερα αξιόλογο καταδυτικό τουρισμό καθώς επίσης έχει να επιδείξει θαλάσσια πάρκα, και αλιευτικό τουρισμό.

Κατά τα τελευταία χρόνια γίνεται μία προσπάθεια δυναμικής ανάπτυξης συνδυασμένων τουριστικών υπηρεσιών με τη δρομολόγηση δύο έργων της τάξης του 1,0 δισεκατομμυρίου Ευρώ, που αφορούν στις Μαρίνες Λεμεσού

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

και Λάρνακας. Έτσι, η Κύπρος θα διαθέτει τουλάχιστον 4 υψηλού επιπέδου Μαρίνες, μέσω των οποίων μπορούν να αναπτυχθούν πλόες αναψυχής.

4.1.2.4. Οι πρωτοπόροι του Μεσογειακού τουρισμού

Στην ανάλυση του μεσογειακού τουρισμού, θα πρέπει η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία να θεωρηθούν ως ηγέτιδες δυνάμεις, λόγω του πλουραλισμού του τουριστικού τους προϊόντος. Σαφώς οι χώρες αυτές διαθέτουν ένα ανεπτυγμένο και υπερσύγχρονο σύστημα θαλάσσιου τουρισμού σε όλα τα επίπεδα, το οποίο εξελίσσεται συνεχώς προσφέροντας κορυφαίες υπηρεσίες στους επισκέπτες.

4.1.2.5. Ο Ελληνικός τουρισμός σήμερα

Ο τουρισμός αποτελεί για την Ελλάδα έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας, καθώς οι τουριστικές εισπράξεις δημιουργούν σημαντική οικονομική δραστηριότητα, νέες θέσεις εργασίας και βοηθούν στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Προκειμένου η Ελλάδα να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της, απαιτείται η αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος και ο εμπλουτισμός του. Αυτό, μπορεί να επιτευχθεί με την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας για την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού. Η γεωγραφική της θέση, το φυσικό της περιβάλλον και το μεσογειακό της κλίμα, καθιστούν την χώρα μας ως ιδανικό μέρος για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού.

Στην Ελλάδα υπάρχει έλλειψη εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής και για το λόγο αυτό δυσχεραίνεται η υλοποίηση των απαραίτητων παρεμβάσεων και για την βελτίωση της ποιότητας και για την ανάπτυξη των εξειδικευμένων υποδομών που χρειάζονται στην καινούργια ανταγωνιστική αγορά.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Η πρόκληση που αντιμετωπίζει ο Ελληνικός τουρισμός, είναι η διατήρηση και η συνεχής βιώσιμη βελτίωση της τουριστικής ανταγωνιστικότητας, μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και των ξένων τουριστών στην Ελλάδα δεν έχουν μεταβληθεί ουσιαστικά τα τελευταία 20 χρόνια:

- Η εποχικότητα της ζήτησης παραμένει έντονη, με ποσοστό 50% των τουριστών να επισκέπτονται την Ελλάδα κατά το τρίμηνο Ιούλιο – Σεπτέμβριο, ενώ την περίοδο Μάιο – Σεπτέμβριο ανέρχεται στο 70%. Η Ελλάδα παραμένει πάντοτε προορισμός καλοκαιρινών διακοπών.
- Η πλειοψηφία των τουριστών έρχονται στην Ελλάδα για τον ήλιο και τη θάλασσα. Μορφές τουρισμού όπως ο συνεδριακός ή ο αγροτουρισμός δεν έχουν σημαντικά μερίδια αγοράς, εντείνοντας το πρόβλημα της εποχικότητας.
- Το κυριότερο μέσο ταξιδιού παραμένει το αεροπλάνο. Πάνω από το 80% των τουριστών έρχονται στην Ελλάδα αεροπορικάς, οδικώς περίπου το 14% εννοώ δια θαλάσσης μόλις το 4,5%.

4.1.3. Ο Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός εντάσσεται στις ειδικές μορφές τουρισμού με την έννοια του ότι εξέρχεται των ιδιαίτερων στοιχείων του παραθεριστικού τουρισμού και καλύπτει μια σειρά δραστηριοτήτων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τη θάλασσα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Ο θαλάσσιος τουρισμός στην Ελλάδα θα μπορούσε να αναπτυχθεί εξαιρετικά βάσει του πλούτου και της ποικιλίας των θαλασσών, του μήκους της ακτογραμμής, των εκατοντάδων νησιών, του ήπιου κλίματος, του υψηλού ποσοστού ηλιοφάνειας, του εναλλασσόμενου τοπίου και των ευνοϊκών συνθηκών για θαλάσσιους πλόες μεταξύ των νησιών (σχετικά μικρές αποστάσεις).

Στο πλαίσιο του τμήματος της αγοράς του θαλάσσιου τουρισμού, έχει αρχίσει να αναπτύσσεται και ο θαλάσσιος τουρισμός κρουαζιέρας, μια μορφή ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για τη χώρα μας, διότι δίνει τη δυνατότητα στα κρουαζιερόπλοια να σταματήσουν σε περισσότερα του ενός λιμανιού επιτυγχάνοντας οικονομική αναζωογόνηση των τοπικών οικονομιών.

Στις παραγράφους που ακολουθούν περιγράφονται τα υποσυστήματα του θαλάσσιου τουρισμού και αναλύονται οι προτάσεις και οι προοπτικές ώστε κάθε ένα από αυτά να γίνει αποδοτικό και να προσθέσει αξία στον Ελληνικό τουρισμό ώστε αυτός να γίνει ο μοχλός για την έξοδο της χώρας από την οικονομική κρίση.

4.1.3.1. Υποδομές ελλιμενισμού

4.1.3.1.1. Εισαγωγή

Οι υποδομές ελλιμενισμού δραστηριοτήτων θαλάσσιας αναψυχής αναφέρονται στις δυνατότητες πρόσκαιρης ή μακράς διάρκειας υπηρεσιών αγκυροβολίου σε μικρά ή μεγάλα, ιστιοφόρα ή μηχανοκίνητα σκάφη αναψυχής εκτός εμπορικών πλοίων.

Η ζήτηση για θέσεις ελλιμενισμού προέρχεται από την προσπάθεια κάλυψης τριών κατηγοριών αναγκών:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- i. από την ζήτηση θέσεων από τους ιδιοκτήτες σκαφών για μακρά διαμονή (ελλιμενισμός βάσης)
- ii. από την ζήτηση θέσεων των επαγγελματικών σκαφών για μακρά διαμονή (ελλιμενισμός βάσης)
- iii. από την περιστασιακή ζήτηση θέσεων για «διανυκτέρευση» ιδιωτών και ενοικιαζόμενων σκαφών κατά την διάρκεια του δρομολογίου τους.

Κυρίαρχο στοιχείο των διαδρομών θαλασσίου τουρισμού με θαλαμηγά σκάφη είναι η ύπαρξη οργανωμένων υποδομών αναψυχής και ανεφοδιασμού. Ένα οργανωμένο και διαβαθμισμένο από την άποψη των παρεχόμενων υπηρεσιών δίκτυο τουριστικών λιμένων, αποτελεί την προαπαιτούμενο για την ανάπτυξη του γιώτινγκ και της ιστιοπλοΐας στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, στην Ελλάδα λειτουργούν, σήμερα, 20 οργανωμένες μαρίνες που διαθέτουν συνολικά 6.845 θέσεις ελλιμενισμού.

4.1.3.1.2. Προτάσεις – προοπτικές

Η ανάπτυξη δικτύου μαρίνων αφορά τόσο την πρώτη ανάγκη ελλιμενισμού, όσο και το κομμάτι των πωλήσεων σκαφών.

Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα οι μαρίνες που βρίσκονται σε παράκτιες περιοχές κοντά στα αστικά κέντρα, από μόνες τους αποτελούν περιοχή ευρύτερης αναψυχής, εμπορικής δραστηριότητας και ψυχαγωγίας. Τα εν λόγω πρότυπα, εμφανίζονται και σε μεγάλες μαρίνες της Ελλάδας (π.χ. Μαρίνα Φλοίσβου) όπου οι επισκέπτες δεν είναι απαραίτητα κάτοχοι ή ναυλωτές σκαφών αναψυχής.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Προτάσεις για την ανάπτυξη του κλάδου είναι:

- Σύγχρονη και αποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επαγγελματιών και στην προώθηση του τουρισμού.
- Θεσμικό πλαίσιο που να αναμορφώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα ακολουθώντας τις εξελίξεις των καιρών και των διεθνών αγορών.
- Διαφήμιση που να είναι σωστή, πολύπλευρη και συνεχής.
- Σύγχρονα έργα υποδομής.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ένα μόνο σκάφος αναψυχής της τάξης των megayachts (πάνω από 80 μέτρα) χρειάζεται περισσότερα από 5 εκατομμύρια δολάρια ετησίως σε λειτουργικές δαπάνες.

Γίνεται εύκολα αντιληπτό το μέγεθος του οικονομικού οφέλους της Ελλάδας από τη δημιουργία ενός δικτύου υπερσύγχρονων εγκαταστάσεων ελλιμενισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά την οικονομική κρίση η ναυπήγηση σκαφών μεγέθους megayachts, δεν έχει γνωρίσει κάμψη.

4.1.3.2. Θαλαμηγά σκάφη αναψυχής – yachting

4.1.3.2.1. Εισαγωγή

Ο τομέας του γιάτινγκ αποτελεί σημαντικό υποσύστημα του τουριστικού προϊόντος, και διαρθρώνεται στον μηχανοκίνητο θαλάσσιο τουρισμό και στην ιστιοπλοΐα. Ο Ελληνικός στόλος επαγγελματικών σκαφών αναψυχής (βάσει νηολογίων του αρμόδιου Υπουργείου) ανέρχεται περίπου σε 5.000 σκάφη, εκ των οποίων το 70% είναι ιστιοπλοϊκά και το 30% μηχανοκίνητα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Το γιώτινγκ απευθύνεται σε οργανωμένες ομάδες επισκεπτών ή σε μεμονωμένους επισκέπτες. Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού, οι επισκέπτες του εξωτερικού που απολαμβάνουν το γιώτινγκ διαμορφώνουν το 2% των συνολικών αφίξεων και χαρακτηρίζονται από υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα (η μέση κατά κεφαλήν δαπάνη είναι περίπου διπλάσια από την αντίστοιχη του τουρίστα μαζικού τουρισμού).

4.1.3.2.2. Προτάσεις – προοπτικές

Σύμφωνα με το «Επιχειρησιακό Σχέδιο Θαλάσσιου Τουρισμού» για την ανάπτυξη και εξέλιξη του τομέα θα πρέπει:

- Η πολιτεία να δημιουργήσει νέες μαρίνες τόσο στην περιοχή της Αθήνας, όσο και στα νησιά.
- Να αναμορφώσει και να βελτιώσει τις υφιστάμενες υποδομές ελλιμενισμού.
- Να γίνεται μεγαλύτερη διαφήμιση της χώρας και ειδικότερα του θαλάσσιου τουρισμού.
- Να δημιουργηθούν στάνταρ εξοπλισμού και υπηρεσιών και να απαιτηθεί η τήρηση τους.

Με την ανάπτυξη ενός συστήματος σύγχρονων υποδομών ελλιμενισμού και την εξέλιξη του κλάδου των θαλαμηγών σκαφών, οι προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας αυξάνονται. Θα μπορέσουν να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, θα δημιουργηθεί μια νέα δυναμική για νέες χρηματοροές και θα αναπτυχθεί ένα κομμάτι του τουρισμού που μέχρι σήμερα φυτοζωούσε και που είναι ικανό να φέρει σημαντικά ποσά συναλλάγματος στη χώρα.

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.1.3.3. Ναυπηγόεπισκευαστική δραστηριότητα

4.1.3.3.1. Εισαγωγή

Στον κλάδο των σκαφών αναψυχής δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που στην πλειοψηφία λειτουργούν σε επίπεδο οικοτεχνίας. Το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους περιλαμβάνει την παραγωγή και την εισαγωγή σκαφών αναψυχής, καθώς και άλλες παρεμφερείς δραστηριότητες.

Επίσης, στην Ελλάδα δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός εισαγωγικών επιχειρήσεων. Η ύπαρξη πολυάριθμων κατασκευαστικών και εισαγωγικών επιχειρήσεων σκαφών αναψυχής, σε συνδυασμό με το σχετικά περιορισμένο μέγεθος της ελληνικής αγοράς, οξύνει τον ανταγωνισμό και δεν επιτρέπει σημαντική αύξηση του μεριδίου που κατέχουν οι υφιστάμενες εταιρείες, ενώ παράλληλα αποθαρρύνει την είσοδο νέων επιχειρήσεων στον κλάδο.

Στα σημαντικά προβλήματα του κλάδου περιλαμβάνεται η διάθεση στην εγχώρια αγορά σκαφών που δεν πληρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές. Το φαινόμενο αυτό αποδίδεται κυρίως στην έλλειψη ενός οργανωμένου και αποτελεσματικού ελεγκτικού μηχανισμού. Τα συγκεκριμένα σκάφη προέρχονται συνήθως από τρίτες χώρες με χαμηλό κόστος παραγωγής και διατίθενται σε χαμηλότερες τιμές σε σχέση με τα υπόλοιπα.

4.1.3.3.2. Προτάσεις – προοπτικές

Η ανάπτυξη του κλάδου κατά τα έτη 2007 και 2008 ήταν εντυπωσιακή και η αύξηση στις πωλήσεις πολυεστερικών και φουσκωτών σκαφών έφτανε το 8% ετησίως, ενώ οι αγορές ιστιοπλοϊκών αυξάνονταν με 5% ετησίως.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Παρ' όλα αυτά η πωλήσεις τα τελευταία χρόνια έχουν παρουσιάσει σημαντική μείωση που φτάνει το 26%. Η μείωση αυτή οφείλεται τόσο στην οικονομική κρίση όσο και στα φορολογικά μέτρα που έχουν παρθεί από τις κυβερνήσεις. (το Βήμα online, 03/11/2011)

4.1.3.4. Κρουαζιέρες

4.1.3.4.1. Εισαγωγή

Η βιομηχανία της κρουαζιέρας γεννήθηκε το δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα. Από τότε μέχρι σήμερα αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς της τάξεως του 8% ετησίως.

Η κρουαζιέρα απευθύνεται κυρίως σε οικογένειες και σε ενήλικες ανθρώπους, κοινό το οποίο εμφανίζει υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα με μέση κατά κεφαλή ημερήσια δαπάνη υψηλότερη κατά 100% με 150% από αυτή ενός επισκέπτη μαζικού τουρισμού. Η γεωγραφική μορφολογία της Ελλάδας που αποτελείται από μεγάλο αριθμό νησιών μπορεί να ωφελήσει και ωφεληθεί από την κρουαζιέρα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρότι το αρχικό κόστος της κρουαζιέρας είναι φαινομενικά μεγαλύτερο, εάν συνυπολογισθούν οι προσφερόμενες υπηρεσίες τότε τα τελικά κόστη για μια μέση οικογένεια υπολογίζονται κατά μέσο όρο σε 252 δολάρια ανά ημέρα στις κρουαζιέρες και σε 262 δολάρια ανά ημέρα σε ένα τουριστικό πακέτο σε ανάλογης κατηγορίας ξενοδοχείο.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.1.3.4.2. Προτάσεις – προοπτικές

Οι προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί ο τουρισμός κρουαζιέρας, είναι τόσο το ενδιαφέρον του τουριστικού προορισμού, όσο και η ύπαρξη λιμένων με τις προδιαγραφές για να εξυπηρετηθεί ένα κρουαζιερόπλοιο.

Σημαντικά προβλήματα για την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας στην Ελλάδα είναι τα εξής:

- Η νομοθεσία που απαγορεύει τα κυκλικά ταξίδια στα μη κοινοτικά πλοία. Με άλλα λόγια απαγορεύεται σχεδόν στο 80% του παγκόσμιου στόλου να κάνει κυκλικά ταξίδια στην Ελλάδα, είτε για να προστατευθούν τα ελάχιστα Ελληνικά πλοία, είτε για να διαφυλαχθούν οι αμοιβές των ελληνικών πληρωμάτων.
- Η κατάσταση των λιμανιών δεν βοηθάει στην προσέλκυση προσεγγίσεων αυξημένου αριθμού κρουαζιερόπλοιων.
- Υπάρχει μεγάλη απόσταση από τα λιμάνια αφετηρίας, που βρίσκονται στην Ιταλία, την Ισπανία και την Τουρκία.
- Υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένης στρατηγικής και προβολής για την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας.
- Υπάρχει έντονος ανταγωνισμός από τα ιδιωτικά λιμάνια της Τουρκίας, που προσφέρουν πολύ ελκυστικά πακέτα.

Η κρουαζιέρα θα μπορούσε να αποδώσει πέντε τουλάχιστον εκατομμύρια τουρίστες ετησίως στην Ελλάδα. Ακολουθούν σημαντικά σημεία και οφέλη:

- Η κρουαζιέρα παγκοσμίως προσελκύει 11 εκατομμύρια πελάτες το χρόνο με 3,2 εκατομμύρια να προέρχονται από την Ευρωπαϊκή αγορά. Η δυνατότητα προσέλκυσης από την Ελλάδα ενός μεγάλου μεριδίου από την αυξανόμενη αγορά εκτιμάται ότι είναι πολύ μεγάλη με άμεσα αποτελέσματα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Η Ελλάδα, αν ακολουθήσει το παράδειγμα της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Τουρκίας, που δεν επιβάλουν περιορισμούς, θα μπορέσει να εξασφαλίσει ένα μεγάλο μερίδιο της αγοράς της κρουαζιέρας.
- Οι δυνατότητες απασχόλησης θα αυξηθούν τόσο για Έλληνες ναυτικούς όσο και για μια σειρά επαγγελματιών.
- Υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από τις μεγάλες εταιρείες κρουαζιέρας να εγκατασταθούν σε ελληνικά λιμάνια.
- Η ανάπτυξη της κρουαζιέρας στην Μεσόγειο αναμένεται να είναι ραγδαία και στα επόμενα χρόνια.
- Οι περιοχές που βρίσκονται κοντά στα λιμάνια που μπορούν να λειτουργήσουν σαν «κόμβου», θα ωφεληθούν σημαντικά.
- Άμβλυνση εποχικότητας, δυνατότητα διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου από Μάρτιο μέχρι Νοέμβριο τουλάχιστον.
- Προσέλκυση τουριστών υψηλής εισοδηματικής στάθμης με αντίστοιχη αύξηση εισροής συναλλάγματος.

4.1.3.5. Καταδύσεις αναψυχής

4.1.3.5.1. Εισαγωγή

Ο καταδυτικός τουρισμός απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό. Σημειώνεται ότι μόνο ο μεγαλύτερος οργανισμός εκπαίδευσης και πιστοποίησης αυτοδυτών παγκοσμίως είχε εκδώσει 20 εκατομμύρια πιστοποιητικά μέχρι το 2011. Επίσης εκτιμάται ότι η δαπάνη του επισκέπτη για καταδυτικό τουρισμό είναι κατά 100% με 150% μεγαλύτερη από αυτή του τουρίστα μαζικού τουρισμού.

Η Ελλάδα μπορεί να γίνει ένας πολύ σημαντικός προορισμός καταδυτικού τουρισμού λόγω της γεωμορφολογίας της με τον μεγάλο αριθμό νησιών όπου το κάθε ένα από αυτά μπορεί να αποτελέσει ξεχωριστό προορισμό.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Οι καταδύσεις κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- Αυτόνομη κατάδυση με αναπνευστικές συσκευές
- Ελεύθερη κατάδυση
- Κατάδυση από σκάφος
- Υποβρύχια φωτογραφία
- Ναυαγιοκατάδυση, (επιτρέπεται σε ναυάγια νεότερα των πενήντα ετών. Για παλαιότερα χρειάζεται ειδική άδεια),
- Σπηλαιοκατάδυση

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο καταδυτικός τουρισμός στην Ελλάδα θα μπορούσε να μειώσει την εποχικότητα του τουριστικού προϊόντος μιας και λόγω των θερμών θαλασσών της χώρας ευνοούνται οι καταδύσεις καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

4.1.3.5.2. Προτάσεις – προοπτικές

Με βασικά δεδομένα, ότι η Ελλάδα είναι ένας πολύ αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός και ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός ενδιαφερομένων υποψηφίων «δυνητικών» τουριστών των ανώτερων εισοδηματικά τάξεων, κάνει σαφές ότι είναι η κατάλληλη περίοδος για να ενταχθεί και η δραστηριότητα του τουρισμού καταδύσεων στα προγράμματα τουριστικής ανάπτυξης και τουριστικής προβολής.

Ο τουρισμός καταδύσεων είναι σαφώς περιβαλλοντικά φιλικός, άλλωστε οι αυτοδύτες οι ίδιοι είναι ευαισθητοποιημένοι στο υποβρύχιο περιβάλλον.

Θεωρείται ότι τα πάρκα αποτελούν ένα καλό εργαλείο για την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού, αλλά σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να επικεντρώνεται η ανάπτυξη της κατάδυσης μόνο μέσα σε αυτά.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Οι Ελληνικοί βυθοί έχουν τα χαρακτηριστικά και τις προϋποθέσεις που μπορούν να προσελκύσουν αυτοδύτες:

- Δεκάδες είδη ψαριών.
- Ναυάγια ξύλινων καϊκιών.
- Καθαρές θάλασσες
- Υποθαλάσσια τοπία που ήδη καταγράφονται από ειδική ομάδα του Εθνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών.

Οι καταδύσεις αναψυχής αποτελούν ιδανικό μοντέλο ανάπτυξης των μικρών νησιών της άγονης γραμμής που προσφέρουν αναλλοίωτη τη φύση και τη θάλασσα.

4.1.3.6. Θαλάσσια πάρκα

4.1.3.6.1. Εισαγωγή

Ως θαλάσσια πάρκα νοούνται οι παράκτιες θαλάσσιες εκτάσεις, μαζί με το σύνολο της υποθαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας και τα ιστορικά ή πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά, οι οποίες βάσει νόμου διατηρούνται αναλλοίωτες ώστε να προστατευθεί το φυσικό τους περιβάλλον. Τα θαλάσσια πάρκα μπορούν να προσελκύσουν τόσο ταξιδιώτες με σκάφη αναψυχής που μπορούν να τα θαυμάσουν από την επιφάνεια της θάλασσας, όσο και επισκέπτες καταδυτικού τουρισμού οι οποίοι μπορούν να τα θαυμάσουν υποθαλάσσια.

Στη Μεσόγειο υπάρχουν σήμερα πάνω από πενήντα προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές ενώ και άλλες βρίσκονται σε στάδιο σχεδιασμού. Η Ελλάδα μπορεί να ωφεληθεί ιδιαίτερος από τη δημιουργία θαλάσσιων

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

πάρκων λόγω του πλούσιου υποθαλάσσιου περιβάλλοντος που αφορά τόσο τη χλωρίδα και την πανίδα όσο και τα πολιτιστικά αξιοθέατα.

4.1.3.6.2. Προτάσεις - προοπτικές

Τα θαλάσσια πάρκα, το γιώτικ και ο καταδυτικός τουρισμός είναι αλληλένδετες μορφές τουρισμού. Η ανάπτυξή τους με την έλλειψη υποδομών των άλλων δύο υποσυστημάτων δεν μπορεί να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία στο τουριστικό προϊόν. Από την άλλη πλευρά, η κατασκευή θαλάσσιων πάρκων μέσα σε ένα τουριστικό σύστημα που βασίζεται στον θαλάσσιο τουρισμό μπορεί να βελτιώσει κατά πολύ το προϊόν της χώρας κινώντας περισσότερο το ενδιαφέρον των επισκεπτών.

4.1.3.7. Αθλητικός θαλάσσιος τουρισμός

4.1.3.7.1. Εισαγωγή

Στην Ελλάδα ο αθλητικός θαλάσσιος τουρισμός δεν γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη. Αν εξαιρέσει κανείς τους ιστιοπλοϊκούς αγώνες που διοργανώνονται κάθε χρόνο και προσελκύουν το ενδιαφέρον τόσο Ελλήνων όσο και ξένων επισκεπτών θαλάσσιου τουρισμού, η εξέλιξη των αθλημάτων που σχετίζονται με τη θάλασσα είναι πολύ μικρή.

Στις δραστηριότητες του θαλάσσιου αθλητικού τουρισμού μπορούν να συγκαταλεχθούν:

- Οι αγώνες ταχύπλων και ιστιοπλοϊκών σκαφών
- Το θαλάσσιο σκι
- Η ιστιοσανίδα
- Το παραπέντε
- Οι δραστηριότητες με ταχύπλοα σκάφη και τζετ σκι

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.1.3.7.2. Προτάσεις - προοπτικές

Οι Ελληνικοί προορισμοί που ήδη δραστηριοποιούνται στην προσπάθεια ανάπτυξης ορισμένων μορφών αθλητικού τουρισμού ενεργούν αποσπασματικά και μεμονωμένα. Είναι επίσης ανεπαρκής ή ελλιπής παρουσίαση των κοινών πόρων και υπηρεσιών των ειδών αθλητικού τουρισμού.

Θεωρείται ότι είναι σημαντικό για την χώρα μας, για την τουριστική της ανάπτυξη με την στόχευση διαμόρφωσης ολοκληρωμένου και διευρυμένου τουριστικού προϊόντος, να ενταχθούν εξειδικευμένες ενέργειες για τον αθλητικό τουρισμό με την ευρεία του έννοια – που περιλαμβάνει και τον αθλητικό τουρισμό δραστηριοτήτων αναψυχής.

4.1.3.8. Αλιευτικός τουρισμός

4.1.3.8.1. Εισαγωγή

Ο αλιευτικός τουρισμός είναι μια ειδική μορφή τουρισμού η οποία επιτρέπει στους επισκέπτες να ασχοληθούν με αλιευτικές δραστηριότητες, να ενημερωθούν για τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η αλιεία και για τις μεθόδους της.

Περιοχές που έχουν ταυτότητα παραδοσιακής αλιείας (χαρακτηριστικό για τα περισσότερα Ελληνικά νησιά), μπορούν να αναπτύξουν συστήματα αλιευτικού τουρισμού στα πλαίσια της πολιτιστικής τους ταυτότητας.

Η δραστηριότητα έχει αρχίσει στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια με πιλοτικά προγράμματα με την συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.1.3.8.2. Προτάσεις - προοπτικές

Από τα υπάρχοντα στοιχεία, φαίνεται ότι ανάπτυξη της του αλιευτικού τουρισμού στην Ελλάδα, όχι μόνο θα έχει θετικά αποτελέσματα σαν παρουσίαση εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος, αλλά και σαν δυνατότητα συμπλήρωσης τους εισοδήματος των αλιέων, ιδίως στις περιοχές που η αλιευτική συνδυάζεται με τουριστική δραστηριότητα.

Για την σωστή προώθηση του αλιευτικού τουρισμού χρειάζεται εκσυγχρονισμός και συμπλήρωση του νομοθετικού καθεστώτος για τη δυνατότητα παροχής των εν λόγω υπηρεσιών, και να τεθούν οι κανόνες υπό τους οποίους οι αλιείς θα μπορούν να παίρνουν την αντίστοιχη άδεια λειτουργίας του αλιευτικού τους σκάφους ως τουριστικού και των προϋποθέσεων τις οποίες θα πρέπει να τηρήσουν, κυρίως για λόγους ασφαλείας των τουριστών.

4.2. Πρωτογενής παραγωγή – Ελαιόλαδο

Το ελαιόλαδο είναι ο χυμός που προκύπτει από τον καρπό της ελιάς. Το εν λόγω προϊόν διακρίνεται σε βρώσιμο και σε μη βρώσιμο, ταξινομείται δε σε διάφορες κατηγορίες βάσει της επεξεργασίας που έχει υποστεί και της οξύτητάς του σε ελαιϊκό οξύ.

4.2.1. Κατηγοριοποίηση του ελαιολάδου

Το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου καθιέρωσε διάφορες κατηγορίες για το ελαιόλαδο, οι οποίες ισχύουν μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με τις κατηγορίες αυτές το ελαιόλαδο διαχωρίζεται σε (ICAP, 2007):

- Παρθένο ελαιόλαδο. Πρόκειται για το λάδι που παραλαμβάνεται από τον καρπό της ελιάς με μηχανικά ή φυσικά μέσα και κατά την παραλαβή του εφαρμόζονται συνθήκες οι οποίες δεν προκαλούν αλλοιώσεις στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Διαχωρίζεται στις παρακάτω κατηγορίες:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Παρθένο ελαιόλαδο κατάλληλο για κατανάλωση. Η εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνει:
 - το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο (βρώσιμο, οξύτητας 0 – 1 βαθμών),
 - το εκλεκτό ή φίνο παρθένο ελαιόλαδο (βρώσιμο, οξύτητας 1 – 1,5 βαθμών) και
 - το κουράντε ή κανονικό παρθένο ελαιόλαδο (βρώσιμο, οξύτητας 3 βαθμών που μπορεί να φτάσει ακόμα και τους 3,3 βαθμούς).
- Παρθένο ελαιόλαδο Λαμπάντε. Πρόκειται για μη βρώσιμο ελαιόλαδο (οξύτητας μεγαλύτερης των 3,3 βαθμών) και προορίζεται για ραφινάρισμα ή για βιομηχανική χρήση,
- Εξευγενισμένο ελαιόλαδο. Βρώσιμο, οξύτητας που δε ξεπερνά τους 0,5 βαθμούς. Λαμβάνεται από παρθένο (κυρίως μειονεκτικό) ελαιόλαδο, με εξευγενισμένο (ραφινάρισμα) που δεν προκαλεί αλλαγές στην αρχική δομή των γλυκεριδίων.
- Γνήσιο Ελαιόλαδο (ή Κουπέ ή Αγνό.) Πρόκειται για βρώσιμο ελαιόλαδο, οξύτητας έως 1,5 βαθμούς το οποίο προέρχεται από την μίξη παρθένου ελαιόλαδου με εξευγενισμένο.

4.2.2. Ενδείξεις αναγνώρισης ποιότητας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιβάλει ενδείξεις αναγνώρισης ποιότητας για ορισμένες κατηγορίες προϊόντων, μεταξύ των οποίων και το ελαιόλαδο. Οι εν λόγω ενδείξεις είναι οι εξής (ICAP, 2007):

Π.Ο.Π.= Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης

Π.Γ.Ε.= Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Για να τύχουν της αναγνώρισης της ένδειξης Π.Ο.Π., τα προϊόντα πρέπει να παράγονται, επεξεργάζονται και μεταφέρονται σε μια οριοθετημένη περιοχή που διαθέτει και αναγνωρισμένη μέθοδο – πρακτική.

Για την ένδειξη Π.Γ.Ε. τα κριτήρια είναι πιο χαλαρά και απαιτείται σαφής σχέση του προϊόντος, σε ένα τουλάχιστον στάδιο της διαδικασίας παραγωγής, επεξεργασίας ή μεταποίησης, με την οριοθετημένη περιοχή.

Στον τομέα του ελαιολάδου για την Ελλάδα έχουν επίσημα αναγνωρισθεί και κατοχυρωθεί βάσει σχετικών κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ενδείξεις Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε. για τα προϊόντα 25 περιοχών, οι οποίες είναι οι εξής:

Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης

1. Αποκορώνας Χανίων Κρήτης
2. Αρχανές Ηρακλείου Κρήτης
3. Βιάννας Ηρακλείου Κρήτης
4. Βόρειος Μυλοπόταμος Ρεθύμνου Κρήτης
5. Καλαμάτα Μεσσηνίας
6. Κολυμβάρι Χανίων Κρήτης
7. Κρανίδι Αργολίδας
8. Κροκεές Λακωνίας
9. Λυγουριό Ασκληπειού
10. Πεζά Ηρακλείου Κρήτης
11. Πετρίνα Λακωνίας
12. Σητεία Λασιθίου Κρήτης
13. Θραψανό
14. Φοινίκι Λακωνίας

Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

1. Άγιος Ματθαίος Κέρκυρας
2. Λακωνία
3. Χανιά
4. Κεφαλονιά
5. Ολυμπία
6. Λέσβος
7. Πρέβεζα
8. Ρόδος
9. Θάσος
10. Σάμος
11. Ζάκυνθος

4.2.3. Βιολογικά Προϊόντα

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία για τα βιολογικά προϊόντα, σύμφωνα με την κλαδική μελέτη της ICAP «Βιολογικά Προϊόντα και Βιολογικές Καλλιέργειες», που εκπονήθηκαν το 2007.

Με τον όρο «Βιολογικά Προϊόντα» εννοούνται τα προϊόντα που καλλιεργούνται ή παράγονται, μεταφέρονται και διανέμονται χωρίς τη χρήση συνθετικών ζιζανιοκτόνων και παρασιτοκτόνων, τεχνητής ακτινοβολίας ή ορμονών και έχουν πιστοποιηθεί ως τέτοια από τους αρμόδιους Οργανισμούς Πιστοποίησης.

Η βιοκαλλιέργεια της ελιάς έχει τρεις παραγωγικές κατευθύνσεις:

- i. λάδι,
- ii. βρώσιμες ελιές και
- iii. ελαιοπάστα,

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Η καλλιέργεια για την παραγωγή ελαιολάδου καλύπτει τα μεγαλύτερα ποσοστά των βιολογικών καλλιεργειών της χώρας. Τα συγκεκριμένα προϊόντα προωθούνται για εξαγωγές στο μεγαλύτερο ποσοστό τους. Σχεδόν το σύνολο του βιολογικού ελαιολάδου εξάγεται συσκευασμένο και τυποποιημένο.

Η παραγωγή βιολογικού ελαιολάδου από 1.050 τόνους το 1999 ανήλθε σε 3.500 τόνους το 2006, παρουσιάζοντας μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης για τη συγκεκριμένη περίοδο 18,8%.

Η εγχώρια κατανάλωση βιολογικού ελαιολάδου ανήλθε στους 285 τόνους το 1999, ενώ το 2006 εκτιμάται στους 1.100 τόνους, παρουσιάζοντας μέση ετήσια αύξηση 21,3%, για την περίοδο 1999 – 2006.

Σε ότι αφορά τη διάθεση του βιολογικού ελαιολάδου στη χώρα μας, αυτή πραγματοποιείται τόσο από εξειδικευμένα καταστήματα πώλησης βιολογικών προϊόντων όσο και από ειδικά τμήματα αλυσίδων σουπερμάρκετ.

4.2.4. Η αγορά του ελαιόλαδου

Ο παραγωγικός τομέας του ελαιόλαδου αποτελείται από μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων, των οποίων το μέγεθος και η δραστηριότητα ποικίλουν, καθώς η διαδικασία παραγωγής, από την παραλαβή της πρώτης ύλης μέχρι τη διάθεσή του τελικού προϊόντος, περιλαμβάνει πολλά στάδια (ICAP, 2007).

Τα ελαιουργεία – ελαιοτριβεία πραγματοποιούν την πρώτη φάση της παραγωγής. Το ελαιόλαδο στη συνέχεια είτε διατίθεται απευθείας προς κατανάλωση σε χύμα μορφή, είτε προωθείται προς εμπορικές

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

επιχειρήσεις για μεταπώληση στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, είτε προς επιχειρήσεις επεξεργασίας και τυποποίησης.

Στον κλάδο της παραγωγής ελαιόλαδου δραστηριοποιούνται επίσης συνεταιρισμοί και ομάδες παραγωγών, που συλλέγουν την παραγωγή των μελών τους και είτε την εμπορεύονται στη χύμα μορφή της, είτε την επεξεργάζονται και την τυποποιούν ώστε να πετύχουν καλύτερες τιμές από την πώλησή της.

4.2.5. Κύρια χαρακτηριστικά

Το πρώτο στάδιο της παραγωγής και επεξεργασίας του ελαιολάδου είναι η συγκομιδή του ελαιόκαρπου. Η εποχή της συγκομιδής είναι η περίοδος μεταξύ Νοεμβρίου και Φεβρουαρίου, η οποία παρ' όλα αυτά εξαρτάται από την ποικιλία του ελαιόδεντρου.

Μετά τη συγκομιδή ο καρπός της ελιάς μεταφέρεται είτε στις επιχειρήσεις επεξεργασίας και παραγωγής επιτραπέζιων ελιών, είτε στις επιχειρήσεις ελαιοποίησης (ελαιουργεία – ελαιοτριβεία) όπου παράγεται παρθένο ελαιόλαδο. Το παρθένο ελαιόλαδο, ανάλογα με τους βαθμούς οξύτητας όπως περιγράφηκε παραπάνω, μπορεί να είναι βρώσιμο ή μειονεκτικό. Το βρώσιμο ελαιόλαδο προωθείται για άμεση κατανάλωση ή τυποποίηση, το δε μειονεκτικό προωθείται για περαιτέρω επεξεργασία και εξευγενίζεται.

Τα βασικά χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την ποιότητα του ελαιολάδου είναι η οξύτητα, το χρώμα, η οξείδωση και τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τις ποσότητες παραγωγής και την ποιότητα του ελαιολάδου είναι οι εξής:

- Το κλίμα και το έδαφος: το ελαιόδεντρο αναπτύσσεται καλύτερα σε γόνιμα εδάφη καθώς και σε θερμές περιοχές με ήπιο χειμώνα.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Η ποικιλία του δένδρου.
- Η υγιεινή κατάσταση του ελαιοκάρπου: οι ασθένειες και οι μύκητες που φέρει ο ελαιόκαρπος προκαλούν την αλλοίωση της ποιότητας του ελαιόλαδου.
- Η εποχή συλλογής του ελαιοκάρπου: ο ελαιόκαρπος πρέπει να συλλέγεται όταν είμαι φυσιολογικά ώριμος, καθώς τότε περιέχει τη μεγαλύτερη ποσότητα λαδιού και όλα τα απαραίτητα συστατικά σε αναλογία τέτοια, ώστε να χαρακτηρίζεται ως ελαιόλαδο εξαιρετικής ποιότητας.
- Ο τρόπος συλλογής του ελαιοκάρπου επηρεάζει την ποιότητα του ελαιολάδου, ανάλογα με το βαθμό τραυματισμού που προκαλείται στον καρπό.
- Η διατήρηση και αποθήκευση του ελαιοκάρπου πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην τραυματίζεται ο καρπός και να αποφεύγεται η αύξηση της θερμοκρασίας.
- Οι μέθοδοι εξαγωγής ελαιολάδου αφορούν την παραλαβή του ελαιοκάρπου, την τροφοδοσία των μηχανών, την αποφύλλωση και την πλύση των ελαιοκάρπων από τα ελαιοτριβεία
- Η θραύση του ελαιόκαρπου: για τη θραύση του ελαιόκαρπου χρησιμοποιούνται οι ελαιόμυλοι, οι κυλινδρόμυλοι και οι σφυρόμυλοι.
- Η μάλαξη.
- Ο διαχωρισμός: μεγάλη σημασία για την ποιότητα του λαδιού έχει η θερμοκρασία του προστιθέμενου νερού στο διαχωριστήρα κατά τη διάρκεια της διαχωρίσεως.
- Η φυγοκέντριση
- Η αποθήκευση

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.2.6. Η αγορά του ελαιόλαδου

Σύμφωνα με στοιχεία, η παραγωγή ελαιολάδου της Ελλάδας διαμορφώθηκε στους 200 χιλιάδες τόνους το 2006 – 2007, σημειώνοντας μείωση 13% σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο. Η κατανάλωση ελαιολάδου εκτιμάται σε 165 χιλιάδες τόνους το 2006 – 2007 έναντι 160 χιλιάδων τόνων το 2005 – 2006 (αύξηση 3,1%). Αντίστοιχα, η αγορά του τυποποιημένου ελαιολάδου εκτιμάται το 2006 – 2007 σε 45 χιλιάδες τόνους, σημειώνοντας αύξηση 4,7% σε σχέση με τη προηγούμενη περίοδο. Ο βαθμός συγκέντρωσης στον κλάδο του τυποποιημένου ελαιόλαδου είναι υψηλός, καθώς οι τέσσερις μεγαλύτερες επιχειρήσεις εκτιμάται ότι συγκέντρωσαν το 55% περίπου της συνολικής αγοράς τυποποιημένου ελαιόλαδου την ελαιοκομική περίοδο 2006 – 2007.

Η ΕΛΑΪΣ-UNILEVER Α.Ε. εκτιμάται ότι απέσπασε μερίδιο αγοράς μεταξύ του 29% – 30% και ακολούθησε η Μινέρβα Α.Ε. Ελαιουργικών Επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς της τάξης του 11%.

4.2.7. Η τιμή του ελαιόλαδου

Η τιμή του ελαιόλαδου παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις, κυρίως λόγω των μεταβολών που εμφανίζει η προσφορά. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, η τιμή του ελαιόλαδου ακολούθησε ανοδική πορεία την περίοδο 2001 – 2006, με ετήσιο ρυθμό αύξησης 12,6%, ενώ το 2007 σημείωσε άνοδο 19,2%.

Η προβολή της πολλαπλής ωφελιμότητας του ελαιόλαδου, μέσω της διαφήμισης και της παρουσίασης τεκμηριωμένων ερευνών και εκθέσεων επιστημόνων διεθνούς κύρους, επηρεάζει τις διατροφικές συνήθειες της ζήτησης του εν λόγω προϊόντος.

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.2.8. Η εγχώρια παραγωγή

Η παραγωγή ελαιολάδου υπερκαλύπτει τη ζήτηση και οι ποσότητες που πλεονάζουν προωθούνται προς εξαγωγή σε άλλες χώρες. Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες ελαιοπαραγωγικές χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο (βρίσκεται στην πρώτη τριάδα μαζί με την Ισπανία και την Ιταλία). Το ελαιόλαδο που παράγεται σε πολλές περιοχές της χώρας θεωρείται ιδιαίτερα υψηλής ποιότητας.

Το μέγεθος της παραγωγής εξαρτάται άμεσα από το την παραγωγή ελαιόκαρπου και την περιεκτικότητά του σε ελαιόλαδο. Πρωταρχικό ρόλο, στο μέγεθος της παραγωγής των ελαιόδεντρων και κατά επέκταση την παραγωγή ελαιολάδου, παίζουν οι καιρικές συνθήκες. Πρέπει να σημειωθεί ότι ένα κύριο χαρακτηριστικό της παραγωγής ελαιόλαδου είναι η «κυκλικότητα» που παρουσιάζει, καθώς μια χρονιά με μεγάλη παραγωγή, συνήθως συνοδεύεται από μια χρονιά με μικρή παραγωγή. Η διάρκεια του εν λόγω κύκλου κυμαίνεται μεταξύ 1 – 2ετών.

Η εγχώρια παραγωγή ελαιολάδου το 2006 – 2007 διαμορφώθηκε στους 200 χιλιάδες τόνους, σημειώνοντας μείωση 13% σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

4.2.9. Εξωτερικό εμπόριο

4.2.9.1. Εισαγωγές

Η Ελλάδα, αν και όπως αναφέρθηκε παραπάνω είναι μια από τις μεγαλύτερες ελαιοπαραγωγούς χώρες στον κόσμο, εισάγει ελαιόλαδο. Όμως, οι εισαγωγές που πραγματοποιούνται ετησίως είναι σαφώς περιορισμένες, και συνήθως αφορούν προϊόντα με ειδικά χαρακτηριστικά, που αγοράζονται με σκοπό την πρόσμιξη. Οι εισαγωγές του ελαιολάδου

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αυξήθηκαν το 2007, και διαμορφώθηκαν σε 3.504 τόνους, ενώ η συνολική τους αξία ανήλθε σε περίπου 9 εκατομμύρια ευρώ μόλις. Οι εισαγωγές ελαιολάδου που πραγματοποιούνται προέρχονται στο σύνολό τους από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.2.9.2. Εξαγωγές

Το μέγεθος των εξαγωγών ελαιολάδου εξαρτάται άμεσα από το ύψος της παραγωγής (λόγω της κυκλικότητας που αναφέρθηκε ανωτέρω), όπως επίσης και από τη ζήτηση των χωρών του εξωτερικού. Συνεπώς, οι εξαγωγές ελαιολάδου παρουσιάζουν διακυμάνσεις.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, το 2007 οι εξαγωγές ελαιολάδου διαμορφώθηκαν σε 93,4 χιλιάδες τόνους, σημειώνοντας μείωση 15% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το 86% του εξαγόμενου προϊόντος την ίδια χρονιά απορροφήθηκε από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το πλέον σημαντικό χαρακτηριστικό των εξαγωγών είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος τους αφορά διακίνηση σε χύμα μορφή, ενώ οι εξαγωγές τυποποιημένου ελαιόλαδου ανέρχονται μόλις σε 15.

Το 2007 η Ιταλία και η Γερμανία απορρόφησαν συνολικά το 93,4% των εξαγωγών ελαιολάδου λαμπάντε. Το ίδιο έτος η Ιταλία, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς απορρόφησαν το 82,8% των εξαγωγών βρώσιμου ελαιολάδου, ενώ η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία και η Αυστρία συγκέντρωσαν από κοινού το 81,5% των εξαγωγών μη παρθένου ελαιόλαδου.

4.2.10. Η Ευρωπαϊκή Ένωση

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, η παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση την περίοδο 2006 – 2007 ανήλθε στους 2.142 χιλιάδες τόνους.

Η Ισπανία, η Ιταλία, η Ελλάδα αποτελούν διαχρονικά τις μεγαλύτερες παραγωγούς χώρες ελαιολάδου, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2006 – 2007 κάλυψαν από κοινού το 97,3% της συνολικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κατανάλωση ελαιολάδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώθηκε το 2006 – 2007 στους 2.036 χιλιάδες τόνους.

Οι κυριότερες ελαιοπαραγωγικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν και τις κυριότερες χώρες κατανάλωσης του εν λόγω προϊόντος, γεγονός που οφείλεται και στα υψηλά επίπεδα ιδιοκατανάλωσης. Ειδικότερα, την περίοδο 2006 – 2007 η Ιταλία κάλυψε το 42% περίπου της ευρωπαϊκής κατανάλωσης και ακολούθησε η Ισπανία, με ποσοστό 28%.

4.2.11. Η Ελληνική αγορά

4.2.11.1. Το μέγεθος της εγχώριας αγοράς

Την περίοδο 2006 – 2007 η κατανάλωση ελαιόλαδου ανήλθε σε 165 χιλιάδες τόνους έναντι 160 χιλιάδων τόνων το 2005 – 2006 (αύξηση 3,1%). Αντίστοιχα, η αγορά του τυποποιημένου ελαιόλαδου το 2006 – 2007 ανήλθε σε 45 χιλιάδες τόνους, σημειώνοντας αύξηση 4,7% σε σχέση με τη προηγούμενη περίοδο.

Όσον αφορά την αξία της εγχώριας αγοράς τυποποιημένου ελαιόλαδου (σε τιμές χονδρικής) την περίοδο 2006 – 2007 δεν ξεπέρασε τα 220 με 230 εκατομμύρια ευρώ.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Κατά την περίοδο 2006 – 2007 η εγχώρια κατανάλωση ελαιόλαδου καλύφθηκε κατά 38% από τη διακίνηση χύμα ελαιόλαδου, κατά 27% από την αγορά τυποποιημένου ελαιόλαδου και κατά 35% από ιδιοκατανάλωση των παραγωγών.

Παρότι από το 2003 ισχύει κανονισμός που αναφέρεται στις προδιαγραφές εμπορίας του ελαιολάδου, σύμφωνα με τον οποίο απαγορεύεται η πώληση μη προσυσκευασμένου (τυποποιημένου) ελαιολάδου σε συσκευασίες ανω των 5 λίτρων, το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς συνεχίζει να προμηθεύεται χύμα ελαιόλαδο, όπως παρουσιάστηκε παραπάνω. Το γεγονός αυτό έχει καταστροφικές συνέπειες τόσο για τους παραγωγούς οι οποίοι πωλούν το προϊόν τους σε πολύ χαμηλές τιμές, αλλά και για τους καταναλωτές που δεν μπορούν να ελέγξουν την ποιότητα του ελαιόλαδου που αγοράζουν.

Η εγχώρια κατανάλωση βιολογικού ελαιολάδου ανήλθε στους 285 τόνους το 1999, ενώ το 2006 εκτιμάται στους 1.100 τόνους, παρουσιάζοντας μέση ετήσια αύξηση 21,3%, για την περίοδο 1999 – 2006.

4.2.11.2. Μερίδια αγοράς

Ο βαθμός συγκέντρωσης στον κλάδο του τυποποιημένου ελαιόλαδου είναι υψηλός καθώς οι τέσσερις μεγαλύτερες επιχειρήσεις εκτιμάται ότι συγκέντρωσαν από κοινού το 55% περίπου της αγοράς τυποποιημένου ελαιόλαδου την ελαιολογική περίοδο 2006 – 2007.

Η Ελαΐς-Unilever ΑΕ εκτιμάται ότι απέσπασε μερίδιο αγοράς μεταξύ του 29% – 30% και ακολούθησε η Μινέρβα ΑΕ Ελαιουργικών Επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς της τάξης του 11%.

Αξιόλογη παρουσία στην αγορά έχουν επίσης οι Κορέ ΑΕ, Ελαιουργική ΚΣΕΠΕΠ, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ηρακλείου

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Κρήτης Argunion και Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσσηνίας ΣΥΝ.ΠΕ.

Το μερίδιο αγοράς των privatelabel προϊόντων στην εγχώρια αγορά τυποποιημένου ελαιόλαδου εκτιμάται ότι ήταν της τάξης του 20% την περίοδο 2006 – 2007.

2.11.3 Πωλήσεις Επιχειρήσεων

Οι παρουσιαζόμενες πωλήσεις αφορούν το συνολικό κόστος εργασιών των επιχειρήσεων. Οι συνολικές πωλήσεις των εταιρειών διαμορφώθηκαν το 2007 στα 819 εκατομμύρια ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Οι πωλήσεις που προήλθαν από την επεξεργασία και τυποποίηση ελαιολάδου το 2007 εκτιμώνται σε 260 εκατομμύρια ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 32% περίπου του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων.

4.2.12. Κριτική για τον κλάδο

Το Ελληνικό ελαιόλαδο είναι αναμφισβήτητα ένας από τους πλέον πολύτιμους (αν όχι ο πολυτιμότερος) θησαυρός της χώρας. Τόσο η παραγωγή όσο και η εξαγωγές, αλλά και οι απασχολούμενοι στον κλάδο, δηλώνουν ότι αποτελεί μια από τις κύριες βιομηχανίες της Ελλάδας. Επίσης, το Ελληνικό ελαιόλαδο σε σχέση με το Ιταλικό ή το Ισπανικό έχει το χαρακτηριστικό ότι είναι ιδιαίτερα ανώτερο από θέμα ποιότητας. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η ποιότητα του ελαιολάδου εναπόκειται σε μια σειρά παραγόντων, η Ελλάδα φαίνεται ότι συγκεντρώνει τους περισσότερους από αυτούς. Παρ' όλα αυτά όμως, η χώρα δείχνει να μην εκμεταλλεύεται το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχει απέναντι στους αντιπάλους της.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Οι Έλληνες παραγωγοί εξάγουν μεγάλες ποσότητες χύμα ελαιόλαδου προς τις ανταγωνίστριες χώρες (Ιταλία και Ισπανία) οι οποίες αφού το προσμίζονμε το δικό τους (ώστε να ανεβάσουν την ποιότητά του) το μεταπωλούν σε πολύ υψηλότερες τιμές. Το αποτέλεσμα είναι να ζημιώνονται τόσο οι παραγωγοί, που θα μπορούσαν να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους εάν πωλούσαν το ελαιόλαδό τους τυποποιημένο, αλλά και η Ελληνική οικονομία που δεν λαμβάνει τις επιθυμούμενες ή / και τις ζητούμενες χρηματικές ροές.

Για τους παραπάνω λόγους θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες (και από τους παραγωγούς και από την πολιτεία) ώστε να υπάρξει συντονισμένη και συνεταιριστική εξαγωγή τυποποιημένου Ελληνικού ελαιολάδου, ώστε η χώρα να διεκδικήσει την θέση, το μερίδιο αγοράς αλλά και τα ποσοστά συναλλάγματος που της ανήκουν.

Πηγές: ICAP, Κλαδική Μελέτη για το Τυποποιημένο Ελαιόλαδο 2007, Λυμπεράκου, Π., Α., 2010, Ζαμπούνης, Β. Παρελθόν, Παρόν και μέλλον του ελληνικού ελαιολάδου, Εθνική Τράπεζα, 2011. Ελαιόλαδο: Προώθηση ποιότητας μέσω συγκέντρωσης και τυποποίησης.

4.3. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

4.3.1. Οι ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας στις ευρωπαϊκές χώρες

Ορίζοντας τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) θα λέγαμε ότι: “ΑΠΕ είναι οι μη ορυκτές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, δηλαδή η αιολική, η ηλιακή και η γεωθερμική ενέργεια, η ενέργεια κυμάτων, η παλιρροϊκή ενέργεια, η υδραυλική ενέργεια, τα αέρια τα εκλυόμενα από χώρους

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

υγειονομικής ταφής, από εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού και τα βιοαέρια, όπως ορίζει η ΟΔΗΓΙΑ 2001/77/ΕΚ.” (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής).

Όπως περιγράφεται στον επίσημο ιστότοπο του Τομέα Ενέργειας και Φυσικών Πόρων του Υπουργείου Ανάπτυξης οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας κατατάσσονται ως εξής:

- **Ως Αιολική Ενέργεια** ορίζεται η εκμετάλλευση της ενέργειας του ανέμου μέσω της χρήσης ανεμογεννητριών οι οποίες μετατρέπουν την κινητική ενέργεια του ανέμου σε ηλεκτρική και στη συνέχεια την διοχετεύουν στο ηλεκτρικό δίκτυο.
- **Υδροηλεκτρική Ενέργεια** είναι η ενέργεια, που παράγεται από την εκμετάλλευση της μηχανικής ενέργειας του νερού των ποταμών και μετατρέπεται σε ηλεκτρική με τη βοήθεια στροβίλων και ηλεκτρογεννητριών.
- **Βιομάζα:** Με τον όρο βιομάζα εννοούμε τα φυτικά και δασικά υπολείμματα (καυσόξυλα, κλαδοδέματα, άχυρα, πριονίδια, ελαιοπυρήνες, κουκούτσια), τα ζωικά απόβλητα (κοπριά, άχρηστα αλιεύματα), τα φυτά που καλλιεργούνται στις ενεργειακές φυτείες για να χρησιμοποιηθούν ως πηγή ενέργειας, καθώς επίσης και τα αστικά απορρίμματα και τα υπολείμματα της βιομηχανίας τροφίμων, της αγροτικής βιομηχανίας και το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα των αστικών απορριμμάτων.
- **Γεωθερμική Ενέργεια** είναι μια ήπια και πρακτικά ανεξάντλητη ενεργειακή πηγή, που μπορεί με τις σημερινές τεχνολογικές δυνατότητες να καλύψει ανάγκες θέρμανσης και ψύξης, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις να παράγει ηλεκτρική ενέργεια.
- **Ηλιακή Ενέργεια**, η οποία μέσω της ηλιακής ακτινοβολίας αλλάζει τις ιδιότητες των ημιαγωγών τα οποία παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα. Η

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

ιδιότητα αυτή αποτελεί τη λύση για την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρισμού. Πιο κάτω περιγράφονται οι κύριοι τρόποι αξιοποίησης της ηλιακής ενέργειας:

- Τα θερμικά ηλιακά συστήματα είναι η πιο απλή και διαδεδομένη μορφή της κατηγορίας αυτής με τους ηλιακούς θερμοσίφωνες να συλλέγουν την ηλιακή ενέργεια και στη συνέχεια να τη μεταφέρουν με τη μορφή θερμότητας στο νερό.
- Τα παθητικά ηλιακά συστήματα αποτελούνται από δομικά στοιχεία, κατάλληλα σχεδιασμένα και συνδυασμένα μεταξύ τους, ώστε να υποβοηθούν την εκμετάλλευση της ηλιακής ενέργειας για τον φυσικό φωτισμό των κτιρίων ή για τη ρύθμιση της θερμοκρασίας μέσα σε αυτά.
- Τα φωτοβολταϊκά συστήματα είναι τα συστήματα που μετατρέπουν την ηλιακή ακτινοβολία σε ηλεκτρική ενέργεια.
- **Συμπαγωγή Ηλεκτρισμού Θερμότητας:** είναι η ταυτόχρονη παραγωγή οικονομικά εκμεταλλεύσιμης ή αξιοποιήσιμης ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας, από την ίδια ενεργειακή πηγή.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα και οι πλέον διαδεδομένες εφαρμογές της κάθε Ανανεώσιμης Πηγής Ενέργειας αναλύονται στον πίνακα που ακολουθεί. Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε πως οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και ιδίως η αιολική, η ηλιακή, η γεωθερμική ενέργεια καθώς και η βιομάζα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από νοικοκυριά τα οποία είναι απομακρυσμένα από σταθμούς τυπικής ηλεκτροδότησης, ενώ αποτελούν μία κύρια πηγή εξοικονόμησης χρημάτων, όσο αφορά την θέρμανση των νοικοκυριών. Αντίθετα, η υδροηλεκτρική ενέργεια αν και αποτελεί μία σημαντική Ανανεώσιμη Πηγή Ενέργειας θα ήταν δύσκολο να χρησιμοποιηθεί από τα νοικοκυριά και αποτελεί κυρίως πηγή ενέργειας για τις βιομηχανικές μονάδες.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πίνακας: Πλεονεκτήματα και Εφαρμογές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

Αιολική Ενέργεια	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none">• Τεχνολογικά ώριμη,• Οικονομικά ανταγωνιστική• Φιλική προς το περιβάλλον• Ενισχύει την ενεργειακή ανεξαρτησία και ασφάλεια• Βοηθά στην αποκέντρωση του ενεργειακού συστήματος μειώνοντας τις απώλειες μεταφοράς ενέργειας.
Εφαρμογές	Δυνατότητα εγκατάστασης μικρών ανεμογεννητριών για την ικανοποίηση των οικιακών αναγκών για απομακρυσμένες κατοικίες που δεν δύναται να συνδεθούν στο ηλεκτρικό δίκτυο.
Υδροηλεκτρική Ενέργεια	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none">• Είναι πρακτικά ανεξάντλητη• Συμβάλλει στη μείωση της εξάρτησης από συμβατικούς ενεργειακούς πόρους,<ul style="list-style-type: none">○ Μπορεί να αποτελέσει πυρήνα για την αναζωογόνηση οικονομικά και κοινωνικά υποβαθμιζόμενων περιοχών○ Συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη, με την προώθηση σχετικών επενδύσεων.• Παράγει αμελιτέας έντασης ατμοσφαιρικούς ρύπους και θόρυβο.
Εφαρμογές	<ul style="list-style-type: none">• Οι εφαρμογές αφορούν σε μεγάλες μονάδες

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

	παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και όχι σε μικρού μεγέθους οικιακές υδρογεννήτριες.
Βιομάζα	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none">• Είναι ανανεώσιμο υλικό.○ Παράγεται σε όλες τις χώρες του κόσμου.○ Είναι εύκολα προσιτή.○ Η παραγωγή και χρησιμοποίηση της βιομάζας δεν μολύνει το περιβάλλον με τοξικές ουσίες.
Εφαρμογές	<ul style="list-style-type: none">• Στον οικιακό τομέα, η κύρια χρήση της βιομάζας αφορά στην καύση της για θέρμανση και παραγωγή ζεστού νερού.• Για την καύση της βιομάζας μπορούν να χρησιμοποιηθούν:<ul style="list-style-type: none">i. τυπικό τζάκι με απόδοση 20-30%,ii. ενεργειακό τζάκι (που θερμαίνει και άλλους χώρους ή νερό) με απόδοση 80-85%,iii. σόμπα ξύλου ή pellets με απόδοση 90%,iv. λέβητας ξύλου ή pellets για κεντρική θέρμανση με απόδοση 70-90%.
Γεωθερμική Ενέργεια	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none">• Εξοικονόμηση: μείωση του κόστους θέρμανσης ως και 70% και του κόστους ψύξης έως και 50%○ Περιβάλλον: εκμετάλλευση στο έπακρο της αποτελεσματικότητας άλλων ΑΠΕ.○ Αξιοπιστία: μεγαλύτερη διάρκεια από τα συμβατικά.○ Συντήρηση: δεν παρουσιάζουν βλάβες μετά από παρατεταμένη χρήση.
Εφαρμογές	<ul style="list-style-type: none">• Αξιοποίηση της θερμότητας της γης.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

	<ul style="list-style-type: none">• Αφαίρεση της θερμότητας από το έδαφος το χειμώνα• Αφαίρεση θερμότητας από το κτίριο το καλοκαίρι.• Η κυριότερη θερμική χρήση αφορά στην θέρμανση θερμοκηπίων.• Χρησιμοποίηση στις υδατοκαλλιέργειες, όπου εκτρέφονται υδρόβιοι οργανισμοί• Χρησιμοποίηση και για τηλεθέρμανση, δηλαδή θέρμανση συνόλου κτιρίων, οικισμών, χωριών ή και πόλεων.
Ηλιακή Ενέργεια	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none">• Παράγουν απευθείας ηλεκτρικό ρεύμα.• Μπορούν να ενσωματωθούν στην αρχιτεκτονική των κτιρίων και να χρησιμοποιηθούν ως δομικά στοιχεία τους.• Έχουν μεγάλη διάρκεια ζωής με ελάχιστες απαιτήσεις συντήρησης.
Εφαρμογές	<ul style="list-style-type: none">• Φωτοβολταϊκά Συστήματα:<ul style="list-style-type: none">i. Αυτόνομα: η παραγόμενη ενέργεια καταναλώνεται εξολοκλήρου από την κατοικία,ii. Συνδεδεμένα: η κατοικία είναι συνδεδεμένη με το ηλεκτρικό δίκτυο της περιοχής.<ul style="list-style-type: none">○ Θερμικά Ηλιακά Συστήματα: τα Θερμικά Ηλιακά Συστήματα (ΘΗΣ) εκμεταλλεύονται την ηλιακή ακτινοβολία για:<ul style="list-style-type: none">i. θέρμανση ζεστού νερού χρήσης,ii. θέρμανση ή / και κλιματισμό χώρων.
Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού Θερμότητας	

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none">○ Εγκατάσταση σε ενεργοβόρες βιομηχανίες, στον τριτογενή τομέα (νοσοκομεία, ξενοδοχεία, μεγάλα κτίρια, αθλητικά κέντρα, κ.λπ.)○ Κάλυψη των θερμικών και ηλεκτρικών αναγκών μιας αστικής περιοχής, μέσω συστημάτων τηλεθέρμανσης / τηλεψύξης.
Εφαρμογές	Στις συμβατικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής το 30-40% της χημικής ενέργειας του καυσίμου μετατρέπεται σε ηλεκτρισμό, ενώ το υπόλοιπο 60-70% αποβάλλεται στο περιβάλλον ως θερμότητα. Το μεγαλύτερο μέρος της θερμότητας αυτής μπορεί να ανακτηθεί και να χρησιμοποιηθεί επωφελώς, είτε σε βιομηχανικές διεργασίες, είτε για την κάλυψη θερμικών φορτίων στον οικιακό ή τριτογενή τομέα, αυξάνοντας το βαθμό εκμετάλλευσης της ενέργειας του καυσίμου στο 85-90% ή και περισσότερο.

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης – Τομέας Ενέργειας και Φυσικών Πόρων (<http://www.ypan.gr/ape/index.php?cat=home>)

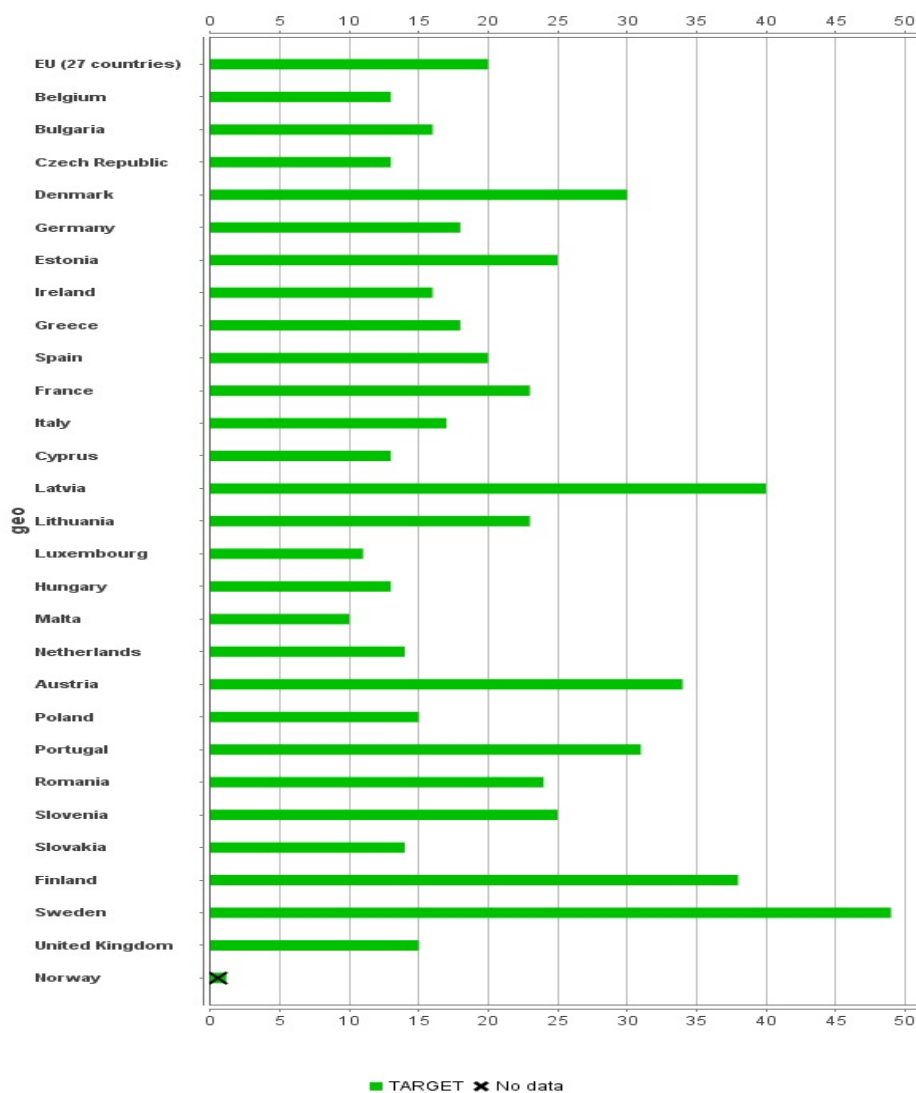
Αφού αναλύθηκαν οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας καθώς και τα κυριότερα πλεονεκτήματά τους και τις εφαρμογές τους, παρακάτω θα γίνει παρουσίαση, σύμφωνα με στοιχεία από την Eurostat, του ποσοστού κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ευρώπη, όπως φαίνεται από το γράφημα:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Διάγραμμα: Ποσοστό κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ευρώπη

Share of renewable energy in gross final energy consumption
%



Πηγή: Eurostat

Αναλύοντας το παραπάνω γράφημα, παρατηρούνται τα εξής στοιχεία:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

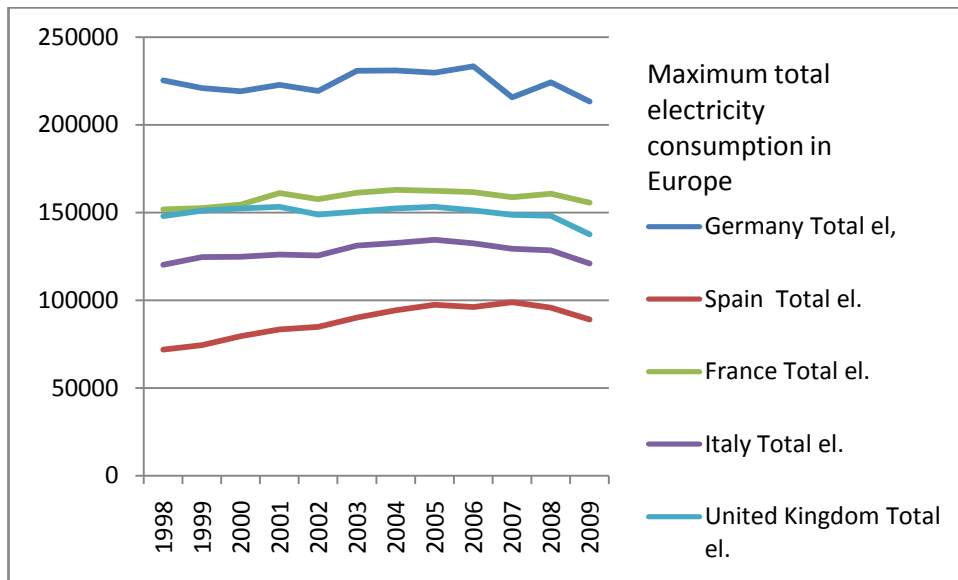
Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Οι Σκανδιναβικές χώρες δείχνουν να είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένες στη χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Σημειώνεται ότι η Σουηδία κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 (ΕΕ 27) με σχεδόν το 50% του ηλεκτρικού ρεύματος που χρησιμοποιείται να προέρχεται από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Η Φιλανδία καταλαμβάνει την δεύτερη θέση και η Δανία την τρίτη στην σχετική λίστα.
- Εντυπωσιακή είναι η επίδοση της Λετονίας η οποία χρησιμοποιεί Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας για να παράγει το 40% της χρησιμοποιούμενης ηλεκτρικής ενέργειας.
- Η πρώτη πεντάδα ολοκληρώνεται με την Αυστρία η οποία παράγει περίπου το 35% της ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.
- Από την άλλη πλευρά, η Μάλτα κατέχει το χαμηλότερο ποσοστό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (μόλις 10%), ενώ λίγο παραπάνω βρίσκεται το Λουξεμβούργο (περίπου 12%), η Ουγγαρία (περίπου 13%), και σχεδόν το ίδιο ποσοστό κατέχουν το Βέλγιο, η Τσεχία, η Κύπρος και η Σλοβακία.
- Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι οι βιομηχανικές Ευρωπαϊκές χώρες (Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία) κινούνται περίπου στον μέσο όρο της ΕΕ 27. Εξαίρεση αποτελεί το Ηνωμένο Βασίλειο το οποίο υπολείπεται τουλάχιστον 5 ποσοστιαίων μονάδων του μέσου όρου.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Διάγραμμα: Συνολική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας χωρών με το υψηλότερο πραγματικό ΑΕΠ



Πηγή δεδομένων: Eurostat

Σε συνέχεια των παραπάνω παρατίθεται το ανωτέρω γράφημα στο οποίο αναφέρεται ότι οι βιομηχανικές Ευρωπαϊκές χώρες είναι αυτές που καταναλώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά ηλεκτρικής ενέργειας. Βάσει των παραπάνω συμπεραίνεται ότι οι βιομηχανικές χώρες όχι μόνο καταναλώνουν τεράστια ποσά ενέργειας χρησιμοποιώντας ορυκτά καύσιμα, αλλά και ότι οι προσπάθειες που καταβάλλουν για την αξιοποίηση μεγαλύτερου ποσοστού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας δεν είναι αρκετές.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να τονιστεί το γεγονός πως οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας τείνουν στο σύνολο της Ευρώπης να αποτελούν μία σημαντική πηγή παροχής ενέργειας με τάση που αναμένεται να αυξηθεί στο πολύ κοντινό μέλλον.

4.3.2. Η πορεία της Ελλάδας

Μια γρήγορη ανασκόπηση στην πορεία της Ελλάδας εντοπίζει ότι η ελληνική οικονομία αρχίζει να αναπτύσσεται με ταχύτητα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο και τον εμφύλιο. Αν και φαίνεται μια κάμψη το 1980, από το 1995 η Ελλάδα παρουσιάζει μια συνεχή σύγκλιση σε σχέση με τις ανεπτυγμένες δυτικές χώρες. Στη δεκαετία του 1960 ξεπερνάει ακόμα και την Γερμανία στον ρυθμό της μεγέθυνσής της. Ωστόσο, μετά το 1980 η πορεία της είναι πτωτική και η κατάσταση φαίνεται να βελτιώνεται το 1989 και ακόμα περισσότερο τη διετία 1995 – 1996.

Το 2001 η χώρα εντάσσεται στην ευρωζώνη αποκτώντας την 1^η Ιανουαρίου του 2002 κοινό νόμισμα με τις υπόλοιπες έντεκα, τότε χώρες, το ευρώ. Το ακαθάριστο προϊόν της συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς άνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Μάλιστα, οι ετήσιοι ρυθμοί μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας φτάνουν το 4% και σε ορισμένες περιπτώσεις το 6%, όπως είναι φανερό και από το γράφημα 2.4. Σε αυτήτην πορεία συνετέλεσαν σημαντικά οι επενδύσεις που έγιναν σε υποδομές σχετιζόμενες με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, η ευκολία πρόσβασης σε πιστώσεις για καταναλωτικές δαπάνες καθώς επίσης και ο τουρισμός που ανήλθε στο 15% του ΑΕΠ. Οι παραπάνω λόγοι καθώς και η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων και οι επιχορηγήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτέλεσαν τους κύριους αναπτυξιακούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, μεγεθύνοντας την κατά 4,0% περίπου ετησίως μεταξύ των ετών 2003 και 2007.

Ωστόσο, παρατηρείται ότι από το 2006 και μετά οι ρυθμοί μεγέθυνσης του ΑΕΠ δεν είναι τόσο υψηλοί ενώ από το 2008 και έπειτα εντοπίζονται αρνητικοί ρυθμοί. Η ύφεση της οικονομίας κορυφώνεται από το 2009 και

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

μετά, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης, της συσσώρευσης χρέους κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, αφού ο δανεισμός της χώρας δεν αξιοποιούταν σε επενδύσεις, αλλά σε αύξηση των δημοσιών δαπανών και της κατανάλωσης δίχως την ύπαρξη μιας ισχυρής παραγωγικής βάσης. Έτσι η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 2% το 2009, με το έλλειμμα να φθάνει το 15,4% του ΑΕΠ.

Δυστυχώς, η Ελλάδα κατέχει την 81η θέση παγκοσμίως στις χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα πολιτικής και οικονομικής διαφθοράς επισημαίνοντας την χαμηλή ανταγωνιστικότητά της σε σχέση με τους υπόλοιπους Ευρωπαϊκές χώρες. Η κατάληξη της χώρας είναι παρόμοια με αυτή της Λετονίας, (αφού προκειμένου να επιτύχει τη διάσωσή της, χρειάστηκε να επιτύχει διμερή συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το 2010, ωστόσο δεν θα αναφερθούμε περαιτέρω, αφού η μελέτη μας για τις υπόλοιπες χώρες φτάνει έως το 2009).

Όσο αφορά την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας αν και η χώρα μας δεν είναι βιομηχανική, παρουσιάζει μία πιο υψηλή κατανάλωση συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με τις χώρες με την χαμηλότερη κατανάλωση. Η αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας είναι μόνιμη κατά τα τελευταία χρόνια κάτι το οποίο δεν δικαιολογείται από την παραγωγική βάση της χώρας.

Η ταυτόχρονη αύξηση του ΑΕΠ και της ηλεκτρικής ενέργειας που παρατηρείται στην Ελλάδα δείχνει ότι η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας αυξήθηκε από 87 kWh το 1952 σε 2113kWh το 1982, επιδεικνύοντας μια ετήσια μέση αύξηση του 11,3% (DonatosandMergos, 1991). Χαρακτηριστικό, παραμένει το γεγονός ότι στη χώρα η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στον βιομηχανικό τομέα μειώθηκε από το 46% στο 28%. Από την άλλη πλευρά, η κατανάλωση των νοικοκυριών σημείωσε

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αύξηση από το 29% στο 43% της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Παρ' όλα αυτά, και όπως φαίνεται στο γράφημα που ακολουθεί, η κατανάλωση στην ηλεκτρική ενέργεια έχει μείνει σχεδόν σταθερή και πολύ κάτω από τα 5000 ktoεκατά τα έτη 1998 – 2009.

Το σημαντικότερο συμπέρασμα στην περίπτωση της Ελλάδας είναι πως κατά τα έτη 1998 – 2009 ενώ η συνολική κατανάλωση αυξάνεται μόνιμα, η οικιακή κατανάλωση μένει στα ίδια επίπεδα.

Σύμφωνα με την 5^η Εθνική Έκθεση για το Επίπεδο Διεΐδυσης της Ανανεώσιμης Ενέργειας το έτος 2010 που συντάχτηκε από την Διεύθυνση Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας, της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας, του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (2009) και στην οποία αναφέρονται οι παρακάτω παράγραφοι, η κυριότερη πηγή για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας είναι ο εγχώριος λιγνίτης (70 εκατομμύρια τόνοι) που για το 2008 κάλυψε το 50,5% του συνόλου των αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια. Σημαντική θέση κατέχει και το πετρέλαιο, το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως για τη λειτουργία ηλεκτροπαραγωγικών εγκαταστάσεων των νησιωτικών συστημάτων που δεν συνδέονται με την ηπειρωτική χώρα σε ποσοστό 13%. Το 22,5% των αναγκών της ενέργειας καλύπτεται από το φυσικό αέριο, το οποίο εισάγεται από τη Ρωσία και σε μορφή LNG από την Αλγερία. Χαρακτηριστικό, ωστόσο, είναι το γεγονός πως το 2008, η υδραυλική ενέργεια συμμετείχε με ποσοστό 6%. Τέλος η αιολική ενέργεια, τα μικρά υδροηλεκτρικά έργα, η βιομάζα και τα φωτοβολταϊκά (Φ/Β) συμμετείχαν με ποσοστό 4,3%, ενώ οι εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας καλύπτουν το υπόλοιπο 5,6% .

Στον πίνακα και το γράφημα που ακολουθούν, παρουσιάζεται η ανάπτυξη της εγκατεστημένης ισχύος μονάδων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας ανά

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

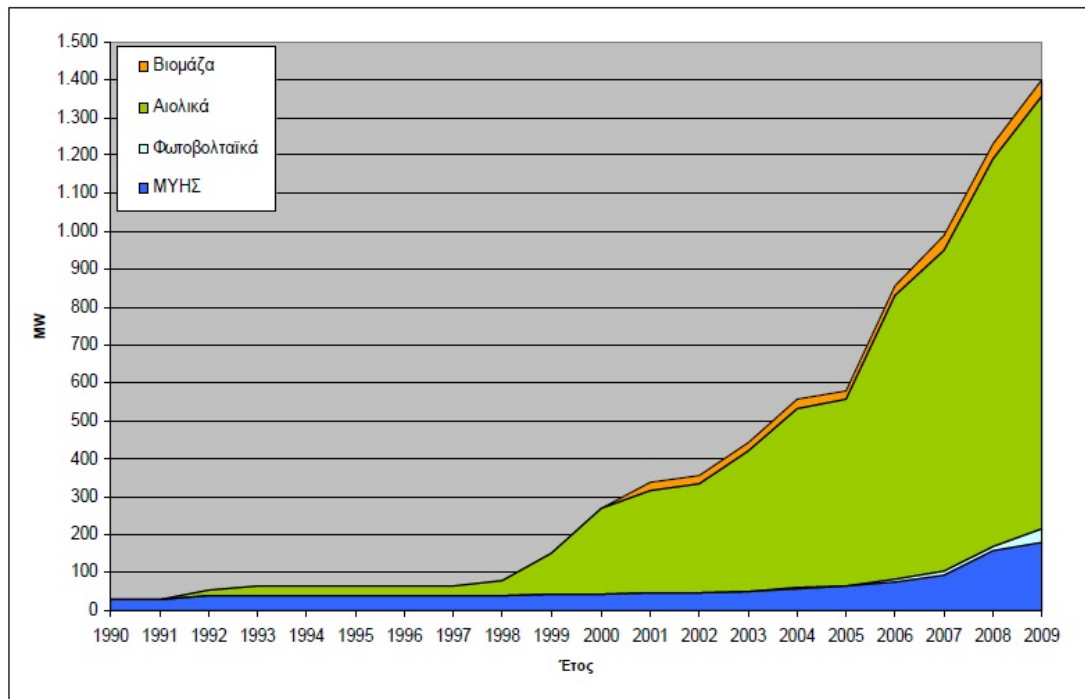
τεχνολογία, όπου και φαίνεται ότι για τα αιολικά και τα μικρά υδροηλεκτρικά έργα, ο ρυθμός ανάπτυξης παρέμεινε κατά μέσο όρο γύρω στο 20%.

Πίνακας: Εξέλιξη εγκατεστημένης ισχύς μονάδων ΑΠΕ την τελευταία δεκαετία

Εγκατεστημένη Ισχύς Ηλεκτρικής Ενέργειας (MW)										
Τεχνολογία ΑΠΕ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Σύνολο	269	338	355	444	556	581	855	989	1.232	1.398
ΜΥΗΣ	42	45	45	50	59	64	77	95	158	180
Φωτοβολταϊκά	0	1	1	1	1	1	5	9	12	37
Αιολικά	226	270	287	371	472	491	749	846	1.022	1.140
Βιομάζα	1	22	22	22	24	24	24	39	40	41

Πηγή: 5η Εθνική Έκθεση για το Επίπεδο Διεύθυνσης της Ανανεώσιμης Ενέργειας το Έτος 2010.

Διάγραμμα: Μερίδιο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην Ελλάδα



ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πηγή: 5η Εθνική Έκθεση για το Επίπεδο Διείσδυσης της Ανανεώσιμης Ενέργειας το Έτος 2010

Η ηλεκτροπαραγωγή από τις κλασσικές Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ελλάδα (χωρίς τα μεγάλα υδροηλεκτρικά) είναι της τάξης του 4,3% της συνολικής εγχώριας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας για το έτος 2008. Από το Σεπτέμβριο του 2009, τα φωτοβολταϊκά άρχισαν να αποτυπώνονται ως τεχνολογία με σημαντικά αυξανόμενη εγκατεστημένη ισχύ. Παράλληλα, ο μεγάλος ρυθμός ανάπτυξης, διατηρήθηκε για τις χρονιές 2010 και 2011 και αναμένεται να σταθεροποιηθεί σε χαμηλότερες τιμές ανάπτυξης μετά το 2012, κάτι στο οποίο όμως δεν θα αναφερθούμε περαιτέρω.

Συμπεριλαμβανόμενης και της υδραυλικής ενέργειας από μεγάλα υδροηλεκτρικά, η ηλεκτροπαραγωγή από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας το έτος 2008 ήταν της τάξης του 10,3% της συνολικής εγχώριας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Η αντίστοιχη εγκατεστημένη ισχύς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας το ίδιο έτος ήταν 4.293 MW. Ειδικότερα, τα 27MW εγκατεστημένων αιολικών πάρκων το 1997, έφθασαν τα 1022 MW στο τέλος του 2008. Τα μικρά υδροηλεκτρικά έφθασαν τα 158 MW στο τέλος του 2008 από 43 MW το 1997. Τέλος οι εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής από βιοαέριο του Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) στην Θεσσαλονίκη, καθώς και η συμπαραγωγή από βιοαέριο λυμάτων στα Λιόσια επεκτάθηκαν κατά 5MW και 9,7MW, αντίστοιχα, ανεβάζοντας έτσι το σύνολο της ηλεκτρικής ισχύος μαζί με την Ψυτάλλεια, σε 29,6 και 10,4 MW αντίστοιχα. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας το 2008, έφθασε τις 6,6 TWh περίπου και προήλθε κατά 63,2% από υδροηλεκτρικούς σταθμούς (4149 GWh), κατά 34,1% από αιολικά πάρκα (2242 GWh), κατά

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

2,6% (171 GWh) από βιοαέριο, ενώ υπήρχε και μικρή παραγωγή της τάξης των 5 GWh (ποσοστό 0,1%) από φωτοβολταϊκά.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η χρήση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην Ελλάδα γνωρίζει συνεχώς ανοδική πορεία και βάσει του συνεχώς μεταβαλλόμενου κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου, η πορεία αυτή θα συνεχιστεί για τα επόμενα χρόνια. Είναι σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι αρκετές επενδυτικές προτάσεις για δημιουργία μεγάλων έργων χρησιμοποίησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας έχουν ήδη κατατεθεί και βρίσκονται στο στάδιο παροχής των σχετικών αδειοδοτήσεων. Αυτά τα έργα θα έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και θα αποδεσμεύσουν σε μεγάλο ποσοστό την ανάγκη για χρήση ορυκτών υψηλής όχλησης όπως ο λιγνίτης.

Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα με μεγάλη ηλιοφάνεια και σημαντικά ρεύματα αέρα που της δίνουν την δυνατότητα να δημιουργήσει ακόμη περισσότερα αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα. Επιπλέον, ο βαθμός χρησιμοποίησης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην Ελλάδα, υπολείπεται μόλις μερικές μονάδες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα εισάγει ηλεκτρικό ρεύμα (αναφέρθηκε στην ανάλυση PEST της παραγράφου 2.2) αλλά και πετρέλαιο ώστε να παράγει ηλεκτρικό ρεύμα. Με την πιο εκτεταμένη χρήση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας οι δαπάνες του κράτους για τα παραπάνω κονδύλια θα μπορούν να ελαχιστοποιηθούν. Επιπλέον, οι μεγάλες επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας είναι ένας πολύ σημαντικός τρόπος εξόδου της χώρας από την κρίση όχι μόνο λόγω της μείωσης των εισαγωγών αλλά επίσης διότι οι εν λόγω επενδύσεις δημιουργούν έναν

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

αρκετά μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας καθώς επίσης και υψηλό βαθμό χρηματοροών.

4.4. Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας

4.4.1. Η αξία της μεταλλευτικής δραστηριότητας στην Ελληνική οικονομία

Η εξορυκτική δραστηριότητα υπάρχει όσο σχεδόν και ο άνθρωπος. Η εξόρυξη μεταλλευμάτων είναι μία από τις αρχαιότερες ανθρώπινες οικονομικές δραστηριότητες και έχει παίξει κυρίαρχο ρόλο στην μετάβαση του ανθρώπου από την πρωτόγονη εποχή στο σύγχρονο πολιτισμό. Παρ' όλα αυτά, η εξορυκτική δραστηριότητα έχει συνδεθεί με πολλά “μαύρα” κομμάτια της ανθρώπινης ιστορίας όπως είναι η δουλεία, οι κατακτητικοί πόλεμοι, η αποικιοκρατία και πιο πρόσφατα η μόλυνση του περιβάλλοντος.

Η Ελλάδα διαθέτει αρκετά μεγάλο ορυκτό πλούτο. Με βάση τα αποθέματα και το μεταλλικό περιεχόμενο σε βασικά και πολύτιμα μέταλλα η χώρα είναι από τις πλουσιότερες από πλευράς κοιτασμάτων περιφέρειες της Ευρώπης και μπορεί με την αξιοποίηση των κοιτασμάτων αυτών να δημιουργήσει όχι μόνο θέσεις εργασίας άμεσης απασχόλησης αλλά και σημαντικά έσοδα που θα λειτουργήσουν ευεργετικά για την ανάπτυξη της χώρας.

Αναφέρεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται ετησίως περισσότερους από 3 δισεκατομμύρια τόνους σε ορυκτές πρώτες ύλες που από τις οποίες η εισάγονται περίπου το 70%. Παρά τη σημερινή οικονομική ύφεση, η ζήτηση για τα ορυκτά προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα 5 με 10 χρόνια, ακόμη και αν τα επίπεδα ανακύκλωσης αυξηθούν. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

ενεργειακό πόλο μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, ιδιαίτερης σπουδαιότητας είναι το γεγονός ότι στον μεταλλευτικό πλούτο της χώρας υπάρχουν αρκετά ορυκτά τα οποία θεωρούνται κρίσιμα και στρατηγικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή βιομηχανία. Μερικά από αυτά είναι το Αντιμόνιο, τα Πλατινοειδή μέταλλα, οι Σπάνιες γαίες, το Γάλλιο και το Γερμάνιο, το Ίνδιο και ο Γραφίτης.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, αποτυπώνεται η σημασία της μεταλλευτικής δραστηριότητας στην Ελληνική οικονομία. Επιγραμματικά αναφέρεται ότι:

- Στον τομέα των μεταλλείων, των λατομείων και βασικών μεταλλουργιών, απασχολούνται άμεσα στην Ελλάδα, περισσότερο από 20 χιλιάδες εργαζόμενοι.
- Στον ίδιο τομέα οι έμμεσα απασχολούμενοι φτάνουν τους 90 χιλιάδες.
- Αν στους παραπάνω κλάδους συμπεριληφθούν και αυτοί της τσιμεντοβιομηχανίας και του σκυροδέματος, τότε ο κύκλος εργασιών των εν λόγω κλάδων αντιπροσωπεύει το 2% με 3% του ΑΕΠ της χώρας.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι ο συγκεκριμένος κλάδος είναι ένας πολύ σημαντικός τομέας για την οικονομία της Ελλάδας. Επιπλέον, η ποιότητα και η ποσότητα του ορυκτού πλούτου τον κατατάσσουν στους πιο σημαντικούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, αναφέρεται ότι στην Ελλάδα εντοπίζονται μεταλλικά ορυκτά με ειδικό στρατηγικό ενδιαφέρον (βωξίτης – αλουμίνιο, λατερίτης – νικέλιο), βιομηχανικά ορυκτά και μάρμαρα τα οποία αξιολογούνται σαν κορυφαία παγκοσμίως (περλίτης, χουντίτης,

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

ατταπουλίτης, λευκόλιθος, άστριος), ορυκτά με σημαντικές περιβαλλοντικές χρήσεις (διατομίτης, ζεόλιθος, μπεντονίτης, αμφιβολίτης, ελαφρόπετρα κλπ), αδρανή δομικά, πολλά υποσχόμενο γεωθερμικό δυναμικό, πετρέλαιο και φυσικό αέριο σε χερσαίους ή και υποθαλάσσιους ορίζοντες.

Αναφέρεται ότι η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα παραγωγής του Χουντίτη σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ είναι η πρώτη χώρα παραγωγής του Περλίτη, πρώτη στην εξαγωγή Μαγνησίτη (λευκόλιθου), επίσης είναι η δεύτερη χώρα παραγωγής της Κίσηρης και του Μπετονίτη.

Αν και προς το παρόν δεν παράγονται ακόμα μέταλλα υψηλής τεχνολογίας, όπως είναι το τιτάνιο, ο λευκόχρυσος, το λίθιο, το ρήνιο και το ταντάλιο, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει αυτή η προοπτική για το μέλλον της χώρας.

Είναι σημαντικό για την Ελλάδα να επικεντρωθεί στον ορυκτό της πλούτο ο οποίος προσφέρει όχι μόνο στο παρόν, αλλά αναμένεται να προσφέρει πολύ περισσότερα και στο άμεσο μέλλον στην οικονομία της χώρας. Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας είναι σημαντικός και πρέπει να διαχειριστεί στρατηγικά ώστε να αποκομιστούν οφέλη σε εθνικό επίπεδο.

Υπάρχει η προϋπόθεση σχεδιασμού και υλοποίησης μιας Εθνικής Πολιτικής, σταθερή στους στόχους της, που θα διασφαλίζει διαχρονικά τον εφοδιασμό της οικονομίας με ορυκτούς πόρους. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να στοχεύει στην ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα στον τομέα αυτό, να εναρμονίζεται με άλλες τομεακές πολιτικές, να συμφωνεί εμπράκτως με τις περιβαλλοντικές επιταγές και τις βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Ο κλάδος της οικονομίας των μεταλλίων στην Ελλάδα ουσιαστικά εγκαταλείφθηκε σε μεγάλο μέρος μετά την μεταπολίτευση. Ενώ η Ελλάδα είχε να επιδείξει σημαντική δραστηριότητα στον τομέα της εξόρυξης ορυκτών, από τα χρόνια του μεσοπολέμου, η Ελληνική οικονομία στράφηκε σε άλλους τομείς για να βασίσει την ανάπτυξή της οι οποίοι όπως αποδείχθηκε περίτρανα δεν ήταν ούτε τόσο ανταγωνιστικοί, αλλά ούτε και τόσο σταθεροί. Η επανενεργοποίηση της εξορυκτικής δραστηριότητας είναι μεγάλης σπουδαιότητας για την Ελληνική οικονομία στην προσπάθειά της για έξοδο από την ύφεση. Σε διαφορετική περίπτωση τα δισεκατομμύρια του ορυκτού πλούτου θα παραμείνουν για πάντα θαμμένα.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, ο Υφυπουργός Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, κύριος Γιάννης Μανιάτης παρουσίασε τους άξονες πολιτικής του Υπουργείου για την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της χώρας στο 2ο Διεθνές Συνέδριο με τίτλο: «Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας: κύριος μοχλός οικονομικής ανάπτυξης».

Σύμφωνα με τον κύριο Υφυπουργό, η πολιτική για την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου χωρίζεται σε 6 άξονες οι οποίοι είναι οι εξής:

1. Η εθνική πολιτική για τον ορυκτό πλούτο αποτελεί βασικό συστατικό της συνολικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας.
2. Απαιτείται η διαμόρφωση και επικαιροποίηση του εθνικού, του περιφερειακού και του ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού, καθώς και η διαμόρφωση συγκεκριμένων πολιτικών χρήσεων γης, με βάση τόσο τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες, όσο και ασφαλώς τη γεωγραφική θέση των κοιτασμάτων πρώτων υλών που έχει χωροθετήσει η ίδια η φύση.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

3. Εργαλείο πολιτικής αποτελεί η κωδικοποίηση και ο εκσυγχρονισμός της Λατομικής και Μεταλλευτικής νομοθεσίας με την υιοθέτηση των βέλτιστων διεθνών πρακτικών αδειοδότησης.
4. Ουσιώδης προϋπόθεση ανάπτυξης της εξορυκτικής δραστηριότητας είναι η προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και η αποδοχή των επενδύσεων από τις τοπικές κοινωνίες.
5. Απαιτείται η χρηματοδοτική και θεσμική ενίσχυση της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας σε όλα τα στάδια των εξορυκτικών δραστηριοτήτων.
6. Είναι αναγκαία η μέγιστη αποδοτικότητα στη χρήση των Ορυκτών Πρώτων Υλών.

Επίσης, ο κύριος Μανιάτης παρουσίασε μια σειρά επιπλέον μέτρων όπως η απλούστευση των αδειοδοτίσεων, η αναμόρφωση της Μεταλλευτικής νομοθεσίας, η καταγραφή και αξιολόγηση πάνω από 120 Δημόσιων Μεταλλευτικών Χώρων, με σκοπό την πλήρη αξιοποίησή τους και η δημιουργία ολοκληρωμένου Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών, που θα ονομάζεται: «Εθνικό Μεταλλευτικό Κτηματολόγιο».

Η ομιλία του Υφυπουργού κατέληξε ως εξής:

«Ο Ορυκτός μας Πλούτος αποτελεί αναπτυξιακή ελπίδα για τον τόπο, που θα πρέπει να αξιοποιηθεί με στοχευμένη Εθνική Πολιτική εντός του πλαισίου πολιτικής της Ε.Ε. Αν η Ελληνική Πολιτεία καταφέρει να εφαρμόσει πολιτική αξιοποίησης του μεταλλευτικού δυναμικού της χώρας με σεβασμό στο περιβάλλον και στο πλαίσιο των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, θα έχει κερδίσει ένα μεγάλο αναπτυξιακό στοίχημα και θα έχει δημιουργήσει μια μεγάλη ελπίδα και προοπτική, ώστε να ξεπεράσει τα σημερινά αδιέξοδα».

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

4.4.2. Στοιχεία για την εκτίμηση του ορυκτού πλούτου της Ελλάδας

Σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών, η συνολική αξία των μετρημένων μεταλλευτικών αποθεμάτων στην Ελλάδα είναι 79 δισεκατομμύρια ευρώ. Συμπληρωματικά, υπάρχουν επιβεβαιωμένα κοιτάσματα πετρελαίου τα οποία υπολογίζονται γύρω στα 250 με 300 εκατομμύρια βαρέλια και εντοπίζονται σε τρεις ξεχωριστές τοποθεσίες (οικόπεδα) που βρίσκονται στον Πατραϊκό Κόλπο, στα Ιωάννινα και στο Κατάκολο. Τα εν λόγω κοιτάσματα μπορούν να αγγίξουν την αξία των 20 δισεκατομμυρίων ευρώ σε βάθος 15ετίας ή και 20ετίας.

Επιπλέον, υπάρχουν μη επιβεβαιωμένες εκτιμήσεις επιστημόνων οι οποίες μιλούν για κοιτάσματα φυσικού αερίου στον υποθαλάσσιο χώρο και στο υπέδαφος της Κρήτης τα οποία ίσως και να φτάνουν την αξία των 300 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Σύμφωνα με τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας είναι τεράστιος και αναμένει αξιοποίησης η οποία θα ωθήσει την οικονομία προς την ανάπτυξη, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα επιφέρει πολύ σημαντικά έσοδα στη χώρα.

4.4.2.1. Μεταλλεύματα

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω το Ινστιτούτο Γεωλογικών Μεταλλευτικών Ερευνών εκτιμά ότι η συνολική αξία των μετρημένων μεταλλευτικών αποθεμάτων στη χώρα είναι σχεδόν 80 δισεκατομμύρια ευρώ.

Ειδικότερα πρόκειται για 23,5 εκατομμύρια τόνους νικελίου, βωξίτη, χρωμίου, χρυσού, αργύρου, χαλκού, μόλυβδου και ψευδάργυρου.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Υπολογίζεται ότι το αποθεματικό δυναμικό των κυριότερων μετάλλων της χώρας ανέρχεται στα 40,2 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ γύρω στα 37 δισεκατομμύρια ευρώ εκτιμάται η αξία των κοιτασμάτων της Αλουμίνιας.

Η μεταλλευτική αξία των βεβαιωμένων αποθεμάτων νικελίου, ψευδαργύρου, μολύβδου, χαλκού, χρυσού και αργύρου στη Μακεδονία και Θράκη, με βάση την ενεργό μεταλλευτική παραγωγή, τις επενδύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη και τις τρέχουσες τιμές των μετάλλων, ανέρχεται περίπου σε 27,6 δισεκατομμύρια ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περιοχές αυτές συγκαταλέγονται στις πιο πλούσιες της Ευρώπης.

Το ενδιαφέρον της αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου της χώρας είναι σημαντικό τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό – περιφερειακό επίπεδο. Από τη μία πλευρά η εθνική οικονομία θα ωθηθεί από τα μεγάλα έσοδα σε βάθος χρόνου που μπορεί της αποφέρει η εξόρυξη των μεταλλευμάτων, από την άλλη η τοπική οικονομία μπορεί να ωφεληθεί από την αύξηση της απασχόλησης. Επίσης, θα πρέπει να γίνει συνδυασμός άμεσης ανάγκης αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου με τις διεθνείς οικονομικές και βιομηχανικές εξελίξεις:

- Τα σημαντικά αποθέματα χρυσού στη Βόρεια Ελλάδα (βεβαιωμένο το αποθεματικό δυναμικό περίπου 420 τόνων χρυσού στη Μακεδονία και στη Θράκη) θα πρέπει να συνδυαστούν με το παρατεταμένα ευνοϊκό παγκόσμια οικονομικό περιβάλλον για την αγορά χρυσού.
- Τα κοιτάσματα χαλκού στην κεντρική Μακεδονία, θα πρέπει να συνδυαστούν με τη δυναμική καταναλωτική παρουσία του μετάλλου.
- Τα κοιτάσματα μολύβδου, ψευδάργυρου και αργύρου στη Βόρεια Ελλάδα, θα πρέπει να συνδυαστούν κυρίως με ότι αφορά στη

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση και σταθερή τιμαριθμική τους παρουσία.

- Το νικέλιο θα πρέπει να συνδυαστεί με τη στρατηγική θέση που κατέχει η Ελλάδα στη μεταλλευτική παραγωγή της Ευρώπης (περίπου 86% της ευρωπαϊκής παραγωγής).
- Ο βωξίτης, θα πρέπει να συνδυαστεί κυρίως λόγω με τη γνωστή παραδοσιακή και παγκόσμια δυναμική και σταθερότητα που αντιπροσωπεύει. Επιπλέον περίπου το 65% της ευρωπαϊκής παραγωγής προέρχεται από την Ελλάδα.

Το ελληνικό υπέδαφος κρύβει ιδιαίτερα μεγάλα κοιτάσματα από άγνωστα ορυκτά, με πληθώρα εφαρμογών τόσο στη βιομηχανία όσο και στην καθημερινότητα. Τα μεταλλεύματα, που βρίσκονται σε διάφορες περιοχές της χώρας, έχουν κεντρίσει το επενδυτικό ενδιαφέρον διεθνών μεγάλων εταιρειών του εξορυκτικού κλάδου.

Πέρα από τους ξένους επενδυτές, αρκετές ελληνικές εξορυκτικές επιχειρήσεις διατηρούν ζωντανή την εγχώρια παραγωγή μεταλλευμάτων, με μεγάλα οφέλη για την οικονομία, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτής της παραγωγής, κατευθύνεται σε εξαγωγές.

Ορισμένα από τα κύρια ορυκτά της Ελλάδας είναι:

1. Άστριοι

Οι άστριοι και χαλαζίες είναι ορυκτά που χρησιμοποιούνται κυρίως σε είδη υγιεινής και στην υαλουργία. Οι υαλουργικές χρήσεις του χαλαζία περιλαμβάνουν μπουκάλια, πιάτα, παράθυρα, fiberglass και ειδικά γυαλιά. Στην Ελλάδα, η εταιρεία που εκμεταλλεύεται τα εν λόγω κοιτάσματα είναι η ΜΕΒΙΟΡ η οποία εδρεύει στον Λαγκαδά Θεσσαλονίκης. Από τα μέσα του

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

2006, το πλειοψηφικό πακέτο μετοχών της εταιρείας ανήκει στην ολλανδική εταιρεία MineralPlus, θυγατρική του ομίλου SIBELCO.

Η παραγωγή αστριών και χαλαζιών καλύπτει εξ' ολοκλήρου τις ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας, και οι εξαγωγές κατευθύνονται κυρίως προς τη Γερμανία. Η παραγωγή και διάθεση αστριών για το 2011 ανήλθε στους 10.250 τόνους. Παρ' όλα αυτά υπήρξε σημαντική πτώση στην παραγωγή η οποία οφείλεται ιδιαίτερα στην οικονομική κρίση.

2. Ο Ατταπουλγίτης

Τα μεγαλύτερα αποθέματα ατταπουλγίτη εντοπίζονται στα Γρεβενά. Το συγκεκριμένο ορυκτό είναι μια σπάνια μορφή ελαφροβαρούς αργίλου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το κοίτασμα των Γρεβενών, το οποίο ξεπερνά τους 20 εκατομμύρια τόνους, αποτελεί το μοναδικό στην Ευρώπη κι ένα από τα μεγαλύτερα παγκοσμίως. Το συγκριμένο ορυκτό μπορεί να θεωρηθεί πολύ-χρηστικό μιας και βρίσκει εφαρμογές από τη βιομηχανία μέχρι και την κτηνοτροφία.

Τα ελληνικά αποθέματα ατταπουλγίτη εκμεταλλεύεται η εταιρεία ΓΕΩΕΛΛΑΣ. Η εταιρεία, παρά την οικονομική κρίση, κατόρθωσε το 2011 να έχει αυξητική πορεία, αναπτύσσοντας την παραγωγή της κατά 10% σε σχέση με το 2010 (34.000 τόνοι).

3. Η Κίσηρις

Κίσηρις είναι η επιστημονική ονομασία της ελαφρόπετρας και αποτελεί ένα ορυκτό που στη χώρα μας παράγεται αποκλειστικά στη νησίδα Γυαλί, από την εταιρεία Λάβα Μεταλλευτική και Λατομική. Η εταιρεία ανήκει, ως θυγατρική του Ηρακλή, στον γαλλικό όμιλο Lafarge και παρουσιάζει

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Η ελαφρόπετρα χρησιμοποιείται στις κατασκευές, σε γεωτεχνικά έργα, στις καλλιέργειες και τη βιομηχανία.

Η παραγωγή ελαφρόπετρας το 2011 αν και παρουσίασε αύξηση, παραμένει ακόμη σε διαχρονικά χαμηλά επίπεδα, κυρίως λόγω της κάμψης της εγχώριας οικοδομικής και κατασκευαστικής δραστηριότητας. Σε αντίθεση με την Ελλάδα, οι εξαγωγικές προοπτικές του ορυκτού στις αγορές της Δυτικής Ευρώπης και των ΗΠΑ εμφανίζονται θετικές.

4. Ο Ολιβίνης

Ο ολιβίνης είναι ένα ορυκτό με ευρείες βιομηχανικές χρήσεις στους κλάδους των πυριμάχων, των λειαντικών, της χαλυβουργίας, της διαχείρισης όξινων αποβλήτων κ.ά. Στην Ελλάδα ολιβίνης εξορύσσεται και παράγεται στα Γρεβενά, από την εταιρεία ΘΕΡΜΟΛΙΘ Α.Ε. Πρόσφατα εξαγοράστηκε από τον όμιλο της Βιοχάλκο.

5. Ο Χουντίτης

Ο χουντίτης προέρχεται από ιζηματογενείς αποθέσεις ορυκτών του μαγνησίου. Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα που παράγει το ορυκτό το οποίο εντοπίζεται στην περιοχή της Κοζάνης. Χρησιμοποιείται, μεταξύ άλλων, ως πρόσθετο στο υλικό κατασκευής των καλωδίων και των πλαστικών, για επιβράδυνση της φωτιάς σε περίπτωση ανάφλεξης.

Στην αγορά χρησιμοποιείται ως μείγμα με τον υδρομαγνησίτη και θεωρείται φιλικό στο περιβάλλον, διότι δεν δημιουργεί τοξικές αντιδράσεις, ενώ έχει δοκιμαστεί με επιτυχία ως επιβραδυντικό των δασικών πυρκαγιών.

Στην παραγωγή ορυκτού χουντίτη δραστηριοποιείται η εταιρεία Λευκά Ορυκτά Α.Ε., θυγατρική της ολλανδικής Ankerroot, που και αυτή πλέον

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

έχει εξαγοραστεί από τη SIBELCO. Η εταιρεία επεξεργάζεται και παράγει αργό και τελικό προϊόν, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων εξάγονται.

Η εξόρυξη πρωτογενούς υλικού ανήλθε το 2011 σε 23.800 τόνους. Και η Λευκά Ορυκτά κατάφερε να έχει σταθερά ανοδικές τάσεις στις πωλήσεις της (3,96%), ενώ η παγκόσμια αγορά, στην οποία απευθύνεται κυρίως, δίνει θετικά σημάδια και για τη χρονιά που διανύουμε.

6. Ο Λευκόλιθος, τα μαγνησία και οι πυρίμαχες μάζες

Ο λευκόλιθος και τα μαγνησιακά προϊόντα, βρίσκουν εφαρμογή στην βιομηχανία και χρησιμοποιούνται στην επένδυση εσωτερικών φούρνων οικιακής χρήσης, στην κατασκευή πυρίμαχων σκευών, μέχρι και στους φούρνους στις τσιμεντοβιομηχανίες και χαλυβουργίες και από την κατασκευή λιπασμάτων και τη φαρμακοβιομηχανία μέχρι την κατασκευή ελαστικών.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται δύο εταιρείες, η Ελληνικοί Λευκόλιθοι και η BIOMAGN. Οι Ελληνικοί Λευκόλιθοι είναι η μοναδική παραγωγός μαγνησίας με ετήσια παραγωγή της τάξης των 400.000 με 450.000 τόνων λευκόλιθου και 180.000 με 200.000 τόνων τελικών προϊόντων. Η παραγωγή της κατευθύνεται σε ποσοστό 93% στο εξωτερικό. Η BIOMAGN διαθέτει 18 κοιτάσματα λευκόλιθου με αποθέματα υψηλής ποιότητας που ανέρχονται περίπου στους 16 εκατομμύρια τόνους.

4.4.2.2. Πετρέλαιο (υδρογονάνθρακες)

Η Ελλάδα έχει ξεκινήσει την διαδικασία έρευνας υδρογονανθράκων στη Δυτική Ελλάδα. Οι τρεις περιοχές που εντοπίζονται τα κοιτάσματα είναι ο Πατραϊκός Κόλπος, τα Ιωάννινα και το Κατάκολο με εκτιμήσεις για 250 με 300 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Σύμφωνα με στοιχεία το ιστορικό των τριών οικοπέδων είναι:

- Στον Πατραϊκό Κόλπο οι σχετικά πρόσφατες σεισμικές έρευνες στην έχουν εντοπίσει ενδιαφέρουσες πετρελαιοπιθανές γεωλογικές δομές. Τα εκτιμώμενα απολήψιμα αποθέματα είναι της τάξης των 200 εκατομμυρίων βαρελιών.
- Στην Ήπειρο, βόρεια των Ιωαννίνων, εντοπίζεται η δεύτερη ενδιαφέρουσα περιοχή η οποία βρίσκεται σε ορεινό ανάγλυφο. Εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί υψηλού κόστους σεισμική και γεωτρητική έρευνα για τον εντοπισμό πετρελαιοπιθανών γεωλογικών στόχων σε μεγάλα βάθη (> 4.000 μ.). Οι πρώτες εκτιμήσεις για τα αποθέματα ανέρχονται σε 50 με 80 εκατομμύρια βαρέλια.
- Το 1982 εντοπίστηκε στο Δυτικό Κατάκολο κοίτασμα πετρελαίου με εκτιμώμενα αποθέματα 3 εκατομμύρια βαρέλια σε βάθος περίπου 2.500 μέτρων. Το κοίτασμα απέχει περίπου 3,5 χιλιόμετρα από το ακρωτήριο Κατάκολο.

4.4.2.3. Το φυσικό αέριο

Απόψεις επιστημόνων μιλούν για ένα τεράστιο κοίτασμα φυσικού αερίου στον υποθαλάσσιο χώρο και στο υπέδαφος της Κρήτης. Το συγκεκριμένο κοίτασμα εκτιμάται ότι μπορεί να ανέρχεται ακόμη και στα 300 δισεκατομμύρια ευρώ. Παρ' όλα αυτά δεν υπάρχουν επίσημα αποτελέσματα σεισμικών ερευνών.

4.4.2.4. Διεθνές ενδιαφέρον

Σε συνέχεια των παραπάνω, μεγάλο ενδιαφέρον εντοπίζεται για τα αποτελέσματα των σεισμικών ερευνών τόσο στο Ιόνιο Πέλαγος όσο και νότια της Κρήτης. Ο Υφυπουργός Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, κύριος Γιάννης Μανιάτης έκανε γνωστό ότι στόχος

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

είναι να δοθούν σε διεθνή διαγωνισμό 10 με 15 οικόπεδα, σύμφωνα βέβαια και με τα αποτελέσματα που θα δείξουν οι σεισμικές έρευνες. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι το υπέδαφος της Ελλάδας “κρύβει” μεγάλα κοιτάσματα ορυκτού πλούτου. Εξάλλου ο κύριος Μανιάτης έχει επιβεβαιώσει τις πληροφορίες για τις συζητήσεις που γίνονται με μεγάλες ξένες πετρελαϊκές εταιρείες, όπως η αμερικανική Noble και η ισραηλινή Delek.

Πηγές: Capital, 2012, Ποιοι «ποντάρουν» στα άγνωστα ελληνικά ορυκτά, Γ.Μανιάτης: «αναπτυξιακή ελπίδα ο ορυκτός πλούτος» Econews, 2012, Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας, NewsNow 23/04/2012, Ζαφειράτος, Ι., 2011, Καραγεώργου, Έφη, 2011, Κολωνάς, Χρ., 2012, Λυγερός, Ν., 2012, Ο ορυκτός Πλούτος και ο κόσμος, 08/10/2010, Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, 01/11/2011, Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων στην Ελλάδα (II), 04/11/2011, Τζεφέρης, Γ., Π., 2012, Τζεφέρης, Π., 2012, Τζεφέρης, Π., 2011, Τζεφέρης, Π., 2011, Τσιραμπίδης, Αν., και Φιλιππίδης, Αν., 2011,

,

4.5. Προσέλκυση επενδύσεων μεγάλων έργων

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει μια αρκετά σύντομη αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο του fasttrack, στη συνέχεια θα καταγραφούν τα επενδυτικά σχέδια που έχουν ενταχθεί ή πρόκειται να ενταχθούν στις διαδικασίες ταχείας αδειοδότησης και τέλος θα γίνει μια αποτίμηση των αποτελεσμάτων.

4.5.1. Το Νομοθετικό Πλαίσιο του FastTrack

Ο νέος Νόμος για τις διαδικασίες ταχείας αδειοδότησης που ψηφίστηκε από το Ελληνικό κοινοβούλιο στις 23/11/2010 (Ν.3894/2010: «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων») και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 2/12/2010 (ΦΕΚ 204 / Α' / 02.12.2010),

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

καθορίζει ευέλικτες διαδικασίες για τη γρήγορη έκδοση αδειών υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων στην Ελλάδα σε τομείς που αφορούν στη βιομηχανία, στην ενέργεια, στον τουρισμό, στην υψηλή τεχνολογία και στην καινοτομία.

Ο νόμος 3894/2010 μεταξύ άλλων ορίζει τη σύσταση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων (ΔΕΣΕ) και προβλέπει τις αρμοδιότητές της, καθώς επίσης, ανακεφαλαιώνει το πλαίσιο λειτουργίας της ανώνυμης εταιρείας “Επενδύστε στην Ελλάδα ΑΕ” και ουσιαστικά θα “ξεκλειδώσει” διαδικασίες εξπρές για την αδειοδότηση μεγάλων έργων με την έκδοση όλων των απαιτούμενων αδειών μέσα σε διάστημα ακόμη και μόλις τριών μηνών από την υποβολή των φακέλων των επενδυτικών σχεδίων.

Για την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων θα πρέπει να πληρείται τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω κριτήρια:

- Το συνολικό κόστος της επένδυσης να είναι άνω των 200.000.000 ευρώ,
- Το συνολικό κόστος της επένδυσης να είναι άνω των 75.000.000 ευρώ και ταυτόχρονα από την επένδυση να δημιουργούνται τουλάχιστον 200 νέες θέσεις εργασίας,
- Ετήσια επένδυση τουλάχιστον 1 εκατομμυρίου ευρώ σε έργα υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας, ανεξαρτήτως του συνολικού ποσού της επένδυσης.

(Μανιφάβα, Δ., 2010)

4.5.2. Πως Λειτουργεί το FastTrack

Η ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας του Βήματος, κάνει αναφορά στον τρόπο λειτουργία του fasttrack:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Παραδείγματα για τη λειτουργία της διαδικασίας ταχεία αδειοδότησης μπορούν να δοθούν πολλά. Εδώ, θα γίνει η ανάλυση μιας αμιγώς ιδιωτικής επένδυσης και ενός παραδείγματος ιδιωτικής επένδυσης στο πλαίσιο συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Αρχικά θα γίνει εστίαση στον τρόπο λειτουργίας. Θεωρείται ότι ένας επενδυτής επιθυμεί να κάνει μια επένδυση σε ιδιωτικό χώρο. Πρώτον, το fasttrack μπαίνει σε λειτουργία μόνο εφόσον ο επενδυτής επιθυμεί την ένταξή του σε αυτό – και μπορεί με βάση τα κριτήρια υπαγωγής – Αν δεν επιθυμεί, ο ιδιώτης επενδυτής θα ακολουθήσει τις διαδικασίες που προβλέπει το νομικό πλαίσιο που αφορά την κατηγορία της επένδυσής του. Από την άλλη εφόσον επιθυμεί να εντάξει της επένδυσή του στο fasttrack, τότε προετοιμάζει ένα αναλυτικό επιχειρησιακό σχέδιο, στο οποίο τεκμηριώνει την τεχνική και χρηματοοικονομική αξιοπιστία της επένδυσής του με βάση τις απαιτήσεις του νόμου, το οποίο και υποβάλλει, μαζί με το τέλος που προβλέπει ο νόμος, στην Επενδύστε στην Ελλάδα ΑΕ (InvestinGreece).

Η InvestinGreece εντός 15 ημερών αξιολογεί το σχέδιο και εισηγείται στη ΔΕΣΕ για την υπαγωγή του στο fasttrack. Εφόσον εγκριθεί από τη ΔΕΣΕ, ο επενδυτής καταβάλλει στην InvestinGreece τα προβλεπόμενα από τον νόμο τέλη διαχείρισης και εγγυήσεις και η InvestinGreece λειτουργεί υποστηρικτικά στον επενδυτή ως Υπηρεσία μιας στάσης (one-stop-shop) προκειμένου αυτός να λάβει τις απαραίτητες άδειες και να προχωρήσει στην υλοποίηση της επένδυσής του.

Για παράδειγμα, ένα μεγάλο τουριστικό ακίνητο στην αρμοδιότητα της εταιρείας Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα ΑΕ (ETA) του υπουργείου Πολιτισμού, π.χ. ακίνητο Αφάντου και Τσαμπίκας στη Ρόδο, για το οποίο έχουν ενδιαφερθεί και επενδυτές. Μέχρι πρότινος η μόνη διαθέσιμη

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

διαδικασία στο Δημόσιο ήταν να αναθέσει στην ΕΤΑ να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να κάνει «επισκόπηση επενδυτικού ενδιαφέροντος» (marketsounding), να προσλάβει μέσω διαγωνισμών μελετητές και συμβούλους για να υποστηρίξουν το έργο, να προβεί σε όλες τις ενέργειες ωρίμανσης της επένδυσης, να σχεδιάσει έναν δημόσιο διαγωνισμό, να προβεί στην υλοποίησή του και να καταλήξει μέσω ενός διαγωνισμού που περιλαμβάνει υποκειμενικές τεχνικές αξιολογήσεις μιας επιτροπής στελεχών της ΕΤΑ και εξωθεσμικών μελών σε ένα αποτέλεσμα το οποίο στη συντριπτική του πλειονότητα προσβάλλεται από τους υπόλοιπους διαγωνιζομένους στα δικαστήρια. Το αποτέλεσμα όπως γίνεται αντιληπτό ήταν χρονοβόρο και αναποτελεσματικό.

Ο μέσος χρόνος ολοκλήρωσης (εφόσον υπάρχει ολοκλήρωση) μιας τέτοιας διαδικασίας στο Δημόσιο έχει υπολογιστεί σε περίπου δύο με δύομισι χρόνια την τελευταία δεκαπενταετία. Με το fasttrack το Δημόσιο έχει μια δεύτερη επιλογή, ταχύτερη και πιο ξεκάθαρη. Εφόσον ο υπουργός Πολιτισμού (ή ο υπουργός Επικρατείας) εισηγηθεί στη ΔΕΣΕ και αυτή το εγκρίνει, τότε το έργο που αφορά «τη στρατηγική επένδυση για την ανάπτυξη της Αφάντου ή/και της Τσαμπίκας μέσω συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα» εντάσσεται στο fasttrack. Η ένταξή του αυτομάτως σηματοδοτεί τη διαδικασία προώθησης: διεθνής ανοικτός διαγωνισμός στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, με βάση τη συμφορότερη από οικονομικής άποψης προσφορά και χωρίς την παρεμβολή οποιασδήποτε ενδιάμεσης υποκειμενικής τεχνικής βαθμολόγησης από κάποια επιτροπή.

Πηγή: Το Βήμαonline, 2010

4.5.3. Αποτύπωση των Επενδυτικών Σχεδίων

Παρακάτω θα γίνει μια αναλυτική καταγραφή και αποτίμηση των επενδυτικών σχεδίων τα οποία είτε έχουν ενταχθεί είτε είναι υπό ένταξη στο

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

καθεστώς της ταχείας αδειοδότησης μέσα από άρθρα τα οποία δημοσιεύτηκαν στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο της χώρας.

1. Επενδυτικό σχέδιο της εταιρείας RFEnergy για την ανάπτυξη αιολικού πάρκου στην Νότια Εύβοια.

Πρόκειται για σύμπλεγμα 11 αιολικών πάρκων συνολικής ισχύος 387MW. Επίσης, η εταιρεία κατέθεσε τον Αύγουστο του 2010 αιτήσεις για άδειες παραγωγής 7 νέων αιολικών πάρκων στην ίδια περιοχή ανεβάζοντας τον πήχη του έργου στα 501MW. Επιπλέον, το έργο σχεδιάζεται να συνδεθεί με υποθαλάσσια γραμμή μεταφοράς συνεχούς ρεύματος HVDC στο KYT Παλλήνης συνολικής χωρητικότητας 1100MW ώστε να χρησιμοποιηθεί για τη μεταφορά της ενέργειας και των υπολοίπων παραγωγών που αναπτύσσουν έργα στην περιοχή αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα της διασύνδεσης συνολικά.

Η γη για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου έργου είναι εξασφαλισμένη με 13.500 στρέμματα γης εκμισθωμένα από τους νόμιμους ιδιοκτήτες τους, και η συναίνεση των τοπικών κοινωνιών δεδομένη καθώς υποστηρίζουν ενθέρμως το έργο που θα οδηγήσει σε πορεία ανάπτυξης την περιοχή.

Το έργο αυτό, όπως και τα άλλα projects με μεγάλη εγκατεστημένη ισχύ, αναμένεται να συμβάλουν καταλυτικά στην επίτευξη του εθνικού στόχου για ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ σε ποσοστό 40% έως το 2020.

Πηγή: Φλουδόπουλος, Χ, 2010.

2. Αφάντου – Ρόδος

Στην περιοχή Αφάντου, εκεί που ήδη βρίσκεται γήπεδο γκολφ, υπάρχει έκταση 1.527.445 τ. μ. εκ των οποίων τα 1.314.644 τ. μ. θεωρούνται εκμεταλλεύσιμα. Η έκταση αυτή ανήκει στην ΕΤΑ και εντός αυτής

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

υπάρχουν ήδη κάποιες εγκαταστάσεις ημιτελείς ή παλιές, όπως κτίριο λέσχης έκτασης 3.600 τ. μ., διώροφο ξενοδοχείο 1.500 τ. μ., τρεις αχρησιμοποίητες πισίνες και γήπεδο γκολφ 455.271 τ. μ.

Πηγή: Μανιφάβα, Δ., 2010

3. Καμένα Βούρλα

- Η μία περίπτωση αφορά τη δημιουργία σύγχρονου κέντρου spa και ομορφιάς στα Καμένα Βούρλα και συγκεκριμένα στην καλλυντική πηγή της Αφροδίτης. Το κέντρο αυτό θα περιλαμβάνει ξενοδοχείο 5 αστέρων, συγκρότημα εστιατορίων, πισίνες, αθλητικές εγκαταστάσεις, καθώς και συνεδριακό κέντρο χωρητικότητας 2.500 ατόμων.
- Η άλλη έκταση που εξετάζεται είναι στα Λουτρά Κονιαβίτη (1 χλμ. από τα Καμένα Βούρλα) για την οποία υπάρχουν σχέδια για την κατασκευή ξενοδοχείου – κέντρου spa 400 – 600 κλινών, εστιατορίου και αθλητικών εγκαταστάσεων.

Πηγή: Μανιφάβα, Δ., 2010

4. Η Επέκταση του Λιμένα Θεσσαλονίκης

Η διοίκηση του Οργανισμού Λιμένα Θεσσαλονίκης έχει προϋπολογίσει ότι πρόκειται για μία επένδυση της τάξεως των 250 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ με την ολοκλήρωση του έργου το λιμάνι της Θεσσαλονίκης θα έχει χωρητικότητα 1,240 εκατομμυρίων. Επίσης, ενδιαφέρον υπάρχει και όσον αφορά λιμενικές υποδομές, οι οποίες θα στηρίξουν τη βιομηχανία της κρουαζιέρας.

Πηγή: Μανιφάβα, Δ., 2010

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

5. Η Επέκταση του Λιμένα Πειραιά

Ο Οργανισμός Λιμένα Πειραιά βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης για την κατασκευή ενός νέου τομέα στο επιβατικό λιμάνι, όπου θα δημιουργηθούν έξι νέες θέσεις ελλιμενισμού για μεγάλα κρουαζιερόπλοια. Η σχετική επένδυση, μόνο όσον αφορά τις λιμενικές υποδομές, υπολογίζεται στα 230 εκατομμύρια ευρώ.

Πηγή: Κάλλη, Α., 2011

6. Χρυσωρυχεία Θράκης

Επένδυση της «Χρυσωρυχεία Θράκης», που ανήκει στην канаδική EldoradoGold, στα μεταλλεία χρυσού Περάματος, Η αρχική επένδυση στο Πέραμα ανέρχεται σε 150 εκατομμύρια ευρώ, ενώ σε βάθος δεκαετίας θα επενδυθούν επιπλέον 190 εκατομμύρια ευρώ. Επίσης, θα προσφέρει 190 μόνιμες θέσεις εργασίας, ενώ στις 800 ανέρχονται οι θέσεις εργασίας κατά την κατασκευαστική περίοδο. Ο χρυσός που περιέχεται στο κοίτασμα του Περάματος υπολογίζεται σε 1 εκατομμύριο ουγκιές περίπου, αξίας, με βάση τις σημερινές τιμές, σχεδόν 1,8 δισεκατομμύρια δολάρια (1,3 δισεκατομμύρια ευρώ).

Πηγή: Καϊταντζίδη, Μ., 2011

7. Σύνθετη Τουριστική Επένδυση στη Χαλκιδική

Η σύνθετη τουριστική επένδυση, με την ονομασία «PravitaEco – LeisureLuxuryResort» στη Χαλκιδική, η οποία θα αναπτυχθεί σε μία τεράστια ιδιωτική έκταση. Η επένδυση, που φτάνει στα 500 εκατομμύρια ευρώ, έχει υποβληθεί στην «InvestinGreece» από την «Πραβίτα – Μακεδονικά Γκολφ – Οικονομική Ενεργειακή Κατασκευαστική» για υπαγωγή στον ν.3894/10.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πηγή: Τσατσαρώνης, Χ., 2011

8. Η συνεργασία της Qatar Holding με την Άκτωρ ΑΤΕ

Επένδυση 1,1 δισεκατομμυρίων ευρώ και δημιουργία 1.800 θέσεων εργασίας. Η επιχειρηματική κίνηση αποτελεί ουσιαστικό βήμα για την άμεση υλοποίηση ενός έργου, το οποίο θα είναι σταθμός στην αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της χώρας (Χαλκιδική) και σηματοδοτεί την οικοδόμηση συνεργασίας μεταξύ της Άκτωρ ΑΤΕ και της Qatar Holding.

Πηγή: Καραγεώργου, Ε., 2011.

9. Κατασκευή Φωτοβολταϊκού Σταθμού Ισχύος 200MW

Κατασκευή φωτοβολταϊκού σταθμού ισχύος 200MW στο Λιγνιτικό Κέντρο Δυτικής Μακεδονίας των Δήμων Εορδαίας και Κοζάνης στο Νομό Κοζάνης. Η επένδυση γίνεται από την εταιρεία ΗΛΙΑΚΟ ΒΕΛΟΣ ΕΝΑ Α.Ε. (μέτοχος με ποσοστό 100% είναι η ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ Α.Ε.), είναι συνολικού προϋπολογισμού 500 εκ € και αναμένεται να δημιουργήσει συνολικά 450 θέσεις εργασίας (350 κατά την περίοδο κατασκευής και 100 κατά την περίοδο λειτουργίας). Πρόκειται για το μεγαλύτερο φωτοβολταϊκό πάρκο που θα τεθεί σε λειτουργία διεθνώς.

Πηγή: www.capital.gr

10. Ανάπτυξη 39 Φωτοβολταϊκών Πάρκων

Ανάπτυξη 39 φωτοβολταϊκών πάρκων, συνολικής ισχύος 131,2 MW σε Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία και Πελοπόννησο. Η επένδυση γίνεται από την εταιρεία Δ. ΠΑΝΑΓΑΚΟΣ – Ανώνυμη Εταιρία Συμμετοχών, είναι συνολικού προϋπολογισμού 301,6 εκ € και αναμένεται να δημιουργήσει συνολικά 210 θέσεις εργασίας.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Πηγή: www.capital.gr

11. Φωτοβολταϊκοί Σταθμοί από την «ΣίλσιοΦωτοβολταϊκά Πάρκα»

Ανάπτυξη φωτοβολταϊκών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνολικής ισχύος 126,82MW. Η επένδυση γίνεται από την εταιρεία ΣΙΛΣΙΟΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ ΠΑΡΚΑ Α.Ε (με βασικούς μετόχους τις εταιρείες DamkoEnergyΑ.Ε και Διεθνής Κατασκευή ΑΤΤΝΕ), είναι συνολικού προϋπολογισμού 332,2 εκ € και αναμένεται να δημιουργήσει συνολικά 54 θέσεις εργασίας.

Πηγή: www.capital.gr

12. Αιολικό Σύστημα Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) στην Κρήτη με διασύνδεση στο Εθνικό Διασυνδεδεμένο Σύστημα Ενέργειας μέσω υποβρυχίου καλωδίου.

Πρόκειται για έργο της «ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή», συνολικού προϋπολογισμού 2,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η εταιρεία έχει λάβει ήδη από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας άδειες παραγωγής για την ανάπτυξη αιολικών πάρκων συνολικής ισχύος 954 MW. Ουσιαστικά πρόκειται για έργο ανάπτυξης 27 επιμέρους αιολικών πάρκων ισχύος από 21 έως 48 MW το καθένα, τα οποία θα εκτείνονται στους νομούς Χανίων, Λασιθίου, Ρεθύμνου και Ηρακλείου και θα συνδέονται υποβρυχίως με το εθνικό διασυνδεδεμένο σύστημα.

Πηγή: Μανιφάβα, Δ., 2011

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

13. Αντλιοσταμειντικά Συστήματα Παραγωγής Ενέργειας στην Αιτωλοακαρνανία.

Πρόκειται επίσης για έργο της «ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή», με τον προϋπολογισμό του να ανέρχεται σε περίπου 450 εκατομμύρια ευρώ. Η εταιρεία έχει υποβάλει αίτηση για τρία αντλιοσταμειντικά συστήματα (στην ουσία πρόκειται για υδροηλεκτρικά εργοστάσια) σε τέσσερα σημεία του νομού Αιτωλοακαρνανίας για την παραγωγή συνολικής ισχύος 601,2 MW.

Πηγή: Μανιφάβα, Δ., 2011

14. Ηλιοθερμικός σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 70 MW,

Πρόκειται για επένδυση στο Νομό Λασιθίου στην Κρήτη από την εταιρεία SolarPowerPlant. Πρόκειται για επένδυση ύψους 270 εκατομμυρίων ευρώ, η οποία αναμένεται να δημιουργήσει περί τις 70 νέες θέσεις εργασίας.

Πηγή: Μανιφάβα, Δ., 2011

5. Συμπεράσματα

Στην παρούσα ενότητα και αφού έχει γίνει διεξοδική ανάλυση των κλάδων στους οποίους πρέπει να επικεντρωθεί η Ελληνική οικονομία ώστε να βγει από την βαθεία ύφεση στην οποία έχει περιέλθει, θα γίνει παρουσίαση των συμπερασμάτων.

5.1. Συμπεράσματα θαλάσσιου τουρισμού

Οι μορφές θαλάσσιου τουρισμού μπορούν να αποδώσουν σε πολλά επίπεδα:

- **Αναπτυξιακά έργα.** Οι υποδομές που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη των υποσυστημάτων του θαλάσσιου τουρισμού μπορούν να ωθήσουν τη στάσιμη Ελληνική οικονομία και να την οδηγήσουν από την ύφεση στην ανάπτυξη.
- **Θέσεις εργασίας.** Όπως έχει περιγραφεί στην ενότητα 4.1 της παρούσας εργασίας, η ενασχόληση με ορισμένες μορφές θαλάσσιου τουρισμού όχι μόνο μπορεί να δημιουργήσει χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας ή να συμβάλει στην διατήρηση άλλων τόσων, άλλα και να παράξει νέο εισόδημα για παραδοσιακά επαγγέλματα όπως αυτό των αλιέων.
- **Δημιουργία χρηματοροών συναλλάγματος.** Οι επισκέπτες που κάνουν χρήση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι διαφορετικές μορφές του θαλάσσιου τουρισμού είναι ανώτερης εισοδηματικής τάξης οι οποίοι ξοδεύουν κατά μέσο όρο 100% με 150% περισσότερο από τους ταξιδιώτες μαζικού τουρισμού.
- **Μείωση της εποχικότητας του τουριστικού προϊόντος.** Οι διαφορετικές μορφές του θαλάσσιου τουρισμού μπορούν να συμβάλλουν δραστικά στην αύξηση της τουριστικής περιόδου με αποτέλεσμα να αυξήσουν τόσο τα έσοδα των επιχειρήσεων και των

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

ιδιωτών που ασχολούνται με τον τουρισμό, όσο και τις ροές χρήματος προς την Ελληνική οικονομία.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι η Ελληνική οικονομία θα πρέπει να στραφεί σε βιώσιμες, εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες ταιριάζουν τόσο με την γεωμορφολογία της, όσο και με στην παράδοσή της, και να απομακρυνθεί από το παραδοσιακό μοντέλο του μαζικού τουρισμού, το οποίο προσέφερε στο παρελθόν αλλά, πλέον θεωρείται ξεπερασμένο και αναχρονιστικό.

5.2. Συμπεράσματα ελαιόλαδου

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο κλάδος του ελαιόλαδου είναι ένας από τους σημαντικότερους στην Ελληνική οικονομία ο οποίος παρουσιάζει μεγάλες εξαγωγές αλλά και απασχολεί χιλιάδες άτομα.

Παρ' όλα αυτά, ο κλάδος χρήζει δραστικών και άμεσων βελτιώσεων ώστε να αποδώσει τις πλήρεις δυνατότητές του. Αρχικά θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί η καλλιέργεια και να χρησιμοποιούνται τεχνολογικά εξελιγμένα πρότυπα τόσο για την συγκομιδή όσο και για την μεταφορά του ελαιόκαρπου.

Στη συνέχεια, τα ελαιουργεία – ελαιοτριβεία θα πρέπει να λειτουργούν κάτω από τα πλέον αυστηρά στάνταρ τόσο από πλευράς ασφάλειας όσο και υγιεινής, ώστε να προασπίζουν την ποιότητα του παραγόμενου ελαιόλαδου. Επίσης, σημαντικό είναι και το στάδιο της τυποποίησης για να αποφεύγεται όσο το δυνατόν περισσότερο η εμπορεία χύμα ελαιόλαδου σε πολύ χαμηλές τιμές.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Τέλος, η Ελλάδα μέσω των συνεταιρισμών θα πρέπει να επιδιώξει την μαζική εξαγωγή τυποποιημένου Ελληνικού ελαιόλαδου προς τις ξένες αγορές. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιστεί τόσο η ποιότητα του προϊόντος το οποίο θα είναι σαφώς ανώτερο από αυτό των ανταγωνιστών, αλλά και η δυνατότητα επίτευξης καλύτερης τιμής πώλησης η οποία δεν θα ευνοήσει μόνο τους έμπορους που θα μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, αλλά και την Ελληνική οικονομία που θα απολαύσει μεγαλύτερες ροές συναλλάγματος.

5.3. Συμπεράσματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Συμπερασματικά, όσον αφορά τις Ανανεώσιμες Πηγές ενέργειας, θα πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί μια Ευρωπαϊκή Περιφέρεια όπου τα ποσοστά ηλιοφάνειας είναι πολύ μεγαλύτερα από αυτά των υπολοίπων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, στην Ελλάδα υπάρχουν ιδιαίτερα σημαντικά ρεύματα αέρα τα οποία μόλις τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να αξιοποιούνται ενεργειακά. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά της χώρας θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρο με γνώμονα όχι μόνο την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και την κοινωνική συνοχή. Η πρώτη μπορεί να επιτευχθεί με μεγάλα αναπτυξιακά έργα στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά και αιολικά πάρκα σε όλη την Ελληνική επικράτεια), ενώ η δεύτερη μπορεί να εγγραφεί από την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας οι οποίες θα χρειαστούν τόσο για την κατασκευή των αναπτυξιακών έργων όσο και για την επάνδρωση της λειτουργίας τους.

Επιπλέον, και μέσω της εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα αυξηθούν τα ποσά παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα και με τον τρόπο αυτό θα μειωθούν οι εισαγωγές τόσο της ίδιας της ηλεκτρικής ενέργειας όσο και του πετρελαίου που χρησιμοποιείται σε αρκετές περιπτώσεις για την παραγωγή της.

5.4. Συμπεράσματα ορυκτού πλούτου

«Από πλευράς ορυκτού πλούτου δεν θα γίνουμε ξαφνικά ElDorado, ούτε Σαουδική Αραβία, αλλά σίγουρα δεν είμαστε ψωροκόσταινα» δήλωσε πρόσφατα στη Βουλή ο αρμόδιος Υφυπουργός Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής κύριος Γιάννης Μανιάτης, και εξέφρασε την εκτίμηση ότι Ενέργεια και Ορυκτός Πλούτος μπορούν να επαναφέρουν την Ελλάδα στο προσκήνιο, σε πρωταγωνιστικό ρόλο. (Τζεφέρης, Γ., Π., 2012).

Η παραπάνω φράση του κυρίου Μανιάτη εξέφρασε πλήρως την παρούσα κατάσταση για τον ορυκτό πλούτο της Ελλάδας. Τα ορυκτά και τα μεταλλεύματα στη χώρα ξεπερνούν σε αξία τα 100 δισεκατομμύρια ευρώ χωρίς να υπολογίζονται τα μη επιβεβαιωμένα κοιτάσματα φυσικού αερίου που φημολογείται από επιστήμονες ότι υπάρχουν τόσο στην υποθαλάσσιο χώρο όσο και στο υπέδαφος της Κρήτης και η αξία τους ίσως και να ξεπερνά τα 300 δισεκατομμύρια ευρώ.

Το ουσιώδες της παρούσας κατάστασης είναι ότι η Ελλάδα θα πρέπει να κινηθεί άμεσα για την εξόρυξη τόσο του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, όσο και για των μεταλλευμάτων που επιβεβαιωμένα υπάρχουν κατά κύριο λόγο στη Βόρεια Ελλάδα. Δυστυχώς, είναι το γεγονός ότι αρκετές Ελληνικές εταιρείες οι οποίες ασχολούνται με την μεταλλευτική δραστηριότητα έχουν ήδη περάσει στα χέρια κολοσσών του εξωτερικού με αποτέλεσμα αυτοί να καρπώνονται τα κέρδη από την εκμετάλλευση των σπάνιων πλούτων του Ελληνικού υπεδάφους.

Παρ' όλα αυτά η χάραξη μιας δυναμικής πολιτικής θα επιφέρει επαναδραστηριοποίηση του κλάδου οποίος θα στηρίζει την Ελληνική

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

οικονομία στον δύσκολο δρόμο της “εξόδου” από την ύφεση και της “εισόδου” στην ανάπτυξη.

5.5. Συμπεράσματα FastTrack

Από την ενότητα 4.5 συμπεραίνεται ότι η συνολική αξία των επενδύσεων που αναφέρονται ανέρχεται περίπου στα 6,5 δις Ευρώ (σημειώνεται ότι δεν υπάρχει προϋπολογισμός για τις 3 πρώτες επενδυτικές προτάσεις). Με άλλα λόγια ο μηχανισμός της ταχείας αδειοδότησης έφερε σε ένα και μόνο έτος επενδυτικά κεφάλαια τα οποία είναι σχεδόν τριπλάσια από αυτά που εισέρρευσαν στην χώρα την χρονιά των Ολυμπιακών Αγώνων.

Θα μπορούσε λοιπόν να αναφερθεί ότι εάν οι κυβερνήσεις είχαν πάρει έγκαιρα τις αποφάσεις που χρειαζόταν ώστε και να μπορέσουν τα επενδυτικά κεφάλαια να ενεργοποιηθούν και να ωθήσουν τους φθίνοντες ρυθμούς ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας ίσως τα φαινόμενα και η ένταση της οικονομικής κρίσης να μην ήταν τόσο έντονα.

Επίσης, θα πρέπει να γίνει αναφορά στο γεγονός ότι οι επενδύσεις προς τη δημιουργία βιομηχανίας θα έπρεπε να είχαν προωθηθεί για το λόγο ότι η εκβιομηχάνιση μέρους της παραγωγής είναι απαραίτητη για την θωράκιση μιας δυνατής οικονομίας.

Ακόμα, ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει στο γεγονός ότι οι επενδυτικές προτάσεις θα δημιουργήσουν τουλάχιστον 5.000 νέες θέσεις εργασίας, γεγονός πολύ σημαντικό αν αναλογιστεί κανείς ότι η Ελληνική κοινωνία αυτή τη στιγμή μαστίζεται από το φαινόμενο της ανεργίας.

Τέλος, η σύνδεση το ενός τομέα της οικονομίας με τον άλλο είναι πολύ σημαντική. Έτσι για παράδειγμα η επέκταση του Λιμένα Θεσσαλονίκης θα

ZAFANA ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

έχει πολύ θετικά αποτελέσματα στον τουρισμό μιας και θα ενισχυθεί ο κλάδος της κρουαζιέρας, ενώ η αύξηση της παραγωγής του ηλεκτρικού ρεύματος μέσα από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα καταστήσει το ηλεκτρικό ρεύμα φθηνότερο ελαφρύνοντας έτσι τον προϋπολογισμό όχι μόνο των νοικοκυριών αλλά και των επιχειρήσεων.

6. Επίλογος

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε η προσέγγιση του θέματος των προτάσεων τρόπων για την έξοδο της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Αρχικά έγινε μια προσέγγιση της υφιστάμενης κατάστασης του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος της χώρας μέσα από τα εργαλεία της ανάλυσης SWOT και της ανάλυσης PEST, στη συνέχεια και μέσω της ιστορικής αναδρομής διαπιστώθηκε ότι η Ελλάδα όχι μόνο έχει ξαναβρεθεί στην παρούσα δυσχερή οικονομική θέση αλλά κατά το παρελθόν έχει δηλώσει πτώχευση 4 φορές.

Μετά από τη διερεύνηση των βαθύτερων αιτιών της σημερινής οικονομικής κρίσης, τα οποία ίσως και να βρίσκονται στο ότι η οικονομία ουσιαστικά σταμάτησε το 2004, αποτυπώθηκαν προτάσεις για την ανάπτυξη ορισμένων κλάδων της οικονομίας οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν τους πυλώνες στήριξης της οικονομικής επανενεργοποίησης της Ελλάδας. Αναπτύχθηκαν οι τομείς του Θαλάσσιου Τουρισμού, του Ελαιόλαδου, των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και του Ορυκτού πλούτου οι οποίοι μπορούν όχι μόνο να φέρουν έργα υποδομής που θα ωθήσουν την οικονομία, θα ενισχύσουν τις ροές εσόδων και συναλλάγματος, αλλά που θα δημιουργήσουν έναν πολύ σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας.

Τέλος, αναφέρθηκε το πλαίσιο της ταχείας αδειοδότησης (fasttrack) μέσω του οποίου θα μπορέσουν να προσέλθουν επενδυτές απ' όλο τον κόσμο ώστε οι επενδύσεις στους παραπάνω τομείς να γίνουν πραγματικότητα σε όσο το δυνατόν μικρότερο χρονικό διάστημα.

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

7. Βιβλιογραφία

1. Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002. Εισαγωγή. Από το Bryant. R., Γκαρκάνας Ν., Ταβλάς, Γ., 2002 (εκδ.), 2002. *Οικονομικές Επιδόσεις και Προοπτικές της Ελλάδος*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος, Ουάσιγκτον: TheBrookingsInstitution, σελ. 1 – 54. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Brookings_el.pdf
2. Capital, 2012. Ποιοι «ποντάρουν» στα άγνωστα ελληνικά ορυκτά. *Capital* [online]. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.capital.gr/news.asp?id=1589504&ppg=0>
3. Clogg, R., 2002. *Συνοπτική ιστορία της Ελλάδας 1770 – 2000*. Αθήνα: εκδόσεις Κάτοπτρο.
4. Donatos, S., G., Mergos, J., G., 1991. Residential demand for electricity: the case of Greece, *Energy Economics*, (13) 1, pp 41-41.
5. Econews, 2012. Γ.Μανιάτης: «αναπτυξιακή ελπίδα ο ορυκτός πλούτος» - Το σχέδιο αξιοποίησης. *Econews* [online]. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.econews.gr/2012/03/28/giannis-maniatis-oruktos-ploutos/>
6. FastTrack για Νέες Επενδύσεις, Εργαλείο κατά της γραφειοκρατίας για επιτάχυνση και διαφάνεια στις διαδικασίες υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων, *Το ΒΗΜΑonline*, 2010, Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.tovima.gr/finance/finance-news/article/?aid=354249>
7. Hering, G., 2004. *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821 – 1936. Τόμος Α*. Αθήνα: εκδόσεις ΜΙΕΤ.
8. ICAP, 2007. *Κλαδική Μελέτη για το Τυποποιημένο Ελαιόλαδο 2007*, Αθήνα: ICAP.
9. Krogerus, M., καιTschappeler R., 2011. *50 Μοντέλα Επιτυχίας. Μικρό Εγχειρίδιο Στρατηγικών Αποφάσεων*. Αθήνα: εκδόσεις Παπασωτηρίου.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

10. Lifo, 2012. Η χρεοκοπία και η αναγέννηση της Αργεντινής. *Lifo*[online]. 01/08/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.lifo.gr/team/publicenemy/32017>
11. Mazower, M., 2002. *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του μεσοπολέμου*. Αθήνα: εκδόσεις ΜΙΕΤ.
12. NewsNow, 2012. Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας σε στεριά και θάλασσα θα φέρει την ανάπτυξη, λέει ο Μανιάτης. *NewsNow* [online]. 23/04/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.inews.gr/0/o-oryktos-ploutos-tis-elladas-se-steria-kai-thalassa-tha-ferai-tin-anaptyxi-leei-o-maniatis.htm>
13. Wikipedia, 2012. *Ελλάδα* [online]. 29/12/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1>
14. Αλογοσκούφης, Γ., 2009. Η Ελληνική Οικονομία μετά τη Μεταπολίτευση. *Εκδήλωση στις 28/05/2009 με θέμα: «η Ελληνική Οικονομία μετά τη Μεταπολίτευση, η Κρίση και η Οικονομική Πολιτική»*, 28 Μαΐου 2009. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.aloguskoufis.gr/uploads/files/2009052810158.pdf>
15. Αντωνάκου, Γ., 2008. [Η κρίση και η αγορά συναλλάγματος](#). *εν Thesis* [online]. 16/11/2008. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.enthesis.net/index.php?option=com_content&view=article&id=158:enthesis5724&catid=4:internationaleconomy&Itemid=3
16. Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ., 2010. Η Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις και Ευκαιρίες σε μια Κρίσιμη Συγκυρία. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://greekeconomistsforreform.com/wp-content/uploads/Reform_GR.pdf
17. Βερέμης, Θ., και Κολιόπουλος, Γ., 2006. *Ελλάς, η σύγχρονη συνέχεια*. Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

18. Γενικές Στατιστικές Πληροφορίες για την Δημιουργία των Γραφημάτων, *The statistical office of the European Union* [online]. Διαθέσιμα στον ιστότοπο: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
19. Γκούσκος, Δ., 2005. Στρατηγική Ανάλυση PEST, Ανάλυση SWOT, *Τεχνολογική και Επιχειρησιακή Διοίκηση Τηλεπικοινωνιακών και Πληροφοριακών Συστημάτων*. Πανεπιστήμιο Αθηνών, μη δημοσιευμένο.
20. Εθνική Τράπεζα, 2011. *Ελαιόλαδο: Προώθηση ποιότητας μέσω συγκέντρωσης και τυποποίησης*, Αθήνα: Εθνική Τράπεζα.
21. Ελεφάντης, Α., 1999. *Η επαγγελία της αδύνατης επανάστασης*. Αθήνα: εκδόσεις Θεμέλιο.
22. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ανάπτυξης, Τομέας Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, *Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας: Ορισμοί, Εφαρμογές, Πλεονεκτήματα*, [online]. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <http://www.ypan.gr/ape/index.php?cat=home>.
23. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Γενική Διεύθυνση Ενέργειας, Διεύθυνση Ανανεώσιμων Πηγών και Εκοικονόμησης Ενέργειας, 2009. *5^η Έκθεση για το Επίπεδο Διείσδυσης της Ανανεώσιμης Ενέργειας το Έτος 2010 (Άρθρο 3 Οδηγίας 2001 / 77 / ΕΚ)* [pdf]. Διαθέσιμο στο ιστότοπο: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ysYxrE3Ia94%3D&tabid=285>
24. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα – Κύπρος» Περιόδου 2007 – 2013, 2008. (Επίσημο Κείμενο). Αθήνα, 2008.
25. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων, 2010. *Το Πρόγραμμα οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_el.pdf

26. Ζαμπούνης, Β. *Παρελθόν, Παρόν και μέλλον του ελληνικού ελαιολάδου*. [online]. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.conferences.gr/fileadmin/temp/proceedings_cretacert/Zampounis Presentation Cretacert.pdf
27. Ζαφειράτος, Ι., 2011. Βιωσιμότητα των ορυκτών πόρων (II). *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 27/07/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.oryktosploutos.net/2011/07/blog-post_27.html
28. Καϊταντζής, Μιχάλης, 2011. Fasttrack η επένδυση στο Πέραμα Αλεξανδρούπολης. *Euro2day*[online]. 16/08/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.euro2day.gr/news/economy/124/articles/652558/Article.aspx>
29. Καλλή, Αγγελική, 2011. Προτάσεις για ένταξη στο fasttrack λιμενικών έργων. *Ημερησία* [online]. 04/02/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=12336&subid=2&pubid=95603158>
30. Καραγεώργου, Έφη, 2011. Χρυσή Επένδυση στη Χαλκιδική. *Εθνος*[online]. 03/10/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=63421092>
31. Κολωνάς, Χρ., 2012. Ορυκτός πλούτος 100 δις. Ευρώ στα έγκατα της Ελλάδας. *Ημερήσια* [online]. 08/01/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.inews.gr/36/oryktos-ploutos-100-dis-evro--sta-egkatis-elladas.htm>
32. Κυριακόπουλος, Κ., 2011. Τι έγινε όταν κατέρρευσε η Αργεντινή. *Ελευθεροτυπία* [online]. 27/06/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=288046>

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

33. Λυγερός, Ν., 2012. Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας. *NewsNow* [online]. 05/11/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.inews.gr/0/o-oryktos-ploutos-tis-elladas.htm>
34. Λυμπεράκου, Π., Α., 2010. *Ανάλυση κλάδου τυποποιημένου ελαιόλαδου στην Ελλάδα. Μελέτη περίπτωσης Ελαΐς Α.Ε.* Π.Μ.Σ. Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
35. Μαθιοπούλου, Μ., 2007. Το κραχ του 1929 Αύριο η μαύρη επέτειος των 78 ετών. *Δημοσιογραφικό Συγκρότημα Μακεδονία* [online]. 27/10/2007. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.makthes.gr/news/economy/8081/>
36. Μαθιοπούλου, Μ., 2011. Τι έγινε στην Αργεντινή την επόμενη ημέρα της χρεοκοπίας. *Δημοσιογραφικό Συγκρότημα Μακεδονία* [online]. 03/07/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.makthes.gr/news/economy/76506/>
37. Μαλούχος, Π., Γ., 2009. [Από τη χρεοκοπία του 1827, προτού γεννηθεί ακόμη το ελληνικό κράτος, στο «δυστυχώς επτωχέυσαμεν» του Τρικούπη το 1893 και στην οικονομική κατάρρευση του 1932. Το Βήμα](http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=304563) [online]. 13/12/2009. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=304563>
38. Μανιφάβα, Δήμητρα, 2010. Επιτάχυνση Διαδικασιών για να ξεκλειδώσουν τα μεγάλα έργα. Επενδυτικά σχέδια ύψους άνω των 20 δις Ευρώ έχουν «παγώσει» λόγω της γραφειοκρατίας. *Καθημερινή* [online]. 11/08/2010. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://news.kathimerini.gr/4dcgi/ w articles economyepix 2 11/08/2010 411020>
39. Μανιφάβα, Δήμητρα, 2010. Οι πρώτες επενδύσεις με... άρωμα fasttrack. *Καθημερινή* [online]. 07/11/2010. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://news.kathimerini.gr/4dcgi/ w articles economy 1 07/11/2010 421496>

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

40. Μανιφάβα, Δήμητρα, 2011. Fasttrack για 4 έργα προϋπολογισμού 3,5 δισ. *Καθημερινή* [online]. 19/11/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyepix_2_19/11/2011_463364
41. Μαρμάρου, Γ., 2008. [Flash back στις οικονομικές κρίσεις: Από το 1929 μέχρι σήμερα, η ιστορία επαναλαμβάνεται...εν Thesis](#) [online]. 19/05/2008. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.enthesis.net/index.php?option=com_content&view=article&id=259:enthesis5147&catid=4:internationaleconomy&Itemid=3
42. Μάρτης, Αριστείδης, 2011. Η Ύφεση είχε έρθει πριν από την κρίση του 2009 *Καθημερινή* [online]. 20/03/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economy_1_20/03/2011_436363
43. Μήλιος, Γιάννης, 2011. Η Ελληνική Οικονομία κατά τον 20^ο Αιώνα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://users.ntua.gr/jmilios/Oikonomia_Eikostos1ab.pdf
44. Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα. 2006. ΣΚΑΙ [online]. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.skai.gr/news/finance/article/13682/Ξένες-επενδύσεις-στην-Ελλάδα/>
45. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος*, 2010. Ο ορυκτός Πλούτος και ο κόσμος. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 08/10/2010. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.oryktosploutos.net/2010/10/blog-post_08.html
46. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος*, 2011. Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων στην Ελλάδα. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 01/11/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.oryktosploutos.net/2011/11/blog-post.html>
47. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος*, 2011. Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων στην Ελλάδα (II). *Ο Ελληνικός*

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

- Ορυκτός Πλούτος* [online]. 04/11/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.oryktosploutos.net/2011/10/ii.html>
48. Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα – Κύπρος, 2012. (Κείμενο Προγράμματος – Αιτιολογική Έκθεση), Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.
49. Σβορώνος, Ν., 2007. *Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*. Αθήνα: εκδόσεις Θεμέλιο.
50. Σιδηρόπουλος, Γ., Μ., 2008. Τι μάθαμε από την κρίση του 1929 για τη διαχείριση της σημερινής;. *Δημοσιογραφικό Συγκρότημα Μακεδονία* [online]. 19/10/2008. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.makthes.gr/news/opinions/26646/>
51. Σκάι, 2012. Αντιμέτωπη με την χρεοκοπία εκ νέου η Αργεντινή. *Σκάι* [online]. 02/11/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.skai.gr/news/finance/article/216282/adimetopi-me-tin-hreokopia-ek-neou-i-argedini/>
52. Τζεφέρης, Γ., Π., 2012. Ο Ορυκτός Πλούτος στα χρόνια της κρίσης. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 28/11/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.oryktosploutos.net/2012/11/blog-post_28.html
53. Τζεφέρης, Π., 2011. Η αλήθεια για τον Ελληνικό Ορυκτό Πλούτο (I). *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 29/09/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.oryktosploutos.net/2011/09/i.html>
54. Τζεφέρης, Π., 2011. Η αλήθεια για τον Ελληνικό Ορυκτό Πλούτο (II). *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 06/10/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.oryktosploutos.net/2011/09/ii.html>
55. Τζεφέρης, Π., 2012. Ο ελληνικός ορυκτός πλούτος, ο χορός των δισεκατομμυρίων και η Μεταλλευτική Εκτιμητική!. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 09/01/2012. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.oryktosploutos.net/2012/01/blog-post_09.html

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

56. Το Βήμα, 2011. Icar: Μείωση πωλήσεων 26% στα σκάφη αναψυχής. *Το Βήμα* [online]. 03/11/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=428384>
57. Το πείραμα της Αργεντινής, 2011. *ΕΞΑΝΤΑΣ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΣΤΟ ΚΟΣΜΟ* [online]. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.exandasdocumentaries.com/series/argentina/exandas-dept.php>
58. Τρικούπης, Χ., *Η ιστορία της ελληνικής επανάστασης. Τόμος Γ*. Αθήνα: εκδόσεις Γιοβάνη, 1978.
59. Τσακαλογιάννης, Π., 2008. *Σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία. Τόμος Α*. Αθήνα: εκδόσεις Εστία.
60. Τσατσαρώνης, Χρίστος, 2011. Πέντε επενδύσεις εξπρές από το «InvestinGreece». *Ισοτιμία* [online]. 07/08/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.isotimia.gr/default.asp?pid=24&ct=3&artid=98723>
61. Τσιραμπίδης, Αν., και Φιλίππιδης, Αν., 2011. Οι Ορυκτοί Πόροι της Ελλάδος και η αποπληρωμή του χρέους!. *Ο Ελληνικός Ορυκτός Πλούτος* [online]. 25/10/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.oryktosploutos.net/2011/10/blog-post_25.html
62. ΥΠΑΑΝ: Οι τρεις πρώτες επενδύσεις που εντάχθηκαν στο FastTrack. *Capital*[online]. 13/09/2011. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.capital.gr/News.asp?id=1280934>
63. Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, 2009. *Σχέδιο Δράσης στον Τομέα του Θαλάσσιου Τουρισμού – Yachting*. Αθήνα: Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης.
64. Φλουδόπουλος, Χάρης, 2010. RFEnergy: Αίτηση για mega αιολικό 501 MW στη Ν. Εύβοια. *Capital*[online]. 27/09/2010. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.capital.gr/news.asp?id=1054135>
65. Χάουαρντ, Ζ., 2008. Από το κραχ του 1929 στο σήμερα. *Δημοσιογραφικό Συγκρότημα Μακεδονία* [online]. 05/10/2008.

ΖΑΓΑΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ – mea 11007

Τρόποι εξόδου της Ελλάδας από την οικονομική κρίση. Ανάλυση μέσα από μοντέλα σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικής, γνώμες ειδικών και παραδείγματα του παρελθόντος. Προτάσεις για τόνωση της παραγωγής και των επενδύσεων

Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.makthes.gr/news/economy/25737/>